జానకీపరిణయము.

కృతికర్త

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి,

Proficient in Oriental Learning.

1937

సర్వస్వామ్యసంకలితము.

ప్రతులు 500.

Printed at The Lakshmi Printing Works,
Station Road, Secunderabad-Dn.

శ్రీపరదేవతాయై.

జానకీపరిణయము.

ఉ. శ్రీలలితాంగి వక్షమునఁ జెన్నెసలారఁగ, నాల్గుసేతులన్
గ్రాలఁగ శంఖచక్రములు ఖడ్గగదల్, గళభాగమందుఁ దో
మాలెలు వ్రేలఁగా, భువనమండలమేలు దయాపయోధి యె
క్కాలము వేంకటేశ్వరుఁడుగాచుత శంకరరెడ్డి ధీనిధిన్॥ 1

మ॥ తలఁబ్రాలందగఁబోయఁగా జవనికాంతర్వర్తి సీతాశిరః
స్థలిపైఁ, దానును దూరి తజ్జవనికాంతర్భాగ, మచ్చోట నే
రలుఁ దమ్ముంగనకుంటఁ దద్యువతి వక్త్రంబట్టె ముద్దాడి న
వ్వులతో వచ్చెడు రాముఁడేలుత సతంబున్ శంకరక్ష్మాధవున్॥ 2

మ॥ శివముల్ చిల్కుకటాక్షముల్ నెఱఁపుచున్ శ్రీశంకరక్షోణిభృ
ద్భవనంబందున నిల్చి, వల్లకిపయిన్ దత్పుణ్యచారిత్ర కీ
ర్తివిశేషంబుల గానముంజలుపుచున్, దీర్ఘాయురారోగ్య వై
భవముల్ కల్గఁగ సంతతంబునతనిన్ వాగ్దేవి దీవించుతన్॥ 3

మ॥ శ్రుతులంబేర్కొనఁబడ్డ వేల్పులగు నాసూర్యాగ్నులున్ శ
క్రుఁడున్
మతిమత్త్వంబును బూతభావమును శ్రీమత్త్వంబుసంధించి వి
శ్రుతతజ్జన్మము సార్థకంపఱుచుచున్ శోభిల్లఁగాఁజేయుచున్
సతమున్ శంకరరెడ్డిధీవరుని రక్షాబద్ధు నింజేయుతన్॥ 4

శా॥ ఫాలంబందున నగ్ని, యౌదలజటాభారంబు, గాత్రంబునన్
వ్యాళంబుల్, గజచర్మవస్త్రమెనరయ్యా? నీవు దేవ్యాజ్ఞ నే
కేలా ? యంతిపురానికేఁగెదని పోనీకుండ దౌవారికుల్
మూలిన్ నిల్పఁగఁజూచినవ్వ శివప్రోచున్ శంకరబ్రహ్మనరున్॥ 5

సీ॥ శతవధాన విధాన చాతుర్య ధుర్యుండు
సద్యశోధవళితాశాగణుండు
షడ్దర్శనీమహాసాగరాగస్త్యుండు
సంగీతవిద్యావిశారదుండు
కంకపీంద్రాబ్ధిసంఘృష్టిమంథనగంబు
దివ్యమంగళలసద్విగ్రహుండు
ఆంగ్లాంధ్రవిబుధభాషాంగనాశ్లిష్టుండు
కల్పశాఖాయిత కరయుగుండు

గీ॥ ప్రకట వేలూరి వంశార్ణవ ప్రభూత
సోముఁడైనట్టి శ్రీశివరామశాస్త్రి
మద్గురూత్తముఁడామహామహునకేనొ
నర్తు సాష్టాంగదండ ప్రణామశతము॥ 6

శా. శ్రీమంతంబగు భారతాహ్వాయ మహాక్షీరప్రవాహానికిం
దూముల్ పెట్టియు నాంధ్రభూమికినిఁ దద్దుగ్ధంబుఁ బాఱించి బ్ర
హ్మామోదంబుగఁ దృప్తిదీఱునటులీ యాంధ్రాళిఁ ద్రాగించి రా
ధీమన్నన్నయ తిక్కనెఱ్ఱనలఁ బ్రార్థింతున్ వచశ్శుద్ధికిన్॥ 7

గీ॥ తానొకండె భాషాలతో ద్యానమందుఁ
దోఁటమాలిగ భావించు దోహదముల
నూతనములైన ఫలపుష్ప జాతిగణము
పెద్ద సృజియింతునని విఱ్ఱవీఁగుఁగుకవి॥ 8

కృతిపతి వంశవర్ణనము.

కవులై గ్రంథములన్ రచించిరి, మహాక్ష్మామండలం బేలి, రా
హవపాండిత్యబలంబుఁ గన్పఱచి, రాయాయగ్రహారంబు లి
చ్చి వదాన్యత్వముఁ జూపి, రెవ్వరిల నాశ్రీపాకనాఁ డన్వయా
ర్ణవ శుభ్రాంశువులైన రెడ్డివిభుబృందంబుం బ్రశంసించెదన్॥ 9

కం॥ ఆ రెడ్డివంశమునఁ జె
న్నారఁగఁ గర్నూలు మండలాంతరమున ధ
ర్మారంభులైన ఒత్తుల
వారలు మౌద్గల్య గోత్రభవు లొప్పిరిమున్॥ 10

ఒత్తులవారికెల్ల సిగఁబంతి; సముజ్జ్వల కీర్తి తేజముల్
గుత్తకుఁ గొన్న పెద్ద; బుధకోటికిఁ గొంగుఁబసిండి; శౌర్యసం
పత్తికిఁ గాణయాచి, నిజభవ్య చరిత్రల లోకమెల్ల స్వా
యత్తముగాఁగఁ జేసె మహితాత్ముఁడు వేంకట రాయఁడా
ఢ్యుఁడై॥ 11

కం॥ తనవిక్రమంబె కవచము,
తన హస్తద్వయమె దివ్య తరఖడ్గములై,
తనబుద్ధియె సచివుండయి
మన వేంకటరాయపతికి మసలు రణములన్॥ 12

మ॥ "అవుజర్" పట్నము రాజధానిగను రాజ్యంబేలుచున్ దన్నిజా
మవనీరాష్ట్రమునందుఁ బెద్ద మొనగాఁడై యుండి, గద్వాల భూ
ధవచంద్రుండగు సోమభూవరునితో ధైర్యోన్నతిన్ బాహుద
ర్పవిశేషంబునఁబోరి యాఘనుఁడు వీరస్వర్గమొందెందుదిన్॥ 13

కం॥ ఆవిభువరునకుఁదిమ్మ
క్ష్మావరుఁడుదయించె నమృతసాగరమందున్
జైవాతృకుండు వోలెను
శ్రీవిలసత్కీర్తిచాంద్రిఁ జేయుచు దిశలన్॥ 14

కం॥ కవిమండలముల ధనమును
యువతులపై మదనశరములు ధృతిమెయిశా
త్రవులపయినశనులను ది
మ్మవసుమతీశ్వరుకటాక్షమాలిక గురియున్॥ 15

గీ॥ అట్టి తిమ్మక్షితీశ్వరుండనెడు నరఁటి
చెట్టునకు మూఁడు పిలకలుపుట్టె; దాసి
రెడ్డి రామిరెడ్డియు రంగరెడ్డి నాఁగ
నలరఁజేయుచు నిజకులోద్యానసీమ॥ 16

చ॥ సరసుఁడు దాసిరెడ్డి గుణసాంద్రుఁడు శూరుఁడు శూరతాదుఁ
ద్ధరజనతోపహారములు దద్దయుఁజేకొనుచున్ నిజప్రజం
గరుణ దలిర్పఁబ్రోచుచును గ్రామములిచ్చుచు నాశ్రితాళికిన్
ధరఁదగె దుర్జనాధికుల దండనఁజేయుచుఁ, గాచుచార్తులన్॥ 17

ఉ॥ ధర్మమహింస, యార్జవము, దర్పము, శౌచము, శౌర్యమిాముహా
కర్మములందుఁబట్టుదల గాఢముగాఁగలవాఁడు; విద్యలన్

నర్మములన్ గ్రహించెడు సమర్థుడు; దుర్ధరతీక్ష్ణ శేముషీ
వర్మముఁదాల్చువాఁడయి ప్రవర్తిలుచుండెను రామ
రెడ్డితాన్॥ 18

గీ॥ విజయలక్ష్మికి వేణిగా వెలయుచున్న
తనకృపాణి రంగారెడ్డి దాల్పఁజేత
వలచియభిముఖియగుచుఁ గౌఁగిలికిఁజేర్చి
సౌఖ్యములఁ దేల్చుచుండె నాశ్చర్యమయితని॥ 19

మ॥ నిలువంగానని రంగభూపతి కృపాణీ మోహినీకాంత దు
ర్బలులై ధైర్యముఁదూలి శత్రునృపతుల్ ప్రాపింతురి స్సం
భవంబునుం,
ప్రళయం, బశ్రులు, కంపముం, జెమట, నైవర్ణ్యంబు నైస్వర్యమం
సల రోమాంచము, దుఃఖకాననములన్ సంచారములన్
సల్పుఁబైన్॥ 20

మ॥ ఘనులుద్దండులు రామిరెడ్డియును రంగారెడ్డియున్ ధర్మప
ప్రిన్నులై పెండ్లికిఁబోయినట్టులనికిన్ దర్పంబుసంబోయి శ
త్రుని కాయంబును నుగ్గునూచముగ దంతుర్దానిపై దేవదా
సను దుర్మార్గుడు వీరిఘాటికిని దాఁనాఁగంగలేకత్తరిన్॥ 21

గీ॥ చెలిమికారంబుఁ బ్రకటించి పిలిచి యింటి
కర్హ సత్కారములఁజేసి యర్ధరాత్ర
మందు నిదురించుచుండఁగా నగ్గిపెట్టి
వారు పండిన మిద్దెకు వారు మ్రగ్గ॥ 22

గీ॥ దాసిరెడ్డికిఁగలరు పుత్త్రకులు ముగురు
వరుసఁ బెద్ద రంగారెడ్డి భవ్యమూర్తి
మరియుఁ జిన్న రంగారెడ్డి సరసవరుఁడు
ప్రియగుణుండగు గోవిందరెడ్డి యనఁగ॥ 23

శా॥ ఆగోవిందయరెడ్డిముఖ్యుఁడు వివాహంబాడెఁ బెన్గూర్మిపై
నాగక్ష్మేశ్వరియైన బాగమను నిత్యంబా మహాదేవినిన్
వేగుంబోకలసంస్మరింపఁ దొలఁగున్ నిక్కంబుగాఁ బాపఘం
బ్రోగుల్, కల్గునునెల్లవారలకునుం బుణ్యంబుఁగణ్యంబుగన్॥ 24

కం॥ గోవిందరెడ్డి బాగమ
దేవివలన లక్ష్మిరెడ్డి ధీవరుని యశ
శ్శ్రీవరుఁబెద వేంకటధర
ణీవరుఁ జిన వేంకటావనీపతిఁ గాంచెన్॥ 25

శా. ఈఁడెవ్వండిల లక్ష్మిరెడ్డి పతికౌరా! యన్నృపాలావళీ
చూడారత్నము సత్యవాగ్రతుఁడు, శ్రేష్ఠుండేక పత్నీవ్రత
క్రీడాప్రౌఢిఁ; ద్రికాలవిజ్ఞుఁడు, ప్రజాక్షేమంబు రాఁగఁభుఁడై
ప్రౌఢం జెప్పనశక్య, మొందెమ్మతిభీష్మండట్లుసంక్రాంతిలోన్॥ 26

చ॥ ప్రతిపురిసంచరించుఁ, బ్రతివారిగృహంబులఁ గ్రుమ్మరుం, బ్రతి
క్షితిపతికంఠవక్షములఁజేరి కడుంగడుఁ దొక్కుచుండు, స
ప్రతిహతశక్తియైనలరురాజశిఖామణి లక్ష్మిరెడ్డికీ
ర్తితరుణి; కాని నిర్మలచరిత్ర కళంకము లేదొకింతయున్॥ 27

వ॥ ఆతని కర్ధాంగియై నాగమాంబ యొప్పె.

గీ॥ మాటమంచి తనమ్మునన, మరియుఁ జుట్ట
పక్కములఁ బెట్టు పోతల, వారలయెడఁ
గలుపుఁ గోలుతనంబునఁగాని మొదటఁ
జెప్పి నాగమాంబను వేఱ చెప్పవలయు॥ 29

కం॥ అల పెద వేంకటరెడ్డి వి
మల గుణములఁబ్రోక గొప్పమర్యాదకుఁడా
వలమయి పండితుఁడయి పా
రలపల్లెకు గ్రామణిగవిరాజిలుచుండెన్॥ 30

కం॥ తనపయివారలపయి భ
క్తినిఁ; దనతో పాటువారి దెసఁ బ్రేమంబున్;
దనయను యాయినులందు ద
యను నరసాంబ కవిగి తగెనతనికి సతియై॥ 31

వ॥ ఇఁకఁ జిన్న వేంకటరెడ్డియు, 32

గీ॥ అన్నలన్న మాట కావంతయేనిఁ బ్ర
మాదపడియుఁ దాఁటఁకాఁదట మెయి
మెలఁగుచెల్లకళల మెఱియునై గండఁడై
సాగదీయుచుండు శాస్త్రి వరుల॥ 33

వ॥ అతనికి భార్యయై,

కం॥ వినయ వినమితశరీరం
బును లక్ష్మీకరకటాక్షములునుఁ శాంతా
సనముంగలిగి నిరంతర
మును బసవాంబిక వెలుంగుఁబున్నెముపంటై॥ 34

కం॥ శ్రీయుత లక్ష్మారెడ్డికి
భూయస్తేజస్వి పుణ్యపురుషుండగు నా
రాయణరెడ్డీంద్రుఁడు నా
రాయణు నంశమున జన్మమందెను బేర్మిన్ ॥ 35

సీ॥ భవదీయవదనంబు పటుకవీంద్రశ్రేణి
మానసోత్పలచంద్రమండలంబు
భవదీయసదనంబు భారతీభార్గవీ
మహిళామణీకేళి మందిరంబు
భవదీయహృదయంబు భవ్యకృపారస
స్వర్ణదీవాహినీ జన్మభూమి
భవదీయసుయశంబు ప్రథితశాత్రవలోక
చక్రవాకవియోగ సాధనంబు

గీ॥ తావకీన సౌజన్యంబు దావకీన
భవ్యసద్గుణసంపత్తి వర్ణనంబు
సేయనౌనె! యంచును నుతిసేయుచుండ్రు
కవిచయంబు నారాయణక్ష్మావరేంద్ర ॥ 36

శా॥ లక్ష్మారెడ్డికుమారరత్నము గుణాలంకారుఁ డుద్యద్యశో
లక్ష్మీమంతుఁడు ధైర్యసాహససమాలంబుండుదారుండు శ
త్రుక్ష్మాభర్తృతృణానలుండు కడుధీరుండొప్పె నానాకళా
సూక్ష్మాంశగ్రహయాళువై సుకవిసంస్తుత్యప్రభావుండునై 37

సీ॥ సాగరంబా! నీదుసన్నిధి రత్నముల్
గలవన్న నెవఁడు మేల్గాంచినాఁడు ?

చంద్రుడా, నీలోన సరసామృతప్రవా
హంబున్న నెవడు లాభంబుఁబొందె?
శ్రీదుఁడా, నీకు విశేష నిధానంబు
లున్నవన్నను లాభమొందె నెవఁడు?
అమరావతి! నీవు స్వర్ణమయంబనని విన్న
నాఁడిలోన నెవరికి నోరిగిపడెను;

గీ|| లౌభ్యమున మానవులు దాపులకును రాని
యట్లు మూలలడాఁగి రత్యంతముగను
పుణ్యసాంద్రు నారాయణ భూపుదాతృ
తా విశేషంబుఁగని యైనఁ ద్రపనుగొనరె? 38

ఉ|| చందురమామలోని రుచిజాలమునందలి తేఁట; మల్లికా
బృందములోని స్వచ్ఛత; శిరీషములలోని మృదుత్వ సంపదల్
చందన చర్చన స్థగిత శైత్యముఁ జేర్చి విధాతయొక్క చో
ద్యంబుఁ జేయఁ బోలును గడిందమనిందలపంగ రెడ్డికిన్. 39

సీ|| ఎక్కడఁ దానున్న నక్కడ వేమంది
చుట్టి కొల్చుచునుంద్రు శోభనముగఁ
దనరాక వినరాఁగ జనములు పొరుగూళ్ల
మేళంబుఁగొని యూరిబైలనుంద్రు.
తనతీర్పుకడతీరుపనియెంచి దూరస్థు
లునువచ్చి తగవులు వినుచుచుంద్రు
తానుబస్తీకేఁగఁ దనపాద దాసులై
యుడిగంబు సేతురుద్యోగులెల్ల

గీ॥ దాతలకు మేలుబంతియై తనదు పేరు
వెలయఁ జందాలొసంగు వేవేలుదినము
సకలలౌకిక కార్య విశారదుండు
ప్రియగుణుండు నారాయణ రెడ్డి వరుఁడు. 40

చ॥ తనవసియించుమండలము దాటియు, రాష్ట్రముదాటి రాజధా
నినిఁదగ హిందుదేశమును నీరధులంగడు దాటిదాటి వ
చ్చినఁగనిమెచ్చి మిక్కిలిగ శ్రీమతి విక్టోరియా మహేశ్వరి
జనమణి యిచ్చెఁబెౙబిరుదుఁ జక్కఁగ నాతనిదానలక్ష్మికిౙ. 41

గీ॥ లలిత మధుర భారతి, శౌర్యలక్ష్మి, సుమతి,
ధీరదృష్టి, సద్భక్తి, గంభీరత, దయ,
కీర్తిఁగూడి నారాయణ క్షితిపుఁడొప్పె
అష్టమహిషులతోఁ గూడుహరినిఁబోలి. 42

కం॥ ఆనారాయణ రెడ్డి ధ
రానేత వివాహమాడె రంగాంబికనుౙ
శ్రీనాగాంబను లక్ష్మీం
బానారీమణిని భాగ్యవతులంబ్రేమౙ. 43

వ॥ అందుఁ జ్యేష్ఠురాలు 44

సీ॥ మృతుఁడైన వెంటనే పతిఁబాసి సావిత్రి
యముని వెంటంబడి యరుగకున్న
అన్యాంగనాసక్తి నభవుచేగిరిజ య
ర్ధాంగి కృతగను జేయఁబడకున్న

ఆత్మశుద్ధ్యర్థమై యగ్నిప్రవేశంబు
నొనరింపఁగా సీత యొప్పుకున్న
పతునిచేఁ త్యక్తయై తండ్రియింటికిఁ బోయి
దమయంతి పెండ్లికిఁ దలఁచుకున్న

గీ॥ శ్రీకరుండు నారాయణరెడ్డి దేవి
రంగమాంబకు సాటి నేర్పఱుపవచ్చు
నుపమయొక్క [illegible] లేకునికిఁ జేసి
నాయికామణి సాటి సేయంగనగును. 45

వ॥ అంతు ద్వితీయురాలు. 46

సీ॥ సర్వమంగళకు నిశ్చయముగాఁ 'బరిణామ'
'మేకావళీమాల' గృహపతికిని
'తృప్తాంత' మల్లి సాధ్వీమతల్లులకెల్ల
'సారంబు' సౌజన్యపూరమునకు
'రత్నావళి' స్వమందరశ్రీకి భూదేవి
'ముద్ర' మహోత్క్రాంతి ముఖ్యములకు
'పరివృత్తి' ధర్మదేవతకు 'మాలాదీప
కంబు' శయ్యామందిరంబునకును

గీ॥ శ్రీకరుండు నారాయణరెడ్డి దేవి
నాగమాంబ యలంకరణంబయ్యె
భువినలంకృతికిం గ్రొత్తపొలుపుఁగూర్చు
నుచితదేశంబ యాపెకు యోగ్యవృత్తి. 47

వ॥ అందుఁ తృతీయ. 48

సీ. రాజదండము ప్రతిరాత్రముంబొందు పం
కజమునఁ బ్రభవించెఁగాదె లక్ష్మి
చిట్టుబుట్టాడుచుఁ జిరచిరలాడుచుఁ
జండియై తగుగాదె శర్వరాణి
తాతయూట ధవుండు తలవాకిటనునిల్చి
భాషించుఁగాదె! తద్భాగ్యధూటి
చనవిచ్చు మాత్రానఁ బెనిమిటి నెత్తెక్కి
కాలఁద్రొక్కుచునుండెఁ గాదె గంగ

గీ॥ శ్రీకరుండు నారాయణరెడ్డి దేవి
లక్ష్మమాంబకుసాటి సల్పంగఁదగుదు
రెట్టు? లుపమానమునకు మహీతలమున
వేరె యుపమానమున్నదే వెదకిచూడ? 49

కం॥ అలనాగమాంబ గర్భము
ఫలియింపఁగ వెలయు రెండు ఫలములు రుచి భూ
తులుదగ శంకరరెడ్డియు
నలరు శివారెడ్డియనఁగ నాహ్వాయములచేఁ. 50

గీ॥ శాస్త్రములయందు సోదరుల్ సహజ శత్రు
వులుగ వ్రాసిన వ్రాఁతకుఁ బుడమియందు
సంభవించునవ్యాప్తి దోషంబు వీరి
భవ్య సౌభ్రాత్రమును గాంచుపట్టునందు. 5

వ॥ అందు ద్వితీయుండు 52

మ॥ చెలికారంబునుబూని సోదరునకుం జేదోడువాదోడుగా
మెలఁగుక్ మంత్రియుబంటునై ; నిరతముంబ్రేమించుచుంబ్రేమవ్ర
స్థాలకోఁగైకొను నన్నుండి గుణసందోహంపు భారంబునం
బాలెసముద్రుండయియుండు బెద్దలకువహ్వా! శ్రీశివారెడ్డితాౕ. 53

వ॥ జ్యేష్ఠుండు.

సీ॥ ధర్మదేవత కార్య దర్శినిగానుండి
వసియించుచుండు నెవ్వానియింట
భారతీదేవి స్వవల్లకీలతఁగీర్తి
గానంబుసేయు నెవ్వానియింట
ఇందిరాదేవి సేవించునుగనుసన్నఁ
బనులుగావించుచెవ్వానియింట
నెల్లసద్గుణరాశి ఋత్విగ్గణంబుగా
వర్తించుచుండు నెవ్వానియింట

గీ॥ సరసకవితాలతాంగికి సకలకాల
మెసఁగు భోగగృహంబుగా నెవనియిల్లు
చారువృత్తి సంగీత విశారదుండు
ప్రియుఁడురసికుండుశంకరరెడ్డి యతఁడు 54

సీ॥ బ్రాహ్మణమాత్రుఁడభ్యర్థియైరాఁగ భా
వించుజన్మంబు తరించినట్లు

వేదశాస్త్రజ్ఞాతవిచ్ఛేయఁదలఁచు స్వ
భవనసీమ పవిత్రపడిసయట్లు
సంగీతశాస్త్రవిశారదుండరుదేర
స్మరియించుఁబెన్నిధిదొరికినట్లు
కవివతంసుఁడు దనగడపఁగాలిడనెంచుఁ
బ్రాక్పుణ్యతతిపంట పండినట్లు

గీ॥ వాఁకిటికివచ్చు నధిరపంగ్వంధి గిణము
ననదుదాన పరీక్షకై దైవతంబె
యట్టిహాంఫులవచ్చిన యట్లు సంచుఁ
బ్రియగుణుండగు శంకరరెడ్డినకుండు॥

సీ॥ కట్టియున్నాఁడాత్మ కరపంకజంబునఁ
గానంబడనిదానకంకణంబు
ఎత్తియున్నాఁడు వియత్తటీశిఖరమం
దత్యున్నతయశోజయధ్వజంబు
వహియించుచున్నాఁడు ప్రత్యహంబానక్తి
నఖిల దీనోద్ధారయజ్ఞదీక్ష
కైకొనుచున్నాడ గణ్యాన్యగుణ గణ
ప్రాపితస్తుతిరూప బహుళ్ళెనిధము

గీ॥ కొనుచునున్నాఁడు సత్కవికోటినుండి
విలువలేని మహాగ్రంథముల సతంబు
విమలమాద్గల్యగోత్ర పవిత్రమూర్తి
ప్రియుఁడు రసికుండు శంకరరెడ్డివరుఁడు॥ 56

సీ॥ తన కార్య బీజముల్ తరువులై మూడుపూ
వులు నారుకాయలు’ గలుగఁజేయుఁ
సగుణసందోహతంతుసంతతినేసి
వలువలుగుట్టగాఁబఱచుచుండుఁ
దనవ్యవహారరథంబు చక్కఁగసాఁగ
ధాటిమైసార ధిత్వంబు నెఱపుఁ
దనదుసారస్వతఘనతృష్ణవారింప
సత్కవికవితారసంబుఁదెచ్చు

గీ॥ ప్రియుఁడు సోదరుఁడగు శివారెడ్డివరుడు
భవ్యకీర్తి పండితగేయ వర్తనుండు
ప్రక్కఁగూర్చుండి సంతసపఱపఁదన్నుఁ
శ్రీకరుండైన శంకరరెడ్డివెలయు॥ 57

గీ॥ అట్టిరసికావతంసుని నట్టి పెద్ద
దిట్టనట్టి సదాచారు నట్టిదాత
నట్టి యన్వయమండను నట్టి పుణ్య
పురుషు ముమ్మాటికినిఁజూడఁబోము భువిని॥ 58

క॥ ఆమహనీయుని కోమలి
శ్రీమతి లక్ష్మమ్మ బసివిరెడ్డికి వీరాం
బామహిళకును బుత్రిక
ప్రేమాధిష్ఠాన దేవిరీతిం జెలఁగుఁ॥ 59

సీ॥ తనమనోహరుని సుందర వక్త్రబింబంబు
నాదర్శఫలకంబుగాఁదలంచుఁ
దనభర్త సరసముగ్ధకటాక్షవితతిని
సర్వాంగములకు భూషలుగఁదాల్చుఁ
దనప్రాణపతికీర్తి తరుణీవతంసంబుఁ
జెలికత్తెగాఁగొని చెలిమిసేయుఁ
దననాథు సద్గుణఘట్టంబు వరవిహా
రోద్యానసీమగా నుంచుకొనును

గీ॥ తనమహా్దయేశుఁగూడిసత్కవికవి
పుష్పరథముల విహరింపఁబోవుచుండు
దీనజనకల్పవల్లి సతీమతల్లి
సరసగుణములదీవి లక్ష్మమ్మదేవి॥ 60

ఉ॥ బిడ్డలులేమిసద్గతిలభింపదయన్నభయంబుచేత నీ
రెడ్డికులాగ్రగణ్యుఁడు వరించిగ్రహించెను ధర్మపత్నిగా
దొడ్డపడంతిపార్వతమ దుష్టపుఁగామముచేతఁగాదయా
ఒడ్డయసంగనాయమయుఁ బావనమూర్తిసతీచయంబునన్॥ 61

కం॥ ఘనుడాశంకరభూపతి
వనితామణియైనయల్లపార్వతివలనన్
దనయుంగనెఁబార్వతియం
దనఘుఁడు శంకరుఁడుతారకారినిఁబోలెన్॥ 62

శ్రీపరదేవతాయై.

జానకీపరిణయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

కం. శ్రీలక్ష్మీధవచింతా
లోలాత్మ! లసచ్చరిత్ర! లోకోత్తర! యు
ద్వేల గుణోజ్జ్వల! కీర్తి వి
శాలా! మహనీయ తేజ! శంకరరెడ్డీ! 1

వ. అవధరింపుము. త్రికాలజ్ఞుండైన నారదమునీంద్రుండు వాల్మీకి మునికిట్లని చెప్పందొడంగె. 2

గీ. ధర్మదేవత పుట్టి; ల్లుదగ్రవేద
ఖనులకాణాచి; భువిస్వర్గఖండ; మార్య
భాగ్యముల సీమ; కృతయుగ ప్రసవభూమి
మిథిలయను పత్తనంబు భూమినిఁ జెలంగు. 3

ఉ. ఆకుల పళ్లెరంబులను హారతి దీపములట్లు పూవులం
దేఁకువఁబూని వేణుగళనిస్సృతమౌ మధురస్వరంబుసం
బాకముగల్గు పాటలను బాడుచు నారతులిచ్చి చేతఃప
త్సేకముతో వనాంగనలు దీవనఁదన్న గరీమతల్లికిన్. 4

గీ. బ్రాహ్మణులు వేదపాఠవర్షములు గురియఁ
గల్మషంబులు గాల్వలు గట్టిపాఱు
బ్రహ్మవేత్తలు జ్ఞానాంకురములు సల్లి
పంటపండించుచుందు రా పట్టణమున. 5

శా. సాయాహ్నంబులనందు వాఁకదరులన్ సాంధ్యక్రియల్ తీర్చినాఁ
డే యేసాధనలాచరించికొనిరో! యేస్తోత్రలం గాంచిరో!
ఆయావాని వచించుకొంచుఁజనుచుంద్రంధమ్ముకాబ్రాహ్మణుల్
మాయంబోలెనుముండ్లకొమ్మలను దన్నార్గాన నొత్తించుచున్. 6

గీ. తారకాచంద్రసూర్యులు దమతపోవి
శాలతేజస్సు చాలమింజాలఁగుంద
దివ్యమూర్తిని దర్శించి దేహమర్త్యు
ముగనిడిన ఋషులీపుణ్యభూమివారు. 7

గీ. పావురముపల్లటీల్గొట్టి పఱచునట్లు
తీఁగఁగమ్మెచ్చు ననుసాగ దీయునట్లు
ఒడిసెలను రాయి విసరెడునోజనచట
గానమును జేయఁగలవారు గలరు మిగుల. 8

గీ. జీవకళలను గురిపించు చిత్తరువులు
వ్రాసి పురలక్ష్మి తన శరీరమునఁ దాల్చు
భూషణంబులు నాగృహంబులను వ్రేలఁ
గట్టుదురు శిల్పిముఖ్యులా పట్టణమున. 9

గీ. తను స్వయంవరమున వరించిన కవిత్వ
రమణితోఁగూడి ప్రకృతి దృశ్యముఁగనుచు
గోయిలలపాటలను సుతిఁ గూర్చి కవులు
పాడుకొనుచుండ్రు పూలచప్పరములందు. 10

ఉ. గానముఁ జిత్రలేఖనమఖండ కవిత్వమహత్త్వ సంపదం
బూనిన పండితుల్ ధనముపొందెను లాఁతులకమ్ముకోక వి
ద్యానిపుణత్వమచ్చుపడఁదారెయథేచ్ఛగఁ గూర్చుచుండ్రుల
శ్రీనిధులేఁగుదెంచి కనిమెచ్చి ధనంబుల నిత్తురావురిన్. 11

గీ. అచటి రసికావతంసంబులరయఁ బెంచు
భవన కలహంస మధురారవంబులల్ల
మదనకామేశ్వరీ మహామంత్ర పాఠ
మునకు బీజాక్షరంబులై పొలుచుచుండు. 12

సీ. గర్భంబునను రత్నకాండంబుగల భూమి
ప్రభవించు రత్నాంకురంబులనఁగ
నమృతాంశుమండలంబంతయుఁ గరఁగించి
పోఁతపోసిన యాటబొమ్మలనఁగ
స్మరుఁడు శృంగారరసంబునంబెంచిన
బాలశంపాలతాజాలమనఁగఁ
గామదేవాలయాగ్రంబుపై నెత్తి సం
కల్పింపఁబడిన శృంగంబులనఁగ

గీ. స్మరుఁడు జలకేళి సవరించు సరసులనఁగఁ
దనువుఁదాల్చిన మదనమంత్రంబులనఁగ
నుర్వతాసారమెల్లఁ బైకుబికెననఁగ
నటవిలాసిను లొప్పుదురద్భుతముగ. 13

గీ. రసికులేఁగెడు తఱిని మార్గమున ప్రాంత
పనిమిషను నిల్చి గృహాబహిర్ద్వారమందుఁ
జారు తన్ముఖరాకా నిశాకరులకు
నెపుడు చూపుల హారతులిచ్చుచుందురి. 14

సీ. పొగబండి పోవునప్పుడు ధూమచయముల్లు
పరువెత్తె వెనుకకుఁ గురులుగుంపు
రసికులపైనను రక్తిఁ బువ్వులఁజల్లు
చున్నట్లు దగఁగటాక్షోచ్చయంబు
చెట్లకొమ్మకుఁబ్రాకఁ చేరుతీవియలట్లు
పైకెత్తబడియుండ బాహుయుగము
తలక్రిందుగా మింట మొలచినరక్తోత్ప
లములట్లు వెలయఁ బాదములజంట

గీ. లేఁతనవ్వులుమింట మల్లియలుపూయఁ
గట్టు పుట్టంబుమడతలు గాలిఁగదలి
మెయి మెఱుఁగువాఁకతరఁగలహొయలుగులుక
యువతులువనాల నుయ్యాలలూఁగుచుంద్రు. 15

ఉ. గాలికిఁదాండవించుచుఁదగంబ్రసరించెడు జమ్మినూఁగులం
బోలెను, దూదినేకుతతిఁబోల్చెడు పింజలమాండ్కిగా, నుషః
కాలపుమూడమంచుసరిగా దెసలన్నియు నావరించి స
ర్వాలయభాగముల్ తనమయంబుగఁజేయునువర్తిధూపముల్. 16

సీ. గండుఁగోయిలపిండుగానామృతంబుచేఁ
జిగురువెట్టుచున్న చెట్లగుంపు
ప్రణయమంత్రంబుచే వశవర్తులయి పర
స్పరముముచ్చటలాడు పడుచువాండ్రు
వేణునాదంబుచే వెనువెంటఁబడివచ్చు
పసులతోఁ జనుపిల్లవాండ్రమూఁక
వాహ్యాళికరుగుదంపతులను గనినవ్వ
చేలపాటలఁబాడు నెమ్మెకాండ్రు

గీ. ఇంకనానావిధులవారలెంతమంది
నో! మరెన్నెన్ని కౌతుకంబుత్పతిల్లఁ
జేయునవ్వెల్లఁగనవచ్చుసాయములను
నూరిబయలికి విహరింపఁగోరిచనిన. 17

మ. చినుకుల్ చిమ్ముచువారియంత్రములొగింజెన్నారఁగాఁదోఁటఁజొ
ట్టును సోపానములందుఁదొట్లఘువుఁజెట్టుల్ పొల్పుదృశ్యంబులై
వనకాంతామణి చేరఁగాంక్షురకొగింబన్నీరముంజల్లుచుం
డసదా చుట్టును గూరుచుండ నిడియుండంబోలునా
హింపఁగన్. 18

కం. తనరిపుభూపతి కోట్టము
లనుదాఁద్రవ్వించియును శిలాముఖసామ
గ్రినిఁగొనికోటను గట్టెను
జనకుఁడు భృతకరులఁజేసిశాత్రవపతులన్. 19

గీ. ఆకసమునంటెఁగోటయటన్నఁగాని
పరిఖపాతాళమంటెనన్ పలుకుగాని
యతిశయోక్తంబులితరత్ర యాపురమున
నవిస్వభావోక్తములు నిశ్చయంబుసుండి! 20

ఉ. ఆజనకక్షితీశ్వరు సభాంగనమందున మూర్తిమత్తప
స్తేజములైన బ్రహ్మఋషిశేఖరులాఁదటఁగూరుచుండి యు
త్తేజముగల్గునట్టి యుపదేశములిచ్చుచుఁ బోవుచుందురా
రాజు మహాప్రసాద'మని శ్రద్ధగఁజింతనసేయువానినిన్. 21

గీ. బ్రహ్మవిద్యాసమాలబ్ధ బ్రహ్మవర్చ
సాన్విత మహర్షివరుల కటాక్షమందు
నేప్రభావంబుగలదో? లేదేని భోగి
యైన రాజెట్లు యోగిగానౌను? దలఁప. 22

కం. మునిఘనులాశీర్వృష్టుల
ననయముఁ గురిపింప రాజ్యమంత సుభిక్షం
బునుబొంది సస్యవృద్ధినిఁ
గొని సర్వైశ్వర్యములకుఁ గుదురుగ నిలిచెన్. 23

గీ. పంచమామ్నాయము; చతుర్థపావకుండు,
జంగమంబగు తీర్థంబు; సంచరింప
మూర్తిగైకొన్న ధర్మంబు; పుణ్యధనుఁడు
కౌశికుఁడు దత్కుటుంబాధికారమూను. 24

గీ. గౌతమ మహర్షి పుత్త్రుండు, పూతవృత్తి;
అధిగతాఖిల బ్రహ్మవిద్యారహస్యుఁ;
డగు శతానందముని జనకాన్వవాయ
మునకును బురోధయై శుభంబులనుగూర్చు. 25

వ. ఆ జనకునకు సీతయను పేరి కూఁతురుగలదు. 26

గీ. స్తంభము చిగిర్చినట్లు; చిత్తరువు బొమ్మ
గోడపయి వ్రాయఁబడినట్లు; గుమ్మమందు
ఘటవిటపినిల్చినట్లుగాఁ గానిపించు
సీత నిలఁబడియుండ నాసీమలందు.

చ. జడవిడిపోవ వెంట్రుకలజాలము విప్పిన బర్హిపింఛపుఁ
వడువున, మేరుశృంగరపరభాగమునుండి నితంబసీమపైఁ
బడుచునధస్పదంబునకుఁ బారెడు నీలజలప్రవాహపుఁ
వడుపునఁదోఁప నెల్లరకుఁబట్టఁగరాని ముదంబుగూర్చెడుఁ. 28

వ. కాలంబు గడచి యేఁడుపయి నేఁడువచ్చి యాసీతా
కుమారీ రత్నంబునకు యౌవనావిర్భావంబు దోఁచె. 29

గీ. శక్తిసంపన్నమైయుండఁ జాలలేక
దూరదూరంబుగాఁబాఱి, తూలిపోవ
నెదిరిబలమెల్లఁజూచి దండెత్తివచ్చి
యాక్రమించెడు రాజుసూ యౌవనంబు! 30

గీ. సారసాస్త్రుండు నానైంద్ర జాలికుండు
పూవుఁబోండ్లపై యౌవన భూతిఁజల్లి
రూపభావాలనువ్వెత్తు క్రొత్తమార్పు
గలుగుఁ జూపఱుకడిఁది యక్కజముపడఁగ. 31

గీ. స్వర్ణపుత్త్రియైన యాజనకతనయ
యంగవల్లికి స్మరశిల్పి యౌవనంపు
మెఱుఁగుఁబెట్టఁ గన్నుల మిఱుమిట్లుగొలుపు
తళతళలమించి సౌభాగ్య నిలయమయ్యె. 32

సీ॥ నడుము వైశాల్యంబు నాఁచెను జఘనంబు
కాఁజేసె జఘనంపుఁ గ్రశిమ[illegible]ము
చనుల సూక్ష్మత్వంబు గొనిపోయెనుదరమా
యుదరంపు స్థౌల్యంబునొందెఁ జనులు
కనుల యార్జవమునుగైకొనె నూఁగారు
నూఁగారుకుటిలతలాగెఁ గనులు
అడుగులచపలతహరియించెఁదలఁపులు
తలఁపులజడను దొడ్డగొనె నడుము. 33

గీ॥ లభినవంబుగఁ రాజ్యాభిషిక్తుఁ
డైన కందర్పుఁ బరికించి యాక్షణంబె

యానెలంతయంగంబులన్యోన్య మిటులు
చూఱలాడిన గతిఁదోఁచు జూపఱులకు. 33

వ. అట్టియెడ నాకుమారీమణి 34

అనయంబుం గనతండ్రి కొల్వునకు యాచ్ఞార్థంబు దోఁతెంచు స
న్మునిబృందంబులవల్ల నాదశరథక్ష్మాభర్తకుఁ ధీనిధుల్
తనయుల్ నల్వురు; వారిలోఁ బ్రథముఁడుద్దాముండు రాముండుచ
క్కనివాఁడద్భుతవిక్రముండు గుణవిఖ్యాతుండటంచుఁ వినెన్. 35

గీ. వినినమాత్రనె యాతనిఁగనినయట్లు
రూపరేఖా విలాసంబు లాపెమదికి
భావనాగోచరములైన వాస్తవములై
కానఁబడి శేయుఁబవలును గలచుఁచుండె. 36

వ. మఱియు, 37

సీ. ధనువుఁ హస్తమునందు వెన్కశరధిద్వంద్వంబు వక్షస్స్థలం
బున స్వల్పంబగు భస్మరేఖఁగటినిఁ ముంజిం బ్రతిష్ఠించి మో
మున లక్ష్మీకళ తాండవింప నయనంబుల్ కర్ణముల్ తాఁకి నూ
తనసంప్రాయమునూఁగుమీసములుదద్దందెల్పుచుండంగఁ.38

గీ. క్షత్త్రియ బ్రహ్మచారి యొక్కరుఁడు వెనుక
వెనుకగావచ్చి యాలేమకనులుమూయుఁ
బట్టి ముద్దాడుఁ బయ్యెదఁబట్టి లాగుఁ
గొలుపుఁ జక్కిలిగింతలు గలలయందు. 39

గీ. వదనమానాఁటికానాఁడు వాలిపోయె
వరలుమోఁదీవ చెలువఱి వాడిపోయెఁ

గనులు గుంటలువడెను వికాసమడఁగె
జిత్తమున నేమిహేతువో? సీతకిపుడు. 40

గీ. తనదు పూజాగృహంబునఁ బనులనెల్ల
యువతి తబ్బిబ్బుగాఁ జేయుచుండఁజూచి
జనకుఁడైనట్టి జనకుండు సంగ్రహించె
దద్రహస్యార్థమంతయుఁ దత్క్షణంబె. 41

చ. పరిణయముంబొనర్పఁదగు ప్రాయమువచ్చినదంచెఱింగి భూ
వరుఁడు కుటుంబనాయకుని భవ్యతపోధను గాధిసూను నా
దరమునఁ బిల్వనంపియు నతండరుదెంచుడు నర్ఘ్యపాద్యముల్
జరిపి నమస్కరించి శిరసావహియించెను బాదరేణువుల్. 42

గీ. బహు తపః ప్రభావప్రగల్భంబులయిన
దృష్టులను జల్లుచున్నట్లు, తీర్థజలముఁ,
బుణ్యముఁ దాకుచున్నట్లు పూర్వశుద్ధి
సేయుచున్నట్లు మునియు వీక్షించిపలికె. 43

చ. జనక! నిరంతరాయముగ సాగుచునున్నవె? నీతపస్సు సా
ధనలును, బుణ్యకర్మములు, దానజపంబులు, నగ్నిహోత్రముల్
జనములు పాపభీతులయి సంచరియింతురె? రాజభక్తి గ
ల్గినసచివోత్తముల్ గలరె? లేదుగదా పరరాష్ట్రబాధలున్. 44

గీ. అనుచు సంప్రీతిఁబ్రశ్నింవ జనకనృపతి
యంజలిఘటించినమ్రుఁడై యధికభక్తి
నఘటనాఘటనాపటీయః పవిత్రభావు
లగుమునుల చూడ్కిమమ్మేలనగునె కొఱత? 45

వకాని యభ్యర్థనీయంబుగలదది యెద్దియందు రేని 46

పెండిలియాఁడువచ్చినది బిడ్డకు సీతకు రాక్షసాధి నా
థుండు, మహేశ్వరార్చనరతుండు, బలిష్ఠుఁడు నాకుఁబ్రాణ మి
త్త్రుండగు రావణుండు దనదూతలఁగన్యను గోరఁబంప నె
య్యుండుదునిచ్చి యీయకెటులుండుదు నేమనిచెప్పిపంపుదుక్. 47

గీ. అతఁడు సాధారణుండుగాఁడా శశాంక
శేఖరుని శైలమెత్తెఁ బూఁజెండురీతి
సంభ్రమాయత్త పార్వతీ సాంద్రబాహు
బంధహర్షితుఁడై శూలివానిమెచ్చె. 48

గీ॥ అతఁడు సామాన్యుఁడే? మహాఖ్యాతిపరుఁడు;
విశ్వసృగ్వంశ జాతుండు, విశ్వజేత;
శతముఖుండును జెల్లించు శాసనంబు;
పంచభూతంబులును భయంపడుచునుండు. 49

గీ॥ అతఁడు కేవలుఁడే? జగత్త్రితయవిశ్రు
తస్థిరశ్రీవహుండు; దుర్ధర్ష తేజుఁ
డమరయువతులబందీ గ్రహంబొనర్చి
భృత్యులనుజేసెవారి భర్తృతతినెల్ల. 50

గీ. జగతియందునఁ బ్రతివస్తుజాతియందు
శ్రేష్ఠమెయ్యదియో యదిచేరువాని
నర్థిభావంబె కనఁబడదతనియందు
నాతని యనుగ్రహమె యెల్లరభిలషింతుర్. 51

కావునముందునూయి వెనుకంగనఁగోయియుఁ దోఁచుచుండెనా
కేవిధిమానసంబునకు నేర్పడకున్న శాంతి; బిడ్డయుం

జేవను బాసియెల్లపుడుఁ జింతవహించెదు నేఁడిహాత్తనో?
భావమునందు! నాహృదయభారముమాన్పి ముదంబొనర్పవే! 52

మ. అనిదైన్యంబును వెళ్లఁగుక్కుకొనఁగా నాగాధిపుత్త్రిందునుర్
వినిజాలింబడి దివ్యదృష్టివలనర్ వీక్షించి సీతామన
స్సున నేర్పడ్డ వికారబీజమునుహృష్టుండై స్వకార్యంబునం
దనుకూలంబుగనుండె దైవమని తానారాజుతో నిట్లనుర్. 53

గీ. దీనభావంబు మానుమదృష్టవంతు
రాలునీబిడ్డ; పండెనీదై నతపము
అల్లభూదేవికిని స్వాస్థ్యమబ్బునింక
బెడఁదలన్నియు మునులకు నడఁగిపోవు. 54

గీ. మూర్త్తమగు క్షాత్త్రతేజంబు; పుణ్యరాశి
శమధనుఁడు; వీరవరుఁడు; విశ్వప్రియుండు;
అస్త్రవిద్యావిశారదుండైన రామ
చంద్రుఁ బ్రేమించె నీయాత్మజాతమదిని. 55

గీ. సీత నిక్కంబుగా లక్ష్మి, శ్రీకరుండు
రామచంద్రుండు నాదినారాయణుండు;
పరిణయబంధంబు జన్మాంతర ప్రరూఢ
మభిమతంబీప్రబంధ మింద్రాదులకును. 56

వ. ఆ రామచంద్రుం డెవండంటివేని 57

చ. త్రిభువనజన్మభూమివగిదిర్ బహువిస్తృతిఁగల్గి పుణ్యసా
రభముగలట్టి మర్త్యనికరప్రసవంబులు పూచుతోఁటయై
ప్రభుతవహించి సర్వనగరంబులపై సిరిదేవతాపురీ
నిభమయిపత్తనంబుధరణీప! యయోధ్యయనం జెలంగెడుర్. 58

గీ. ధర్మసురగంగ ప్రథమావతారభూమి
సారభూమి ధరిత్రి; కాస్థానభూమి
రఘుకులక్షత్రియుల దివ్యరాజ్యలక్ష్మి
కాపురంబేలు దశరథుండను నృపుండు. 59

సీ. భోగార్థంబువోలెసమున్నతుండగుఁగాని
కోమలారఁగస్వభావకోమలుండు
తపనుండువోలెఁబ్రతాపశీలుఁడుగాని
చల్లందనంబుఁబైఁజల్లువాఁడు
కమలంబునలెలచ్చికాణాచియగుఁగాని
స్తవనీయసద్వంశసంభవుండు
శశిభంగిలోకప్రసన్నరూపుఁడుగాని
నిష్కళంకుఁడు సదాపుష్కలుండు

గీ. ఆత్మవంశప్రదీపకంబార్యచరితుఁ
డుత్తమోత్తమగుణసంచయోజ్జ్వలుండు
వంశపావనకరుఁడు భూపాలవరుఁడు
తతయశోమండనుండు దద్దశరథుండు. 60

సీ. స్వభుజంబులను శత్రుచయనాశధూమకే
తువులఁజేసినయుద్ధతుండతండు
అలప్రతాపాగ్నితోసగ్న్యాహితుండయి
పొలుపొందు విక్రమభూమియతఁడు
అరులఁబసులఁజేసియాహవాధ్వరములఁ
గెరలఁజేసినకర్మపరుఁడతండు

సామంతనృపకృతోద్దామోపహారముల్
భూకాంతకిడిపొందు బొజుంగతంబు

గీ. సుగుణముక్తామణీహారశోభియతఁడు
వేదశాస్త్రకళాబృంద వేత్తయతఁడు
జ్ఞానసంపన్నుఁడు మునీంద్రసన్నుతుండు
తగుఁబ్రజారంజకుండయిరశరథుండు. 61

కం. కలరానృపతికిముగ్వురు
కళత్రములువారువరుసగాఁగౌసల్యా
లలనామణియుసుమిత్రా
బలామణియుఁగైకయనఁగఁబరఁగిరి పేర్మిన్. 62

ఉ. కోసలదేశరాజునకుఁగూఁతురుపెద్దది,మాగధావనీ
శాసకుబిడ్డ రెండవది; క్ష్మావర! మూఁడవయాపె కేకయ
క్ష్మాసఖుపుత్రి; వీరిగుణకాండము వీరిపతివ్రతాత్వము
భ్యాసము సేసినప్పటికిఁబట్టవులాఁతులకీజగంబునన్. 63

గీ. సవతిపోరులు లేవతిస్వల్పమేని;
లేదుమనమందభిప్రాయభేదలవముఁ
బుడమి నొకతల్లికడుపునఁబుట్టినట్టి
యప్పసెల్లెండ్రు నేనియట్లొప్పబోరు. 64

ఉ. ముగ్వురుభార్యలున్; బహువిభూతిసమృద్ధులు; సౌఖ్యబీజముల్
పువ్వులతోఁటలున్; భవనముల్; పరిపూర్ణములైనభోగముల్
అవ్వసుధాపురందరుని యాత్మకుశాంతినిఁగూర్పకుండె; నే
నెవ్వగయోమనంబున జనించిదహించుచునుండనాతనిన్. 65

కం॥ ఆనందమునకు డెందమె
స్థానంబుగనుండు ధనము, జలజాతాస్యల్,
మానితరాజ్యసుఖంబులు,
గానిస్థానములుగావు పరికింపంగన్. 66

గీ. ఆత్మశాంతికిఁబ్రతిబంధమైనయట్టి
మనువిచారరంబునకు నేది బీజమనినఁ
గనులపండువుగాముందుగంతులిడుచుఁ
దాండవించుచునుండు పుత్త్రకులు లేమి. 67

చ. ప్రమదరసంబునక్షణముబైఁబడఁజల్లఁగజల్లువారియం
త్రము, తనజీవితంపు సుఖరాశికిఁగేంద్రము, ప్రేమవాహినీ
సముదయముల్ స్రవించెడుసంద్రము, మానసశాంతివేశ్మమా
కొమరుఁడులేనివానిబ్రదుకున్బ్రతుకే? తలపోసిచూడఁగన్. 68

గీ. కసవుపిసవుగఁదిండియుఁగాలినిండ
గుడ్డయునులేనివారికి బిడ్డలనిడి
తినఁగఁగట్టఁగసుఖముగాననుభవింప
నున్నవారికి విధియీయఁడొక్కమొలక. 69

గీ. సంతపించుచుఁబుత్త్రులకొఱకునాతఁ
డశ్వమేధంబుఁబుత్త్రార్థమాచరింతు
ననుచుదృఢనిశ్చయుండయి తనసుమంత్రి
మంత్రిముఖ్యులతోఁదెల్పెమనసుకోర్కె. 70

వ. అంతట వారలో మహారాజా! నీకుఁ బుత్త్రులుదయించు నుపాయంబు దెల్పెదము. కాశ్యపుని మనుమండును, విభాండకుని పుత్త్రుండును, అఖండతపస్సంపన్నుండగు ఋష్యశృంగుండను తపో

తపస్సత్త్వముండుగలఁడు. అతండు నీవపత్యంబుగాఁ బెంచుకొని యిచ్చిన రోమపాదుని కూఁతురగు శాంతను బెండ్లాడెను. ఆమహాభాగుని రోమపాదుని గృహంబునుండి రప్పించి యజ్ఞంబుఁ గావించితి వేని నీకుఁబుత్త్రోత్పత్తి తప్పక కలుగునని చెప్పిన, 71

గీ. దశరథుఁడు వల్లెయనుచు సంతసమునొంది
రోమపాదు గృహంబు మంత్రులును దాను
బోయి యచ్చట మేధ్యాగ్ని పోల్కినున్న
ఋష్యశృంగుంగని నమస్కరించి నిలచె. 72

వ. మహర్షియు నాశీర్వదించి వచ్చినపని యేమని యడుగుడు నానృపాలుండు 73

శా. “సంకల్పించితి నశ్వమేధమునొగిన్ సాధింపఁ బుత్త్రార్థినై
పంకేజాస్యను శాంతఁ దీసికొని దేవా! నీవు విచ్చేసి యా
తంకంబేర్పడకుండ యాగము సమాప్తంబున్ రచింపింపు” నాన్
సంకోచింపక ఋషశృంగుఁడరిగెన్ శాంతా సహాయుండునై. 74

గీ. యాగదీక్షను వహియించె నానృపుండు
ముపురు భార్యలతోఁ, దపోమూర్తి ఋష్య
శృంగుఁడాధ్వర్యవముఁబూని ఋత్విగాళిఁ
గూడి వేల్పందొడఁగె హోమకుండమందు. 75

గీ॥ ఒక్కరొక్కరుగా వేల్పులక్కడకును
వచ్చి హుతములుగొని తృప్తిపడుచుఁజనిరి
కమ్మనెత్తావి రోదసింగడలుకొనెను
మంటమొత్తమ్ము లాకాశమంటుచుండె. 76

గీ. ఆమహాజ్వాలజాలమధ్యంబునందుఁ
గనక విగ్రహమట్లు; భాస్కరునిబింబ
మందువెలుఁగొందు విష్ణువునట్లువెడలె
దివ్యపురుషుండుసర్వతో భద్రుఁడొకఁడు 77

గీ. పొలుచుచుండగఁబాయసపూర్ణపాత్ర
పాణియందునఁబ్రియమైన పత్నిపోల్కి
నంత సాక్షాత్కరించి తానమరదుందు
భిస్వనముఁగీడుపఱచుచుఁబ్రీతిఁబలికె. 78

వ. ״నేను ప్రాజాపత్యపూరుషుండను. దేవతలుపంపవచ్చితిని. ఈ పాత్రయందలి పాయసంబు ప్రజాకరంబు. దీనిని నీభార్యల కిమ్ము." అని యెల్లరాశ్చర్యపడుచుండఁబాత్రమొసగి యంత ర్ధానంబునొందె. భూవరుండును మహాప్రసాదంబని గ్రహించి యాగంబు నిర్వర్తించి యాపాయసంబుఁగొనిపోయి సంగోరు కౌసల్యకును, దక్కసాఁబాలనర్ధంబు సుమిత్త్రికును, అవశిష్టార్ధ మున సగము కైకేయికిని, మిగిలిన సగము మరల సుమిత్రకును నొసంగి హృష్టుండయ్యె. వారును దత్పాయసభక్షణంబున గర్భంబులుధరించి నవమాసంబులుమోసి కౌసల్య శ్రీరాముని, సుమిత్త్రిలక్ష్మణశత్రుఘ్నులను, కైకేయి భరతునిఁగనెను. 79

మ. అమృతస్నానముసేసి; నక్లైదియొ తమ్మాశ్లేషముంగొన్న చం
దమునన్; దేహమునిండఁగాఁబరిమళద్రవ్యంబులంబూసి న;
ట్లమరంజంద్రికసౌరభాన్వితముగా వ్యాపించుచున్నట్లుగా
నమితానందమునొందిరాసమయమందాతల్లులుందంద్రియున్ 80

గీ. వారుజనియింపఁగానె దేవతలుపుష్ప
వృష్టిఁగురిసిరి; సమ్మదావేశమునను
స్వర్ణవృష్టినిఁగురిపించె క్ష్మావరుండు
ప్రజలపయి వారిభాగ్యంబుపండెనాఁడు. 81

గీ. వారినలువురిలోపలఁబ్రథముఁడైన
రామచంద్రుండు దండ్రికిఁబ్రేమమయుఁడు
ప్రాణితతియందు శ్రేష్ఠుఁడౌబ్రహ్మయట్లు
క్షత్త్రియాన్వయములకు భూషణమతండు. 82

గీ. ధైర్యమునకు ధామంబు; సత్యప్రవాహ
మునకు సేతువు; సద్గుణంబులకు దర్ప
ణంబు; ప్రతినిధి హరికి; స్థానంబుస్థితికిఁ
జదువులకువాణి; శ్రీరామచంద్రమూర్తి. 83

శా. ఆకర్ణాంతవిశాలనేత్రయుగుఁడత్యాభోగవక్షస్కుఁడున్
శ్రీకల్యాణగుణాకరుండును, ధనుర్విద్యాసమర్థుండు, సౌ
మ్యాకారుండు, మునీంద్రసమ్మతుడు, దీవ్యద్దివ్యతేజస్వి, యి
క్ష్వాకుశ్రేష్ఠకులుండు వెల్గు నిరహంకారుండు రాముండిలన్. 84

గీ. కువలయశ్యామలాంగుండు, క్షోణిపాల
నోచిత పదాబ్జభవ్యచిహ్నుండు, ఘనుఁడు,
క్షాత్త్రధర్మస్మృతులకునాచార్యవరుఁడు
రామచంద్రుండుదాత్తవర్తనుఁడుసుమ్ము. 85

గీ. అన్నదమ్ములు నలువురన్యోన్యమాత్మఁ
బ్రేముడినిఁగల్గి తారువర్తిల్లుచున్న

రామలక్ష్మణులకును బరస్పరంబు
భరతశత్రుఘ్నులకు బరస్పరము హెచ్చు. 86

వ. ఇట్లుండవారు యథాకాలంబు చౌలోపనయనాది సంస్కారం
బులుగావింపఁబడిన పిమ్మట నేనుబోయి యారామలక్ష్మణులనా
యాగరక్షణార్థంబుగొని తెచ్చి సర్వవిద్యలు గఱపిధనుర్వేదంబు
సాంగంబుగా నధ్యయనంబు సేయించి భగవానుండగు కృశా
శ్వముని ప్రసాదంబుననాయభ్యసించిన సరహస్యజృంభక ప్ర
యోగోపసంహారంబులుగల దివ్యాస్త్రమంత్రపారాయణము
యొక్క విద్యాతత్త్వబీజంబులుపదేశించితిని. 87

ఉ. సీతకురాముఁడేతగినచెల్వుఁడు; రామునిధర్మపత్నికా
సీతయెతగ్గ; దిద్దఱకుఁజెల్లును; జిల్కయుగోరువంకయుణ
భాతిగ, నింద్రనీలమును వజ్రమునట్టులు, శాంతి తేజముల్
రీతిగనుండి కన్నులకుఁబ్రీతినొసర్తురు చూచువారికిణ. 88

కం. స్థిరపఱచియుంటి నిట్లీ
పరిణయసంబంధమెపుడు వారిద్దఱినిం
బరికించితినో! యప్పుడె
ధరాపురందర! యిఁకేల? తడువుకొనవలెణ. 89

గీ. కన్యకార్థంబుయాచింపఁగాఁబుల స్త్య
పుత్త్రిఁడే తెంచుటకు ముందెముఖ్యముగను
సీతపెండిలిఁగావింపఁజూతు వేనిఁ
దక్కనాందోళనమునకుఁదావులేదు. 90

ఉ. పెండిలిమాటరావణుఁడువిన్నఁగడుంగడుమోసమౌను; గా
నండకడొంకుఁబన్నుదము, యాగము వేరిడిమీరు చూడఁగా

రంపుమదాశ్రమంబునకు రామునిలక్ష్మణువారి తల్లులం
దండిరిఁదోడితెత్తును బొనర్పువివాహము వారికచ్చటన్. 91

గీ. పెండ్లియైనపిదప వినిరావణుండెంత
మండిపడిన నీదు ఖండపరశు
భక్తివానిశాంతపఱుపంగఁజాలును
గాఱుచిచ్చువర్షధారవోలె. 92

వ. ఇదంతయునాకపటంబని యెఱింగినను నన్నేమియుఁజేయఁజా
లఁడు. కాన నీవు వెఱవకుము. ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుడవు
కమ్ము. నేనుసాకేతమునకుఁబోయి దశరథునిఁగళత్ర పుత్ర
బంధుసమేతముగాఁగొనివత్తు. ఈరహస్యంబుఁబొక్కనీకుమని
నొక్కి చెప్పె. 93

గీ. జనకరాడ్వంశరఘువంశజాతులకును
వెలయుసంబంధమేరికిఁబ్రియముగాదు?
దాతయుఁ బరిగ్రహీతయు దానియందు
స్వయముగాఁగౌశికుండయి పరిఢవిల్లు. 94

చ. జనకునిసెత్తి బర్వమునిచంద్రుఁడు నెత్తినిఁదాల్చి తత్సమ
ర్థనమునొనర్పఁ గంకణముఁదాల్చినరీతిగ మాటలాడరా
జునుమునియుక్తిమెచ్చుకొనుచున్ బహుభంగులఁబూజనంబులం
దనిపియువీడుకొల్పి పయనంబునొనర్పఁగ లోనికింజనెన్. 95

వ. చని సీతాకుమారికి సహాయార్థంబుగా నూర్మిళామాండ
వీశ్రుతకీర్తులను గూడఁ దోడ్కొని కతిపయ ప్రయాణంబుల
విశ్వామిత్రుని యాశ్రమంబుఁజేరెను. అని నారదుండు చెప్పినవిని
వాల్మీకముని 96

శా. శ్రీనారాయణరెడ్డి రోహణ ధరాభృజ్జాత రత్నాంకురా!
నానాపండితమండలీ వినుతదానప్రౌఢినిత్యోదయా!
శ్రీనారాయణ పాదపద్మయుగళీ సేవోత్సుకన్మానసా!
మానాంభోనిధి! సత్కృపాంబుతటినీ! మర్త్యేటిసద్గ్రామణీ! 97

గీ. శ్రీశివారెడ్డిసోదరా! శిష్టగేయ!
బధిరపంగ్వంధయాచక భాగధేయ!
ప్రోజ్జ్వలత్పంచశరతుల్య రూపధేయ!
నమ్రజనబృంద శంకరనామధేయ! 98

శ్రీపరదేవతాయై.

జానకీపరిణయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కం. శ్రీనారాయణరెడ్డి సు
ధీనాయక వరకుమార! ధీరాగ్రసరా!
దీనజనసముద్ధారా!
జ్ఞానపయోరాశ్యగస్త్య! శంకరరెడ్డీ! 1

వ. అవధరింపుము. 2

గీ. గాధిపుత్రుండు పన్నిన కపటజాల
మందుఁబడిపోయెనే? రావణాసురుండు
ఏమిచేసెఁబ్రతిక్రియ? యిగురుఁబోఁడి
సీతకథయేమి? యాశ్రమసీమమందు. 3

గీ. అనుచుఁబ్రశ్నించు వాల్మీకిమునివరేణ్యుఁ
గాంచి నారదముని చంద్రుఁడంచితగతిఁ
కర్ణపేయంబుగానిక్షు ఖండరసము
నమృతమునధఃకరించు వాక్యములఁబలికె. 4

వ. ఈవృత్తాంతంబెఱుంగకయ దశాస్యుండు 5

గీ. శుకుఁడు సారణుఁడను రాక్షసులనుబిలిచి
మిథిలకుంబోయి జనకభూమీవరేంద్రు
మత్సఖుని సమీపించి నమస్కరించి
సీతనిమ్మనినాకు యాచించిరండు. 6

మ. అనిపంపన్ శుకసారణుల్ మిథిలయందాయా ప్రదేశంబులం
దున సంచారముసేసి యచ్చటికథం బూర్ణంబుగా సంగ్రహిం
చినివేదించిరి లంకకుంజని సముత్సేకంబుగానేకతం
బునఁగూర్చుండిన రావణాసురవరున్ భూషించి జేపెట్టుచున్. 7

కం. దేవర పూనతిఁగై కొని
దేవా! [illegible] మిథిలకేగి తిరిగితిరిగి యా
యావార్త లెఱిఁగికొంటిమి
సేవకులము మేము మనవిచేతుము నీకున్. 8

శా. ఆకన్యామణి దివ్యమంగళగుణుండైనట్టి శ్రీరామునిన్
లోకాతీతునిఁ బెండ్లియాడఁదలఁచెన్ రూఢంబుగానాత్మ; నం
గీకారంబునొసంగెఁ దండ్రియు నీకృత్యం బవిఘ్నంబుగాఁ
జేకూర్పంగను గాధిసూనుఁడు వహించెన్ సర్వభారంబునున్. 9

ఉ. యాగమొనర్పఁబూనెనఁట! స్వాశ్రమమందున గాధిపట్టి; యా
యాగముఁజూడఁబోయెనఁట! ప్రార్థనసేయఁగ సీత నూర్మిళం
దాఁగొనిభూపుఁ; డా దశరథక్షితిజాని సదారపుత్త్రుఁడై
రాఁగలఁడంట! యచ్చటికిరాఁగనె పెండిలియంట! సీతకున్. 10

గీ. వారలంగొని తేరనే పారకాంక్షి
వరుఁడయోధ్యకుఁజనెనంట! వత్తురంట!
రేపొ! మాపొ! యిసంతయుఋషిప్రణీత
కపట నాటకమందలి గాథసుమ్ము. 11

గీ. అప్రతిమమైన నీమువంశప్రతిష్ఠ
విశ్రుతశ్రీసమృద్ధిని, విశ్వవినుత

విక్రమంబును, సఖ్యంబు, వీనియందు
దేనిఁగూడను జనకభూజానిగనఁడ. 12

గీ. శైవుఁడనుచును బహుకాల సఖుఁడటంచు
నార్జవమునీవు ప్రకటింపనతనియందుఁ
గుటిలభావంబుఁజూపెనాక్షోణివిభుడు
మంచికిని మంచిగలదె? భూమండలమున. 13

గీ. తెలియదే? సీతకై నసీస్థితిసమృద్ధి
తెలియకుండినఁజెప్పంగవలదెతండ్రి?
అలశతానందమునియైన నవనిపతికి
నేల? బోధింపకుండెనో? యెఱుకవడదు. 14

గీ. యజ్ఞవిఘ్నంబు సేయవద్దనుచుగాధి
పట్టి మాహేశ్వరుండైన పరశురాముఁ
బనిచి మునుమున్నె ప్రార్థించికొనుటఁదలఁప
రక్కసులకన్నలందుఁగారంబుఁగొట్ట. 15

గీ. మొదటనుండియుఁ గౌశికమునియెమనకు
ద్రోహముఁదలంచుచున్నట్టి దుండగీఁడు
వానిఁగడతేర్చియున్న నీవఱకెజనకుఁ
డర్పణముసేసియుండుఁ గన్యకనునీకు. 16

గీ. దిగ్విజయమును సాగించి దిక్పతులను
సురలబందీగ్రహముఁగొన్న తరుణమందె
దశరథునిఁజంప రాముఁడుద్భవమెకాఁడ
మెలఁతదప్పక నిన్నెప్రేమించియుండు. 17

గీ. వాసవుఁడుదొట్టి యెవ్వాని శాసనంబు
స్రజమునుంబోలె దగ శిరసానహింతు
రట్టి నీవర్థి వగుట, నీప్రార్థనంబు
వ్యర్థమగుటయు నెంతటి యపయశంబు. 18

వ. అభిమానధనుండగు ప్రభువున కవమానంబుగల్గుట గత్తిదూయ కయే శిరశ్ఛేదంబు సేయఁబడుట, జీవకళ యాకర్షింపఁబడుట, గౌరవసౌధరాజంబు నేలంగూలుట దుర్గంధంబు మేనఁబూయఁ బడుటయునని పలికిన రాక్షసేంద్రుండు గొండొకవడిఁజింతించి యుంకించి తలపంకించి శుకసారణులఁబరికించి యేయుపాయం బున నాకన్యామణి లభియించుననవ వారు దేవా! కౌశికుండ యోధ్యకు దశరథాదులఁగొని తేరఁబోయెను గనుకఁ దాటకను దత్పుత్రుండగు మారీచునిఁ బంపి మార్గమధ్యమున వారి సంహరింపఁజేయవలెను. నీవు రాము వేషంబును మేము లక్ష్మణ విశ్వామిత్రు వేషంబులను ధరించి జనకుని సమీపింపవలయును. తాటకాదులు రామాదుల సంహరింపఁజాలుదురే? యని శంకింపంబనిలేదు. ఏలన 19

గీ. గజసహస్ర బలంబును గలిగియుంటఁ
దాటకయె వారి హింసింపఁదగిన; దాపె
చాటుగానున్న నిలిచిన సమ్ముఖమునఁ
జానయనుచును పేక్షింతుర చలపకుండ. 20

చ. ఒకపరిఁ జిమ్ముచీఁకటుల నొండొకసారి యదభ్రవారిద
ప్రకరము, నొక్కసారి నితరాం విషపూరిత ధూమరాశి, వే

ఱాకపరిధూళివృష్టిని మహోద్ధతిఁగల్పన సేయుచున్ మరు
న్నికరముఁదాటకాసుతుఁడనిన్ బహుభంగుల నేడిపింపఁడే!

గీ॥ కానఁబంపుము వారినీక్షణము సందె
యాయయోధ్యాపురీ మార్గమందుఁ
మనము నాయూయి వేషంబులను ధరించి
చనుదమింక లెమ్ము కౌశికాశ్రమమునకును.

గీ. రామ వేషంబుఁదాలిచి రాక్షసేంద్ర!
జానకినిఁబెండ్లియాడుము; జనకనృపతి
పిదప సత్యంబెఱింగియు ముదమొపపును
సతియు నీవైభవముగాంచి కుతుకపడును.

కం. అని పలుకువారిమాటలు
విని రాక్షసరాజమౌళి విస్రబ్ధముగా
ననుకూలపడును నీకమన
పని యీగతినడవననుచు భావించెతగన్.

గీ. నాదుకనులిర్వ్యాదియును నెన్నండుజనక
జాతనీక్షింతుమో? యని సంభ్రమించు
నాదుచేతులునల్లి యేనాఁడుతరుణిఁ
గౌఁగిలింగొందుమో! యని వేగిరించు

గీ. దశరథాత్మజుఁబ్రేమించెఁ దరుణియన్న
నుడి నెఱుంకులకుందాఁకినొంచునొకట
ఆవధూమణి లావణ్యమాలకింప
మరుఁడు గుప్పించు విషదిగ్ధశరములొకట.

గీ. వేల్పుటాండ్రను గనుఁగొన వేడుకపడు
నాదురూపంబు మెచ్చ దానాఁతియకట!
సిగ్గు నెగ్గునుదిగఁద్రావి చెలువకొఱకు
నరపశువురూపమునుదాల్ప నాకువశమె? 27

ఉ. తన్ను వరింపనట్టి వనితామణిఁగోరుట యొక్కతప్పు; త
ప్పున్న అనత్రిప్రియుండయియు పూరుషురూపముఁదాల్చికొంటయుం;
దిన్నని శైవభక్తిని విదేహధరాధిపు మోసపుచ్చినం
జన్నగ రెండుతప్పులగు భాగ్యముగాదిది నాకుఁజూడఁగన్. 28

వ. అని బహువిధంబులను వ్యాకులుండయియున్న రాక్షసాధ్యక్షుం
గనుంగొని శుకసారణులు 29

చ. "మనకులవిద్యయై తగునుమాయ;" గురుండుపదేశకాలమం
దునఁ "బరభార్యలంగొనుఁడు; పొంగిలుఁడన్యులసొత్తుస్వేచ్ఛ; ధ్వం
సనమొనరింపుఁడీ సరససంపద;" నంచును దెల్పియుండఁడే?
మనముసహస్త్రమాగురునిమాటలుదాఁటినఁబాపమయ్యెడిన్. 30

గీ. సీతఁదేకున్న రాక్షస జాతికున్న
మానమునుఁగఁటుఁ; గీర్తిమాసిపోవు;
ననుచు వేడినిఁబుట్టింప నంతఁదాట
కాదిరాక్షసులను బిల్వనంపెరాజు; 31

శా. పేరిగుల్ హాసములట్టు చన్నులపయిన్ వ్రేలాడఁ, బెండాఁకులన్
మేగంబుల్ శకలంబులై పిరినడన్ స్రుక్కిస్థ మాంసంబుఁగై
కోఁగామూఁగిన గద్దపింపుగఁఱులుం గోరాడఁగేశంబులున్
వేగందాటక యట్టహాసముదగన్ విచ్చేసె మారీచుతోన్. 32

గీ. వచ్చి పెనుభక్తితో నభివాదనంబు
సలుపరాజును గర్తవ్యసంగ్రహంబుఁ
దెలుప "నింతేల! హరియించి తెత్తు సీత
వ్రేల్మిడి" నటంచు నాపెయుఁ బెద్దఁబలికె. 33

గీ. "వలదు, వలదు, బలాత్కారపఱప నన్నుఁ
బడఁతి ప్రేమింపఁబోదు; పూర్వమున నిట్లె
రంభను బలాత్కరింప నారమణి కినిసి
శాపమిచ్చె ననిష్టంబు జరుగునట్లు. 34

వ. కావున మాయోపాయంబున రామాదుల సంహరించితిరేని సీత నాకుఁ దక్కును. మీకు సాహాయ్యార్థముగా సుబాహు కరాళులనుగూడఁ గొనిపొండు." అని పలుకఁ దాటకా మారీచులు చిత్తమని సభక్తి ప్రణామంబులు సేసి నిర్విఘ్నపరిసమాప్తి ఫలకంబులగు నాశీర్వాదంబులు వడసి వీడుకొనివచ్చిరి. రావణుండును శుకసారణులఁ బ్రయాణసన్నద్ధులరగుఁడని ప్రేరేఁపించి తానును సన్నద్ధుండయ్యె. 35

గీ. దైవబలముగలట్టి సత్త్వములయందుఁ
గుంటువాఱు మాయాబలంబంట యెఱుఁగ
రజ్ఞు; లిఁకనాత్మవిశ్వాసమజ్ఞవిజ్ఞు
లకు సమానంబె; యగువిజ్ఞులకు జయంబు. 36

వ. అట్లు రావణుండు సన్నద్ధుండై విమానంబుఁ దేర సేవకులఁ బంపి. 37

గీ. తాటకాదులు నాయాజ్ఞ దాఁటకుండ
నుక్తకార్యంబనుష్ఠించియున్న నేను

రామవేషంబుఁదాల్చిన రమణినాకు
దక్కునో? దక్కదో? మదితల్లడిల్లు 38

వ. అని దిగులువడి నిలిచియుండ 39

మ. ధనువుఁ హస్తమునందు, వెన్కఁ శరధిస్కంధంబు, వక్షస్స్థలం
బున స్వల్పంబగు భస్మరేఖఁ, గటినిఁ ముంజిం బ్రతిష్ఠించి మో
మునలక్ష్మీశ్రీకళ తాఁ[illegible] నయనంబుల్ కర్ణముల్ తాఁక నా
తనపుంబ్రాయమునాఁగుమీసములుతేద్దందెల్పు
చుండందగఁ 40

గీ. నిన్నుఁగనిరాముఁడేయని నిశ్చయించి
చేతిముత్యాల దండనుసీత నీదు
కంఠమున వేయఁగలదు నిక్కముగనమ్ము
మేల? తల్లడపాటువహింతునయ్య! 41

మ. రతినిండన్నినయందకస్త్రీయగునారామాశిరోరత్నము
ద్గతమా ప్రేమమహోగ్రవాహమున ముక్తాదామకంబుం గటా
క్షతతిఁ నీపయివేయ దగ్గఱకు రాఁగాఁజూచిరాజా! కృతా
ర్థతనొందింపుము నీదునేత్రయుగముఁ ధన్యత్వముం
బొందుమా! 42

కం. అనివానిఁబ్రోత్సహించుచు
మనోగతంబగు స్మరాగ్నిమండింపఁగ నిం
ధనములు వేయుచు శుకసా
రణులుండగఁదనవిమానరాజమువచ్చెఁ. 43

గీ. తనదు దిగ్విజయైకచిహ్నన; మనేక
రత్నమంగళ దీపికారాజితంబు

తరుణమేఘావగుంఠితంబగు దేరఁ
బుష్పకవిమాన మెక్కి రాముఁ డపుడు. 44

గీ. తారకామండలంబు క్రిందటికి డిగ్గు
చున్నరీతిగ, క్షితిక్రుంగుచున్నయట్లు
మించినేత్రోత్సవంబు సంధించుచుండె
నావిమానంబు నెగసి పై కరుగుచుండ. 45

ఉ. ఎదురయి కేలు మోడ్చునమరేంద్రునిఁ జూడ్కి ననుగ్రహించుచుఁ
అదరునఁ బాఱు నచ్చరల నాడఁగఁ జేయుచుఁ, బాడు సిద్ధులన్
వదలక యాత్మకీర్తి మృదుపక్కిని బాడఁగఁ జేసి వించు స
మ్మదమున రాక్షసేంద్రుఁడు విమానము పైఁ జనుచుండె మింటిపై. 46

గీ. వార్ధి చేష్టలుడిగి జడపాత్రియమయ్యె
భాస్కరుండయ్యె రత్నదర్పణము రీతి
వాయుదేవుండు దెసలకుఁ బాఱిపోయె
బయలు దేర విమానంబుపయినతండు. 47

గీ. ఒక్కమెగుడున నే యామహోజ్జ్వలమగు
పుష్పకవిమాన మెంతయో పొడవు దాఁటి
జనకజాపాద సంచారఘనతఁ గొన్న
కౌశికాశ్రమసీమ దగ్గఱకు వచ్చె. 48

సీ. చెక్కించి చక్కఁగా సిద్ధంబుఁ గాఁ జేయఁ
గాఁబడినట్లున్న కందరములు
ప్రతిదినంబును నీరుపట్టి లెస్సగఁ బెంపఁ
బడుచున్న గతిఁ బొల్చుపండ్ల చెట్లు

ఇచ్చవచ్చినరీతి ఋషివరుల్ త్రిప్పిరో
న్నట్లుగాఁ బ్రవహించునట్టి యేళ్లు
కల్పించి యొక్కనికై యేర్పఱచినట్లు
పొదలుచుండెడు పువ్వుఁబొదరుటిండ్లు

గీ. తారతమ్యంబువదలి తద్దయునమర్పఁ
బడినగతినున్న పాషాణపటలిగిరిగి
శిల్పినైపుణిఁ జూపరచించినట్లు
ప్రమదమొసఁగు నాయాశ్రమప్రాంతభూమి. 49

సీ. భక్తియుక్తంబుగాఁ బాద్యంబునర్పించు
నెల్లప్పుడా సెల యేళ్లజాళ్లు
హృదయపూర్వకముగా నిచ్చునర్ఘ్యంబును
దినదినంబా పూవుఁదీవగములు
ఆప్యాయనమ్ముగా నాహారమర్పించుఁ
జేతికి నాకండ్లచెట్లగుంపు
లార్ద్రచిత్తంబుతో నడుగు సేమంబును
గలకలకూయు నాపులుగుప్పండు

గీ. వన్నిటికినేమిగాని తానచటవెలసి
యుండునానంద దేవి మహోత్సవమునఁ
జెలఁగియమృతవాక్యములనాశీర్వదించు
నేగుదెంచెడు నతిథుల బృందములను. 50

చ. వలదను మాటలేదెవరు వచ్చిన, నెన్నిదినంబులున్ననోఁ
బలికెడువారులేరొకరివస్తువులివ్వనుమాటలేదు; తీ

వెలగమితోడ స్నేహలతఁ బెంచుచునుందురు బాపు! చెప్పగా
వలసిన దేమి? మానవుని భాగ్యముగా! యట కేగిచూచుటల్ 51

గీ. ఎపుడు సెలయేటి యొడ్డుల నెగుడుదిగుడు
రాతిబండలఁగూర్చుండి రాత్రిపడెడు
దాఁక నానందమధుర గీతములు బాడు
చుంద్రు ఋషికుమారికలు మహోత్సవమున. 52

సీ. ఉన్నతికింబోవుచున్న గొబ్బండల
చెట్టుల నరసి వీక్షించుచున్నఁ
బండులబరువుచే నిండి నేలకు వంగు
కొమ్మలుగల వృక్షకోటిఁ గన్నఁ
బరులకోసంబె జీవనములఁ దాల్చుచు
ననయంబుఁ బాఱువాహినులఁ గన్న
గంటకాదులు దమ్ముఁ గాడిన నిశ్చల
త్వమునుమాననిశిలాతతులుఁ గన్నఁ

గీ. మానవుని చిత్తమందు నేమాత్రమైన
జ్ఞానముండిన యెడల నిశ్చయముగాను
సడలిపోదె? తనంత దోషప్రవృత్తి
పరులు బోధింపనక్కఱ పట్టకుండ. 53

సీ. తాపసేంద్రులకు నిత్యమును శుశ్రూషింపఁ
గవసంతలక్ష్మి జాగ్రత్తనుండు
మునిపుత్త్రికలు గాత్రముల నెత్తి పాడఁ బోఁ
గోయిలగమి శ్రుతి వేయుచుండు

బ్రహ్మచారుల వేదపాఠంబులోఁగీర
బృందంబులుగవల్లు దిద్దుచుండు
సామగానమునకు శైలంబు హృదయంబు
గరఁగినిర్ఝరములై పఱచుచుండు

గీ. అకృతకమనోహరంబులౌ నాకుటీర
కంబులానందరాజ్య శృంగాటకములు
ఋషిజనైక తపోధన క్రీతమయిన
యాప్రపంచంబు స్వర్గమర్త్యములసంధి. 54

గీ. తీరుతీరైనచల్వపందిళ్లు వేసి
రీతిరీతిపూఁదోరణుల్ వ్రేలఁగట్టి
వలయుసర్వసన్నాహంబు సలుపఁబడెను
నచటనానంద లక్ష్మికల్యాణమునకు. 55

గీ. ఒక్కవృక్షంబునకుఁబూచియున్నపువ్వు
లొక్కచేనిలోఁ పలఁబండి యున్నపంట
ఒక్కగనియందు జనియించియున్నమణులు
ఈప్రదేశానఁ జరియించునెల్లమంది. 56

గీ. అట్టి కౌశికమునిచంద్రు నాశ్రమంబుఁ
దఱిసితమవిమానంబుఁ దత్ప్రాంతమందు
నిలిపి యచ్చటి వృత్తాంతములనెఱుంగఁ
గాఁదిరస్కరిణీ విద్యఁగడఁగిపూని. 57

వ. సంచరించుచు నాశ్రమశోభసీక్షించుచుండిరి. ఇట్లుండ నక్కడఁ
గౌశికుం డయోధ్యకుంబోవుచు జానకకుమారికి సహాయార్థం

బుగా గుణవతీ శీలవతులను నిద్దఱుమునికుమారికల నిచ్చెను.
సీతయువారితోఁ బ్రొద్దులుపుచ్చుచుండెను. 58

గీ. విరహపరవశయగు నొక్క- వెలఁదిమిన్న
చిగురుటాకుల సెజ్జపైఁ జేర్చి మేను
ఉలికిపడిలేచి చూచుచునొక్క-తూరి
కలఁతబాఱినడెందంబు గలిగియుండె. 59

గీ. "చిత్రలేఖన సామగ్రి శీలవతియు
నల్లశిశిరోపచార పదార్థచయము
గుణవతియుఁ దేరఁబోయిరి గుట్టెఱింగి
విజనమని నన్ను మదనుండు వేచుచుండె. 60

గీ. ఓయి! భగవానుఁడా! క్షణంబోర్చుకొనుము
పంచశర! యొక్క-పరియైనవార్సి ప్రియునిఁ
గన్నులారంగఁగాంచి తత్క్షణము విడుతు
నీకొఱకు నాదుప్రాణముల్ నిక్కు-వముగ. 61

కం. గరళమొ? పిర్రియదర్శనమో?
శరణంబిఁక నాకు" ననుచు సతివిలపించుం
బొరలును జిందఱవందఱ
పఱచును శయనంబుఁ దొట్రుపాటునుఁ జెందుక్. 62

గీ. చిగురుటాకులు మేయుచు జీరలేక
హాయిగాఁ బాడుకోకిలావ్యాహృతంబొ?
పువ్వు విల్కా-ని త్రైలోక్యములజయంబు
పరిఘవించు భోగావళీపాఠమొక్కొ-? 63

గీ. వ్యక్తి కనఁబడకుండెను బలుకుమాత్ర
వినఁబడెడు నబ్బులేనట్టి వృష్టిపోలెఁ
జెచ్చెరను వచ్చి గుణవతీ శీలవతులు
వీచుచుండిరి చెలిఁ బాళి వృంతకముల 64

గీ. "ఊఱడిల్లుము! సకియరో? ఊఱడిల్లు
మిదిగో! చందనరసముఁ బింపుదము మేనఁ
జెదరిపోయిన [illegible]బంధముఁ గుదురుపఱచి
వ్రాయుమా లేఖ్యమందు నీప్రాణసఖుని. 65

గీ. [illegible]! సఖియ! లతాంగి! నీప్రియుఁడు వచ్చు
నంతదాఁక నాలేఖ్యఁబటమునఁ వ్రాసి
యాతనిఁ [illegible] నాహ్లాదపడుచుఁ
గడపుమీ [illegible]దినము నేకరణినేని". 66

కం. అని చందనపల్లవములఁ
గొని చేతుల నలఁది [illegible] గోమలి దేహం
బున మాన్ప[illegible]
కొనెనను సగి చేతఁ [illegible] గుణవతియుఁదగన్. 67

వ. చందన[illegible]సయాపెకుఁ "ప్రేయసీ! ఎల్లేని నోపిక[illegible] నీప్రాణవల్లభు వ్రాసి చూచుకొమ్ము" అని చిత్ర[illegible]ంబులు దెచ్చియిచ్చె. 68

గీ. చెలువలిట్లు [illegible]ముల్ సేయుచున్న
[illegible]! [illegible] చూడఁబడదు;
ప్రాం[illegible]నిఁ
బూనియుండెను రావణ ముఖ్యులకును 69

చ. తెలిచిన మూసినట్లుగనె దృక్కులకుంగనిపింపకుండె నీ
గరితయెవర్తయో? యెవని కైతపియించుచునుండెనో? కడుఁ
విరహముఁబొందుచున్నటుల వీరలచేఁతలు సెప్పుచుండె నా
తరుణుఁడు ధన్యుఁడైనను నుదాసుఁడుగాననధన్యుఁడేయగుఁ 70

వ. ఆతరుణుండెవ్వఁడు? ఈతరుణియెవ్వతె? యని యాతురపడు
చుండ. 71

గీ. స్వప్నములయందుఁ దనకు సాక్షాత్కరించి
స్వాంతమునయందుఁ జక్కఁగాఁ బ్రతిఫలించి
యున్న మోహనమూర్తిని యువతివ్రాయ
ఫలకమును గుంచెయును జేతఁబట్టికడఁగి. 72

మ. ధనువుఁ హస్తమునందు, వెన్కశరధిద్వంద్వంబు. వక్షస్థలం
బున స్వల్పంబగు భస్మరేఖఁగటినిఁ ముంజిం, బ్రీతిస్థించిమో
మున లక్ష్మీకళతాండవింప నయనంబుల్ కర్ణముల్ తాఁక నూ
తనపుంబ్రాయమునూఁగుమీసములుదద్దందెల్పువచ్చన్వినిఁ. 73

గీ. కువలయ శ్యామలాంగుని క్షోణిపాల
నోచితపదాబ్జ భవ్యచిహ్నుని మహాత్ము
ఖ్యాతిధర్మస్మృతులకు నాచార్యవరుని
లలితమూర్తిని వ్రాసి యంజలిఘటించి. 74

చ. "కురియుచునుండెనాపయినిఁ గ్రూరమతిఁ మలయానిలుండు దు
ర్భరముగ విస్ఫులింగనికరంబులు గుమ్మరియావమట్లు చం
దురుఁడును మాడ్చుచుండె మదనుండదయుండగుచుంగఠోరపుఁ
శరములుగుప్పుచుండెననునాథ! యుపేక్షయొనర్పఁబాడియే? 75

గీ. మరియుమానద! యనియోఁగికఅచిఁకొనుచు
నాలుకను, జిత్రగతుఁడైన నాథుఁగాంచి
పారమార్థిక బుద్ధితోఁ బలుకుచుంటి
ననుకొనుచు సిగ్గుపడుచుఁ గొంగునను గప్పె. 76

వ. అపుడు నిశాచరవల్లభుండును శుకసారణులును జిత్రగతపురుషు
నింగాంచి 77

గీ. వైరులకునైన నేత్రోత్సవంబు సేయు
చక్కనిశరీరకాంతియు సాధువినుత
మగుస్వభావంబునుం దెల్పు నతనిదగున
నన్యసామాన్యమైన మహత్త్వభూతి. 78

వ. ఈమహాపురుషుం డెవండై యుండునో? యని విచారించుచుండ
గుణవతి ప్రేయసీ! నీచిత్రలేఖనానైపుణ్యంబు బరికించిన నీపి
యుండు నీహస్తంబుల రత్నకటకంబులు దొడుగును సుమా!
యని మేలమాడ శీలవతి గుణవతీ! నాయనగారైన విశ్వా
మిత్త్రులవారు జానకీ రక్షణార్థంబు రాక్షసాంధంకరణమణీఘటి
తంబులగు కంకణంబులర్పింపుమని నీచేతికియ నీవును నీపెకర
కౌశలంబుత్ప్రిక్షించియోయను నట్లీపెకుఁ దొడిగితివి గదా!
యని చిఱునవ్వునఁ బలుక 79

శా. ఈమాటల్ విని సారణుండనుఁ బ్రభూ! యీతండె యారాముఁడీ
రామారత్నమె సీత నీవు కనుమాత్రక్ దీనిఁగై కొందు వం
చామహానీంద్రుఁడు రక్కసుల్ కననదృశ్యాత్వంబు సిద్ధించు న
ట్లామోదంబుగ రత్నకంకణయుగంబర్పించె హస్తంబులక్. 80

గీ. అనిన నేమేమి? యారామహతుకుఁడా? యి
తండు? నా ప్రేమకోశంపు ధామమునకుఁ
గన్నముం ద్రవ్వి హరియింపఁగాఁ దలంచు
చోరుఁడా? యంచుఁ గేకసీ సూనుఁడలిగి. 81

వ. ఆచిత్రగత రాముఁనుద్దేశించి 82

చ. గరువమునొందఁబోకు వృధగా జనక క్షితిపాలనందనీ
పరిణయ భాగ్యవైభవము పట్టుననాకని యోయిధూర్త! యీ
వఱకెనినుఁ పధింపఁగను బంపితి సుమ్ములతాటకాసుతుం
బరిణయభాగ్యవైభవముపట్టును లెమ్మిఁక మృత్యుకన్యతోఁ. 83

కం. అని మొగము నెత్తి యాకస
మునదృష్టినిగుడ్చి చూచి బొమముడిగ్రాలం
గనలుచును క్షత్రియబ్రా
హ్మణా! దురాత్ముండ! కౌశికాపసదుండా! 84

మ. దివిసృష్టింతువుగాక మార్కొనుదువే? తేజస్విమారీచు; ని
త్యవు శాపంబును రంభకుఁ గెలుతువే? దుర్ధర్షయాతాటకఁ
బవరంబందుఁ ద్రిశంకుభూపతినిఁ గావంజాలుదానీవు రా
ఘవు రక్షింతువె? నాకు విప్రియము సంకల్పించి జీవింతువే? 85

వ. అని కనలుచు నోయీ! సారణా! జానకిని దర్శించునుపాయంబుఁ జింతింపుమన నాతండును దేవా! చింతించియేయుంటిని. నేనా యోధ్యక బ్రాహ్మణ సన్యాసి వేషము ధరించి జానకిని సమీపించి యాపెకుఁ బ్రియంబుసెప్పి బహుమానంబుగా నాకంకణంబులు గొనివత్తు. అంత నాపె గోచరించును. అని చెప్ప

నారక్షోనాథుండు వాని యుపాయంబునకు సంతసించె. అంత
గొంతసేపటికి నామువ్వురు కన్యల వద్దకు 86

సీ. పండఁబొఱసిన నాచుపిండుఁ గేరెడు జటా
జూటంబుఁదీపియఁ జుట్టవెట్టి
సుడిగొన్న సల్లత్రాక్షిచుల మలంకలుఁగొని
మాలలు కంఠసీమమునదాల్చి
కరువుబోసిన పడికంపు విగ్రహమునాఁ
దెల్లనిబూది మేనెల్లబూసి
భరితరాగస్ఫూర్తి భాలనేత్రమునాఁగ
బొమలందుఁ గుంకుమ బొట్టుపెట్టి

గీ. పులికళాసంబు ఒట్టగా మొలకుఁజుట్టి
చేతనొక్క భిక్షాపాత్ర సేకరించి
సత్త్వమూర్తి తేజోరాశి శంకరుండు
నాఁగనేఁగెంచె దివ్యసన్న్యాసి యొకఁడు. 87

గీ. దగ్గఱించిన యతిని నత్యంతభక్తి
నర్ఘ్యపాద్యంబులను బూజనాదరించి
వితతసాష్టాంగ దండప్రణతులు సేసి
వారుకింకరులయి నిల్వఁబడియునెదుట. 88

వ. స్వామీ! తామెచ్చటనుండి విజయం చేయుచుంటిరి. మీ చరిత్రంబు శిష్యురాండ్రమగు మాతోఁజెప్పవచ్చునేని వినఁ గోరెదము. అనిన 89

గీ. కన్యకామణులార! నాకాపురం బ
యోధ్య పూర్వాశ్రమమునందు; నుత్తముఁడగు

రామచంద్రుని మిత్త్రిండ; బ్రాహ్మణుండ
నరుగుదెంచితి నాతని ప్రార్థనమున. 90

గీ. కౌశికాకృతిఁగొన్న యఖండమైన
నీదుపుణ్యంబుగానిరాఁగ నీప్రియుండు
స్మరుఁడునాఁదగు శ్రీరామచంద్రమూర్తి
యరుగుదెంచును నేఁడింక హర్షపడుము. 91

మ. అని సన్న్యాసివచించు భాషణముఁ దానాలించెనో? లేదొ? య
వ్వనితారత్నము పారవశ్యమునఁ దత్ప్రాణిద్వయంబందు ర
క్షణకై గాధిసుతుండు మున్నిడిన రక్షోంధకరిష్ణూజ్జ్వల
న్మణిబద్ధంబగు కంకణాలు బహుమానంబిచ్చెన మ్మౌనికిన్. 92

గీ. విరహమునస్రగ్గిమ్రిగ్గి తపించుచున్న
యంగనలకును సంజీవనౌషధంబు
ప్రియునికథలందునుంగూడఁ బ్రియునిరాక
బలముగలిగించు నౌషధంబిలఁదలంప. 93

వ. అట్లు జానకి కంకణంబులు మునికీయఁగానే రావణుండు విస్మయ
పడుచు 94

చ. పఱపుచునుండెనే? యిపుడు వారిదసంచయ నిర్వ్యపేక్షమై
మెఱుఁగులు కుంకుమ ప్రభలమేయముగా, నటుగాక యున్న నం
బరమును భూమియున్ దెసలమాంతముగాఁ గరగించినట్టి బం
గరువునఁ బూఁతఁబూసిన ప్రకారముగాఁ గనిపించుచుండునే? 95

గీ. మూఁతవడుకన్నులను యత్నపూర్వకముగఁ
దెఱచి యిదియేమిటా? యని వెఱఁగుపడుచుఁ

గాంచి మెఱుఁగుల చేతనిర్మించినట్టి
యద్భుతంబగు లలన ప్రత్యక్షమయ్యె 96

వ. ఇట్లుతెంపు కనులుమిఱుమిట్లు గొలుపుటం జక్కఁగాఁజూడఁ జాలక యుండ నొకదాసి కన్యలయొద్దకువచ్చి "యమ్మా! అత్రి మహాముని యనసూయా సహితుండై కౌశికమహర్షి యజ్ఞ దర్శనార్థంబు విజయంచేసినాఁడు. వారికిఁ బాదాభివందనం బాచ రింప నాయనగారు మిమ్ములఁ బిలుచుచున్నా" రనఁగానే శీలవతి "సఖి! నీకు నుత్తరోత్తర శుభములు గలుగుచున్నవి. పురాణ పురంధ్రియగు ననసూయను దర్శించి యాపెయనర్ఘ్యాశీర్వా దంబులు గైకొందువుఁ దమన నాపెయు సంతసించి తాను వ్రాసిన చిత్రపటంబునుగూడమఱచి సంభ్రమంబున ముందు నడన గుణవతీ శీలవతులును వెడలిరి. మునియుఁ గంకణంబులు గ్రహించి 97

గీ. రత్నకంకణముల నాకరంబునందుఁ
బట్టనామేననాకె కన్పట్టకుండెఁ
దాపసుల మహిమంబులత్యద్భుతములు
నందునుఁ గాధిసుతుప్రజ్ఞ యధికతరము. 98

గీ. బంధుసందర్శనోత్సాహ పరవశయయి
తన వినోదార్థముఁ వ్రాసికొనినయట్టి
చిత్రపటమును బాఁ మా సీతమఱచె
నెంత యనుతాప మొందునో? స్మృతినిబొంది. 99

వ. అని యాచిత్రపటంబును గంకణంబులును దెచ్చి రాక్షసేంద్రునకు నమస్కరించి దేవా! యిదయే చిత్తరువు. ఇవియే కంకణ

ములు. ఇపుడాపెను బాగుగా విలోకించియుందువని నమ్మె
దను. అన నిశాచరేంద్రుండు. 100

చ. మొగమును జూడలేదు; బలుపుంగొనియున్నకుచద్వయంబునా
కగపడలేదు; యామణిమయంబగు మేఖలమాపెలేదు; సొం
పగు వలరాజు ఖడ్గలతయట్లుకనంబడె వేణిమాత్ర చె
న్నుగ(బరికింపఁగా నకట! నోచగనైతినిఁదక్కనెమ్మెయిన్. 101

ఉ. ఆనృపకన్యకామణి కరాబ్జముపట్టునదృష్టమబ్బిన,
న్గాననుగండ్లనెత్తియయినన్ సురమానవతీలలామ లం
దేని నొకర్తె; నీపె లభియింపకయుండిననింక సర్వ రా
జ్యానను గూడనాకు ముదమబ్బదు; చీఁకటియేజగంబునన్. 102

కం. ఛీ! యాకటకద్వంద్వం
బీయువతీమణినిఁ జూడనీయక దాఁచెన్
ఛీ! యీచిత్రపటం బిం
దీయువతి మనోహరుండె యొసకంబెసఁగున్. 103

వ. అని వానిని గర్హించుచు 104

గీ. పరమసఖునేని వంచనపఱపవలయు
హేయమైనట్టి రూపు గ్రహింపవలయు
ననుభవింపంగవలయునా యంగనామ
తల్లి మహితపాణిగ్రహోత్సవసుఖంబు. 105

వ. అని పనివడినపుడుపయోగింతమీచిత్రఫలకంబును గంకణంబు
లను జాగ్రత్తపఱుపుమన నాతండును జిత్తంబని తనయొద్ద నుంచు
కొని తమధరింపవలసిన రూపంబులుధరించి జనకునొద్దకుఁ బోవుద
మని బయలు దేరిరి. 106

శా. కవ్యాశీర్వచనప్రసాదిత రమాకాంతాకటాక్షోదయా!
నవ్యానవ్యసుకావ్యనాటక పురాణగ్రంథపాఠాదరా!
భవ్యబ్రాహ్మణభక్తిపూర్ణహృదయ త్వత్ప్రాప్తజనోన్నతీ!
దివ్యశ్రావ్యగభీరవాఙ్మృతనిధీ! ద్విడ్వంశవైశ్వానరా! 107

కం. శ్రీరామలింగరెడ్డి ప
దారాధనతత్పరాత్మ! ధర్మాధర్మా
చార విచారా! వినయా
ధారా! శ్రీరామిరెడ్డి ధరణీధవసఖా! 108

శ్రీపరదేవతాయై.

జానకీపరిణయము.

తృతీయాశ్వాసము.

కం. శ్రీనాగమదేవీసుత!
మానితబత్తులకులీన! మంగళమూర్తీ!
భూనుతవైభవ! బహువి
ద్వానతర్పితకవీంద్ర! శంకరరెడ్డీ! 1

వ. అవధరింపుము. 2

గీ. రావణుఁడుమున్ను పంపిన రక్కసి గమి
రామునింజంపెనే? మునిరాజు కౌశి
కుండు వారలకెదురెత్తఁ గూర్పలేదె?
వారి కథనెల్లఁదెలుపుమో పారకాంక్షి! 3

కం. అని ప్రశ్నించెడు వాల్మీ
కినిఁగని కరుణార్ద్రదృష్టి కెరలుకొనంగాఁ
గనులకుఁ గట్టినయట్టులు
వినిచెన్ నారద మహర్షి విపులముగఁగథన్. 4

గీ. సృష్టికింబ్రతిసృష్టి సేసినఘనుండు
కౌశికుఁడురాఁగ దశరథక్ష్మావరుండు
వినయమును భక్తియును శ్రద్ధయునుఁ బెనంచి
ప్రాడుగాఁగట్టి దేహమాతనికొసంగి. 5

చ. ప్రతినిధి బ్రహ్మకుఁ; గృహము రాజసభూతికి; వహ్నియుం బవి
త్రతకును; జాపవిద్యకధిదైవము; హద్భుతపః ప్రభావ సం
గతులకు; ధర్మదేవతకు గాదిలిపుత్త్రుఁడు; మంత్రమూర్తి; య
ప్రతిముఁడు గాధిపట్టియని ప్రస్తుతిసేయును నిన్ను లోకముల్. 6

గీ. పూర్వమార్జించుకొన్నట్టి పుణ్యరాశి
ద్వారమునఁ గల్గు భవదీయదర్శనంబు
పాపమును ద్రాల్చు నిపు! డిచ్చు భావిశుభముఁ
బ్రాణితతికిఁ ద్రికాలయోగ్యత ఘటించు. 7

గీ. భద్రదశకుఁ బ్రారంభోత్సవంబు మీదు
దర్శన, మనుగ్రహము పదస్పర్శనంబు
పరమ మంత్రోపదేశముల్ భాషణములు
సాధుచారిత్ర! సన్మిత్ర! గాధిపుత్ర! 8

కం. ప్రతికూలంబగునట్టి భ
వితవ్యము ననుకూలపఱచుఁ బ్రియభవదాశీ
స్తతి; యిది విరించి సృష్టికిఁ
బ్రతిసృష్టిని సర్పఁగలుగువానికి తెక్కే? 9

గీ. అనుచు నానందబాష్పాంబువున మునీంద్రు
చరణపంకజములను బ్రక్షాళనంబు
సలిపి కోటీరమణి పుష్పసంచయమునఁ
బూజఁ గావించి నమ్రుఁడై పొంతనిలిచె. 10

చ. నిలఁబడియున్న పంక్తిరథునిం గరుణామృతనిమ్నగాపరీణా
ఖులగు కటాక్షవీక్షల వెలుంగుల మొత్తముఁ బాఱఁజేయుచుం

జెలువుగమంత్రపూత జలముఁ జిమ్మనగ్రోవులఁ జల్లుచట్లుగాఁ
బలికెను గాధిపుత్రకుఁడనామయమే? గదయెల్లవారికిన్. 11

గీ. నేను జన్నంబు సేయంగ నిశ్చయించి
పిలువఁగావచ్చినాఁడ భూభృద్వరేణ్య?
ఆలుబిడ్డలతోడ మాయాశ్రమంబు
నకును విచ్చేసి నన్నానందపఱుపు. 12

వ. అనిన దశరథక్ష్మాజానియు 13

గీ. పిలువకయె యజ్ఞమునకుఁ బోవలయుననుచు
ధర్మశాస్త్రంబుఘోషించుఁదద్ద; శిష్య
బృందమును బంపకయు మీరెయేగుదెంచు
టద్దిమాపయిని ననుగ్రహంబుగాదె? 14

వ. అని వెంటనే ప్రయాణ సన్నాహంబుసేసి ముగ్గురు భార్యలను బుత్త్రిలగు రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులను శ్రీరాముని మిత్త్రిలగు పింగళకాశ్యపులను దగినసైన్యంబును దీసికొని యజ్ఞదక్షిణార్థంబువలయు ధనంబులు గైకొని వెడలెను. 15

గీ. ధర్మముఁబురస్కరించు పరితాపరాశి
యట్టులెల్లరు వెంటరా నామునీంద్రుఁ
డాశ్రమమునకుఁబోవుచు నధ్వమధ్య
మందు నొక్కసాంద్రారణ్యమందువిడియ. 16

చ. సెలవులరక్తమాంసములు జీరలుగట్టఁగ నాల్కసాఁగఁ గ్రే
వులగమిగ్రుచ్చఁగాబడిన పున్కలదండలు వ్రేలుచుండఁ జ

న్నులపయి, నీఁతరుప్పవలెన్గఁ బిఱుసైకఱుకైన వెంట్రుకల్
తలఁదగ భీకరాకృతినిఁదాలిచి తాటకవచ్చెనత్తఱిన్. 17

గీ. అటకె మాయాంబుధులు తాటకాత్మజుండు
నాసుబాహుకరాక్షులు నరుగుదెంచి
పట్టుపట్టుఁడు రామునిఁ గొట్టుకొట్టుఁ
డనుచు నలుగురు నలుపక్కలాక్రమించి. 18

సీ. ప్రాంతపర్వతసానుభాగంబులందున్న
పెనుబండలను దెచ్చి విసరుచోకట
ఝంఝానిలంబు విస్తారంబుఁగల్పించి
వాత్యాభ్రముల బాధపఱచుచోకట
సూచికాభేద్యంపుఁజొప్పు చీఁకటిఁగొల్పి
చక్షురింద్రియశక్తిఁజంపుచోకట
కనకనలాడుచుండిన పెద్దనిప్పుల
జడివాన గురియఁగాఁ గడఁగుచోకట

గీ. దుమ్ముత్తూర్పెత్తుచొక్కట; త్రోవదెన్ను
గానరాకుండనిట్టు చీకాకుపఱచు
చచటఁ బొదలందు గుట్టలయందుఁజేరి
తమ స్వరూపంబుఁజూపక దాఁగియుండ. 19

వ. విశ్వామిత్రుండిది తాటకాదిరాక్షసుల దుండగంబులని యెఱింగి
తన తపోమహిమంబుచే దశరథాదులకు బాధలు గలుగకుండఁ
జేసి రామునింగని రామచంద్ర! 20

చ. సెలవుల రక్తమాంసములు జీరలుగట్టఁగనాల్కసాఁగఁ బ్రే
వుల గమిఁద్రెస్సఁగాంచిన పుఱ్ఱలదండెలు వ్రేలుచుండఁ జ

న్నులపయి సీతఁబుప్పవలెనుక్ బిఱుసైకఁబక్కైన వెంట్రుకల్
తలఁదగ భీకరాకృతినిఁ దాలిచియున్నది చూడు లోటకిక్. 21

గీ. మేఘములపిండు చాటున డాఁగియుండి
హోమకుండంబులను యజ్ఞభూములందు
రక్తమాంసాది దుష్టపదార్థములఁగురియు
నిది గజసహస్రబలమువహించియుండు. 22

వ. మరియు. 23

శా. త్రేతాగారమునందుఁజొచ్చి యట ఋత్విగ్బృందముంజంపు; దు
ర్నీతింగైకొను హవ్యముల్; పగులుచుక్ స్రుగ్భాండముల్; తత్పశు
వ్రాతంబుందిను; భ్రూకుటీవికటుఁడై ప్రౌఢిక్ ఋషిస్త్రీలకుక్
భీతింగొల్పు నలంఘ్యశాసనుఁడనంబెంపొందు చెల్లన్పుడుక్. 24

గీ. పెక్కురంగులనూసర వెల్లియట్లు
పెక్కురూపంబుల ధరించి బెడఁద సేయుఁ
దాటకాపుత్త్రిఁడాతండు తదనుయాయు
లాసుబాహుకరాళుల నరసికనుము. 25

గీ. బ్రతికియుండంగ నేవీరిఁ బాఁతిపెట్టఁ
గాల్చినంగూడఁ బాపంబుగలుగబోదు
మంచిసుముహూర్తమిద్ది స్తంభప్రతిష్ఠ
నలుపుమా! శౌర్యలక్ష్మి ప్రాసాదమునకు 26

ఉ. ఆఁడుదియన్న సంశయము నందక ముందుగ సంహరింపుమీ
తాడకనీవు బ్రాహ్మణహితంబుగ; నొక్క మహాకులంబుఁగా
పాడఁగఁబుత్త్రినై నవిడువక్ వలెనంచును ధర్మశాస్త్ర మం
దాడిరి బ్రహ్మవేత్తలు మహామహులేటికి నాలసింపగక్? 27

కం. అని పలికెను విశ్వామి
త్రునిఁగని రాముఁడు దేవ! దోషస్పర్శం
గననట్టి మీదువాక్కులు
పొసఁగు ప్రమాణములు పాపపుణ్యంబులకున్. 28

మ. అని సంధించి శరంబు వింటను ధనుర్జ్యా స్ఫాలనంజేసి తీ
వ్రనఁ వేయంగనె నాటి రొమ్ము నెఱకుల్ మూర్ఛిల్ల యా తాటకాం
గన కాల్సేతులు నూనుచున్ గిజగిజన్ గాసిల్లుచుం గ్రక్కుకొం
న్నెఱ రక్తంబును నోట ముక్కులను మేనుం బ్రాసె గీపెట్టుచున్. 29

చ. మరియొక కోలనేయ నది మంటలు మండుచు నాకసంబునన్
జుఱుచుఱుయంచుఁ గుప్పసమునన్ విడియించిన నాగుబాము నం
బఱచి మొగుళ్ల చాటుపడి పాఱుచునున్న సుబాహుఁ దాఁక బి
ట్టఱచుచుఁ దల్లక్రిందుసయి యాతఁడు కూలి త్యజించె బ్రాణముల్ 30

ఉ. వేరొక ముల్కి నేయ వినువీదినిఁ బెన్ సుడిగాలి రేఁగి య
వ్వారిగఁ జుట్టి యంగములు కట్టసడల్చి యసంబు తప్పి పో
నూఱుల యోజనంబులకు నూఁకుచుఁ గట్టకడన్ బళా! యకూ
పారమునం దుమిఁద్రోసి బహుభంగుల ముంచెను దాటకేయునిన్. 31

గీ. తాటకాంగన సుప్లిసతక్ష్ణణంబె
తనను ప్రాణంబు దక్కఁదంచును నెఱింగి
యా కరాళుండు మాయలు వ్యర్థములని
వడిఁ బలాయన మంత్ర జపంబు సేసె. 32

వ. అప్పుడు విశ్వామిత్రుండు శ్రీరామచంద్రునిఁగని రామా! నీవింకఁ జాపంబు డింపుము. రాక్షసబాధ తొలఁగినది. మనము భద్రంబుగా నుండవచ్చునన నాతండును గురునాజ్ఞ విల్లుడించె. 33

గీ. కేకునలఁగిన యొసఁగ పువ్వుకరీతి రాముఁ
డరుగు దేరఁ దేజము రాస్యమందు వెలయ
దశరథుఁడు దత్కుటుంబినుల్ దగ్గఱించి
కౌఁగిలింగొని ముద్దాడి కాంచి రెలమి. 34

వ. ఇట్లుండ. 35

గీ. మహిమగలుగు బలాయన మంత్రచేవ
తనుసాసించి సిద్ధిఁగైకొనిన యట్టి
యా కరాళాఖ్యరాక్షసుండాత్మశాంతి
గదిరి సంతోషపడుచు నొక్కయెడఁ బేల. 36

మ. తలపైనున్న మణికిరీట మదిక్రిందఁ [illegible] యినిం
గలపెన్గత్తియు డాలు నేలఁబడఁగా గ్రైశ్యం [illegible] రంగఁ [illegible]
తులునుంగాళ్ళులు బెండువాజి మొగిలుండు [illegible] నా[illegible]బును
బలెరాముండుశరంబు నందఱును మాయా [illegible]? 37

గీ. భూధరము క్రిందడాఁగెనో? భూమిఁ గిరి
మందుఁజొచ్చెనో? సాగరాభ్యంతరముఁ
నక్కెనో? యెటనుండెనో? నాకుఁ దెలియ
దెట్లు? నన్నాతఁడెఱుఁగుట యెట్టులింక. 38

గీ. అయిన నెదకెదఁగా" కని యచ్చటచటఁ
దిరుగులాడుచుఁ జేరె సాగరము కడకు
నచట మారీచుఁడును సముద్రాంతరంబు
నుండి యెట్టెట్లొ? వెడలుచునుండె నప్పుడె. 39

చ. తడిసిన బట్టకంటుకొని తద్దయుఁ గృపణాఁ చుండఁగ; క్రొ
మ్ములడిపయిఁ జిక్కుకొను నురుగుమొత్తములు; మేనిబలంబు కైషముఁ

గడిచినరీతి వానసయుఁగన్పడకుండఁగ, నీళ్లనుండితా
నడుగులనీఁచుకొంచు దరికాతఁడువచ్చెను జిన్నపోవుచున్. 40

గీ. ఎదురుగాఁబోయి రాఁగనే యాకరాళుఁ
డన్న! కనఁబడినావె? నాకన్నులకును
బ్రదికిపట్టునుగట్టితే? రమ్ము నన్నుఁ
గౌఁగిలింపుమా! యనివానిఁ గౌఁగిలించె. 41

వ. అంత వారు పరస్పరాలింగనంబుల నన్యోన్యయోగక్షేమాను
యోగంబుల, నితరేతర విపత్పరంపరాశ్రవణంబులఁగొంతప్రొద్దు
పుచ్చిన పిమ్మట మారీచుండు 42

గీ. పంక్తివదనుండు కరుణనాకయినినెంత
కనఁబఱచుచుండెనో? దానికనుగుణముగ
నేఁగృతజ్ఞతఁ జూపనేరకుంటి
నేమొగముతోఁ జనుదునా స్వామినింక. 43

గీ. కాన నెట్లైనిరాముని గాధిసూనుఁ
జంపితీఱంగవలె; లేక చచ్చితీఱ
వలయుఁ; గాకిట్లుమనముపోఁబ్రభువునకును
మనలఁబట్టియు ననదూఱుమచ్చువచ్చు. 44

వ. అని విచారించుచుండఁ గరాళుండన్నా! మనముప్రయత్న
లోపము సేయుటలేదు. 'యత్నే కృతే యది న సిధ్యతి కోఽత్ర దోషః'
అనుట వినమే? దైవనియోగము దురతిక్రమము. ఏలవిచారిం
తువు; ఏదేనుపాయంబుఁబరికించి వారినిఁదెగటార్పవలయు నన
క్షణంబు చింతించి మారీచుండు "ఓయీ! కరాళా! కౌశికు
నుండి రామునిఁజీలఁదీసి దూరంబుగాఁగొంపోయి యచ్చట 45

గీ. తన్నుఁ బ్రార్థింపఁగా నీయకున్న కతనఁ
దనదుతండ్రినిఁ గేకసీతనయుఁడెలిగి,
చంపెననువార్తవిని సీత సత్వరమున
వహ్ని దుముకుట మాయఁజూపంగవలయు. 46

గీ. రాముఁడదినమ్మి సీతపై బ్రేమచేతఁ
బరితపించుచుఁ జెలివెంట వహ్నిదుముకు
నంత రాముని కథ సాంతమగును; గాని
కుండు దశరథు నోదార్పఁగూడఁబోవు. 47

వ. అని వచింపఁగ రావణుండు మారీచుని [illegible]నెను.
అంత వారిరువురు రాముని విశ్వామిత్రమున[illegible]
వారున్న తావునకుఁబోవ నక్కడ 48

చ. కరముఁ బ్రయాణపుర్ బడలికన్ [illegible]
శ్వరునకుఁ దెల్ప కెయ్యెడకొ శ్రాంతిని[illegible]
దరులనుబిల్వనంపక పదంబులఁ జెప్పులు[illegible]
క్కరువుఁడై జొచ్చె వేట [illegible]. 49

గీ. కనుక రామభద్రుని పరిజనము లెల్ల
వెంటనంటుండి' యని యొక్క పెద్దయాజ్ఞ
వినఁబడఁగ రాముసఖుఁడైన పింగళకుని
గొంతు సవ్వడిగాఁ బోల్చుకొనిరి వారు. 50

వ. అప్పుడు మారీచుండు రావణునింగని. 51

చ. మన కనుకూలకాలమిది మమ్మరె! పింగళకుండు [illegible]రా
ముని కడ కేగుదెంచుటకు ముందుగనాతని రూపుదాల్చి "న[illegible]

వనగజమొండుపట్టుకొని పర్వెడుచున్నదటంచు నేడ్చుచుం
వెనుబడి కావవచ్చునతనిం దవుదవ్వులఁ జప్పుమా! సఖా! 52

గీ. నేనుగూడఁ గౌశికశిష్యుఁడైనయట్టి
కాశ్యపునిరూపుఁదాల్చి రాఘవునికొఱకు
విరహమునుబొందు జానకీతరుణిఁజూపి
స్వాభిలాషంబుసిద్ధింప యత్నపడుదు. 53

వ. అని చెప్పి సోమనన్నగడ కార్యరూపంబుదాల్పఁ జేయఁజనిరి.
అక్కడ. 54

సీ. కోరచూపులుచూచి కోలవెంబడిలేచి
గర్జించి దుముకు సింగములపిండు
మిడిగ్రుడ్ల మిడుఁగుఱుల్‌పడ గాండ్రుగాండ్రని
యలుఁగుబోటులరెచ్చు పులులగుంపు
ములికితాఁకులఁ దొండములనడగొండల
గతినె త్రిగిపెట్టు కరులదండు
ముట్టెలు పయికెత్తి మొగి ఘుర్ఘురించుచుఁ
బడు నమ్ములవిదుల్చు పందులగమి

గీ. శరచయముతోడఁగోరాడఁబరుగువాఱు
నడవిదున్నలమొత్తంబు, లంపగతుల
దాఁటి క్రేళ్వాఱులేళ్లమందలునుగలిగి
వేఁటరాముని మిక్కిలి వేడ్కపఱచె. 55

గీ. ముందుగనువానినన్నింటి ములికిగముల
రేఁచియదిచేయు చీకాకుప్రీతిగొలుపఁ

గనుచుఁదత్తత్స్వభావముల్ కట్టకడకు
నిముసమునవానినన్నింటి నేలఁగూర్చె. 56

గీ. కొంతతడవిట్లువేఁటాడి కొమరుమిగులు
పొదరుటిండులవేత్రేఁకు పొలుపుగలుగు
చెట్లతండంబు లేఁతపచ్చికబయళ్లు
కాంచుచావనంబంతయు సంచరించి. 57

కం. ఒకపూవుటీరమునఁ గొ
తుకమొప్పఁగఁగూరుచుండెఁదోఁచెనుమది జా
నకి యంతవాని హృదయ
ప్రికారమదిమాఱియిట్లుపలుకును దనలోఁ. 58

గీ. కలఁతపడినట్టి హరిణార్భకముల రుచిం
చంచలకటాక్షవీచికాచయముకన్న
లలితతరములు జానకీలలన మధుర
విభ్రమాపాంగచయమని వింటిమున్న. 59

కం. కలయనునెపమున నాపికు
వలరాజగపఱపనన్నుఁబాపము! చిగురా
కులపాన్పులందు సకియల
పలుకులనూఱటనుగనుచు బ్రదుకుదునఁట! కటా! 60

వ. మరియుఁ గౌశికమహర్షిశిష్యుండును నామిత్రుండు నగు కాశ్య
పుండు జానకినిఁగూర్చి మున్నిట్లుచెప్పె. 61

చ. నవలకుహంసతూలశయనంబదియున్నను శయ్యనూత్న ప
ల్లవముల, స్వర్ణకంకణకలాపములున్ననుదమ్మితూండ్లకే

ల్గన ధరియించు, మానససుఖంబిడువీణియయున్న నీగుణ
శ్రవణసుశాంతిఁ గూర్చునిటు జానకితో ట్రువపాటునొందెదుర్. 62

చ. కడఁగెను స్నానమాడ; మెయిఁ గందమలందదు; పువ్వుదండలన్
ముడువదు వేణియందుఁ బువుబోండ్లకు నుత్తరమీయదెల్ల య
స్పృహ గరమందునుంచి మొగమున్, గనుదోయి నశ్రుధారలన్
విడుచుచు నూర్చుచున్ నిదురవీడియలందురు సీతనీకునై. 63

గీ. కుముదకుట్మలగంధగర్భములయిన
సాంధ్యమరుదంకురములకుఁ జలదరించుఁ
గలలఁబొందిననీదు కౌగిళులచేతఁ
గడపుచుండును రేలెల్లఁ బడఁతిమిన్న. 64

గీ. నవల స్వప్న సంరంభణములు విన్న
తహతహంప యెడద బిగ్గలగుచుండె
లాఁగ కలిమిని ధైర్యంబు లజ్జగూడ
జాఱు; మదనుండుఁ దాఁకంబుదూరునందు 65

గీ. ప్రియసఖుఁడు గాన్యపుంసు చెప్పినది మదికిఁ
దలఁపునకు రాఁగనాకు సంభ్రమంబువోలెఁ
జలివెలుఁగువెల్గుచే నెద గలఁతబొందుఁ
గటకటా! తోఁప దేమి సేయుటకు నేని. 66

మ. స్మరమాయంబెనుస్న యాసుదతినిన్ స్వప్నంబునందేని జా
గరమందేనియు నేను జూచియెఱుఁగన్, గానీ విచారింపఁద
ద్విరహావస్థను శోకకౌతుక భయవ్రీడాద్భుతానంద సం
భరితంబై కలఁతన్ వహించెదను నాస్వాంతంబవిశ్రాంతమై. 67

వ. ఇట్లు శ్రీరాముండు సీతాయత్తంబగు మనస్సుతోనుండ. 68

ఉ. "చచ్చితిఁ జచ్చితిన్ వనగజంబిదె నన్ను గ్రహించిపోవు నీ
నెచ్చట! రామభద్ర! సఖ! యెవ్వరు నాకిఁక దిక్కు? కావఁగా
నిచ్చట?" నంచెవఁడో యెలుఁగెత్తి విలాపము సేయఁగా నిగో!
వచ్చితివచ్చితిన్ భయమువద్దని రాముఁడు సంభ్రమించుచున్. 69

కం. అటునిటుఁజూచును, బరుగిడుఁ
గటకటపడునెడియుఁ గానఁగా రాముని నె
చ్చట నక్కజంబువడు; వె
న్కటి మాటలు మరల వినును గలఁతపడుచున్. 70

ఉ. ఈగతిఁ ద్రొక్కటంబడుచు నిట్టటుగాంచుచు పుండుకొంత ద
వ్వేగఁగనందుఁ బింగళకు నేనుఁగు [illegible] నే
వేగనుబాఱునట్లు కనిపెన్ వగఁగూలుచు [illegible]
బోఁగ గజంబదృశ్యమయిపోయెను బింగళ[illegible]. 71

గీ. కాంచి రాముండు వానిఁ బింగళకి వేష
ధారియైన కరాళుని దగ్గఱించి
యూఱడిల్లుము మిత్రుఁడా! యూఱడిల్లు
మనుచు వీచుచుఁ దనదు పటాంచలమున 72

గీ. కాల్చి వేయుచునుండె శోకంబుమనసు
నావరించుచునుండె మోహంబునన్ను
నేమి సేయంగఁదలచితి? విట్టులకట!
పుడమిపై బడిమూర్ఛనుబొందిసఖుఁడ! 73

గీ. అనుచుదైన్యంబుదోఁపమోమునవచింపఁ
గనులువిప్పుచునెట్టెట్టొ! కాలుసేతు

లనుగదల్చుచు సొమ్ము తగ్గినవిధంబు
నభినయించుచుఁ గూర్చుండి యల్లనల్ల 74

నఆమాయాపింగళుండు "మిత్త్రుఁడా! భవదీయమృగయాదర్శన కుతూహలుండవై వచ్చుచుండ మార్గమధ్యమున నన్నొక మదగజము తుండమునఁ బట్టుకొని రొమ్ములనిఱికించికొనిపోవుచు సింహగర్జితంబువిని భయపడి తటాలున నన్ను విసరిజాఱ విడిచి పోయె." అన రాముఁ "డదృష్టవశమున నీవుకుశలివైతివి. లేకున్న నాకు జానకీపాణిగ్రహణమంగళంబు గళితంబయియుండు. ఇప్పటికిని నీస్థితిఁగని నాగుండెల దడయడఁగలేదు సుమా." అననామాయాపింగళుండు "సఖుఁడా! అట్లుగాదు. నేను లేకున్న నీవు పెండిలి మానుదువా? మానిన జానకి జీవించునే?" యనియె. ఇట్లువీరిట భాషించుచుండ మారీచుండును మాయాబలంబునఁ గాశ్యపవేషమును ధరించివచ్చి రామునితో మాటలాడుచున్నవాఁడు యథార్థపింగళకుఁడా? లేక మాయాపింగళకుఁడా? యని సందేహించి పొంచియుండి వారి సంభాషణముల వలనను నాతండు కరాళుండని నిశ్చయింపఁజాలక కౌశికమహర్షి శిష్యుండగు కాశ్యపుండు పింగళవేషము ధరించి కాశ్యప రూపమును ధరించిన తన్ను మోసపుచ్చవచ్చెనని భ్రమించి కరాళుండు పింగళాకృతిఁదాల్చి విశ్వామిత్త్రుండెఱింగి లక్ష్మణునిచేఁ జంపించియుండెఁబోలుననియుఁ దలంచి వానికై పరితపించుచుఁ "గానిమ్ము. మాయ నవలంబించి యీ రామకాశ్యపుల నిద్దఱను నిగ్రహింతును; దానఁ గదా మృతులగు సుబాహుకరాళులకు శల్యోద్ధరణమగు"నని తన మాయావిద్యను ధ్యానించె. అప్పుడు రాముఁడు ముందుచూచి మాయాపింగళునితో సఖుఁడా! 75

చ. పసిఁడియనంట్లునెత్తముల, వాఁగులవిచ్చిన తెన్నిన్నెప్పులుఁ, జెం
పెసఁగెడు కేళికాచలమిదే! కనుపండువుసేయుచుండెఁ; బా
నిసరసగున్న మామిడులునెక్కొనియుండెసువాటికిం బ్రక్కల్
ముసరిన పువ్వుటీరమదె? ముచ్చటగాఁగని చూచుచుండఁగన్. 76

గీ. అస్ఫుటములైన మాటలాప్రాంతమందు
వినఁబడెఁడురమ్ము! చనిచూతమని యిరువురుఁ
గానఁగాఁబోవ నచట సమానమైన
వయసురూపునుగలుగు కన్నియలు గలరు. 77

వ. అప్పుడు రాముఁడు వారలంగని మాయామోహితుండై 78

గీ. భుజగకన్యకలో? వేల్పుపువ్వుఁబోండ్లో?
స్మరవిజయనైజయంతులో? యెఱుఁగఁబడదు
స్మరమయంబుగ శృంగారమయముగాఁగ
కూహలమయంబుగా నిదితోఁచుచుండె. 79

ఉ. వారిద సంచయంబెడలివచ్చిన చక్కనిమించుతీవనా
వారలలోనొక ర్తునవపల్లవశయ్యాశయించి యీర్ష్యా
ప్రేరితవహ్నిఁగాంతుఁడు శరీరముఁబాయఁగఁజిక్కిశల్యమై
ఘోరవియోగభారమునఁగుందెడునారతినాఁగఁబొల్చెడున్. 80

గీ. కనులుడించుకపోయెలోఁతునకుఁ; బాలి
పోయెఁజెక్కిళ్ళు; కడుఁజిక్కిపోయెమేను;
ఇగిరిపోయెఁజక్కందనంబెల్ల బలిత
మైన వెరవేఁకిచేతనీయంగనకును. 81

మ. నడిభాగంబున నెండిరాలినవి గంధంపున్ రజంబుల్ వెసన్;
గడచోఁగాటుకకంటినీరుపడుటన్ నల్లంబడెన్; ద్రోయఁగాఁ

బడియెడ వాఁడిన తమ్మితూండ్లగములుం బర్యంతమం, దీపె పొం
దెడు సంతాపముఁ బల్లవాస్తరణమే తెల్పుఁ యథార్థంబుగన్ 82

గీ. అతివయొక్కర్తు తామరపాకుసురఁటిఁ
జల్లఁగా వీచుచుండెనీ సారసాక్షి
మరియొకర్తుక పన్నీరు మంచిగంధ
ముఁ గలిపిపూయుచుండెను స్తనములందు. 83

ఉ. ముట్టదు పంక్తితో నెనటి సూకుటి పెర్గును గోరువంక;
పట్టదు దాడిమీఫలముఁ బాపము! పెంపుడు చిల్క; దవ్వుగా
నెట్టును దమ్మితూండ్లగమునింపదు యంచయు; నీ వెలంది యి
క్కట్టునుజూచి పక్షులును గార్చుచునుండెను బాష్ప
పూరముల్. 84

"ఈపెయెవ్వతెనో?" యన నామాయాపింగళుండును నించుకఁ జింతించి యిది మారీచ మాయాప్రయోగంబని నిశ్చయించి "సఖుఁడా! ఇది కౌశికాశ్రమపరిసర భూమియగుటచే నీపె జానకిగదే" యను రాముండును యుక్తియుక్తంబగు నాతనిమాటయును, గాశ్యపుండు మున్ను దెలిపిన జానకి యవస్థయును దలంచి యీపె జానకిదే యగునని నిశ్చయించి పైకి "చాలుఁజాలు! నీయసంభావితార్థములు కట్టిపెట్టుము." అనెను. ఇట్టువారిట నుండఁ ననుచయమునఁనే కౌశికమహర్షి శిష్యుండగు కాశ్యపుండు మృగయాప్రవృత్తుండగు రాముని వార్తను గనుఁగొనఁబయలుదేరివచ్చుచుండెను. అతని దూరమునుండియే కరాళుండు చూచి కాశ్యపవేషధారియగు మారీచుండనియు నీతఁడు వచ్చి రామకార్యసంకేతంబుఁ గావించుననియు, భ్రమించి "సఖుఁడా! నా

పలుకసంభావితార్థముగాదు. నేను బోయి కాశ్యపునిఁగొని వత్తు నాతఁడే నీకు విశ్వాసముఁ గల్పించునని చెప్పి వెడలిపోయెను. వెంటనే మారీచుండును "పింగళకుఁడు రామునివద్ద నుండి వెడలెను. నేను గార్గ్యువేషమున రాముని సమీపించి యాప్సితార్థమును సంపాదింతుఁగాక" యని వానికిఁ జెప్పి రామభద్ర! విజయమగుఁగాక" యని యాశీర్వదించి వానిచే నాలింగితుఁడై "ఈమె సీతయేనా!" యని యడుగఁబడి "యౌను" నని సమాధానపఱచి యాతని సీతానురాగమును బెంచుచుండెను. ఇట్లుండ మున్ను సైనికులను రామభద్రుని వెంటఁబంపుమని యుద్బోధించి తాను బయలువెడలి తిరిగితిరిగి యిచ్చటికి వచ్చి రామునితో నున్న మాయాకాశ్యపుని బరమార్థ కాశ్యపుఁగా భావించి పరమార్థపింగళకుండు సమీపింప రాముఁడును సబహుమానంబుగా "నీ వచనము సంభావితార్థమే యగుఁగాక" యనుడుఁ బింగళకుండర్థముగాక చూచుచుండె. పరమార్థకాశ్యపుండు "ఇతఁడు కరాళుఁడేయనియుఁ గరాళుఁడు మరణింప లేదనియుఁ దలంచి రహస్యముగాఁ "కరాళా! నిన్నెంతవఱకుఁ బింగళవేషమును ధరించి కాశ్యపవేషమును ధరించి నన్ను మోసపుచ్చవచ్చిన కాశ్యపునిఁగా భ్రమించి నీవు మరణించితివని దుర్భ్రమపడి మిక్కిలి శోకించితిని. అదృష్టవశమున మరలఁగనఁబడితివి". అనుడునామాటలును సత్యముగాని మొగము మొ ఱకటించుకొన మారీచుండు భయపడి నిలిచెను. అంత రాముఁ డును ముందుచూపి "పింగళకా! ఇదే! చూడుము ఇంతకు నీవీమెను జానకియని చెప్పి నీవసంభావితార్థ వాదివంటివి. ఇప్పుడు కాశ్యపునిమాటలచే నీవు సంభావితార్థవాదివైతి' వనఁ బింగ

ఘుండు మాయాజానకీ విరహావస్థనుగాంచి యాశ్చర్యపడి కౌశికాశ్రమము చాలదూరముననున్న దే? ఇక్కడ జానకి యెక్క డిది! ఇదంతయు మాయగానున్నది. ఇతఁడు కాశ్యపుఁడు గాఁడు. మాయావియగు రక్కసియొక్కఁడు తాటకా వధకుఁ బ్రతీకారము సేయ నిట్లు వచ్చినట్లు తోఁచునని భావించి "సఖా! రామభద్ర! ఈమె జానకిగాదు. ఈపరిజనమదికాదు. ఈ యరణ్యమున నిదియసంభవము. ఇదంతయు మాయగానున్నది!' యను రాముండును బూర్వాపర విరుద్ధముగానున్న పింగళుని వచనముల నమ్మకుండెను. మాయాకాశ్యపుండును రామునితోఁ బింగళకునిఁజూపి "ఈతఁడెవఁడోరక్కసి. తాటకావధకుఁ బ్రతిక్రియ గావింపఁ బింగళవేషము ధరించి వచ్చె "నని చెప్ప నాతండును నమ్మి" మనపింగళకుఁడు వచ్చినపిమ్మట వీనిని సంహరింపుదమనఁ బాపము! పింగళకుఁడు "వయస్యా! అన్యుఁడ ననికూడఁగాదు. కేవలము రాక్షసుడఁనని భావించితివి. బాగుగా విమర్శింపుము". అని చెప్పి వివర్ణముఖుఁడై యూఱకుండె. అంతమారీచుండును మాయావిద్యమరలనావర్తింప 85

ఉ. "ఈశిశిరోపచారముల నింతయుఁగల్గదు నాకుఁదాపబా
ధాశమ; మెట్టు లుత్పలిని తాఁబగటన్ సుఖయించుమేఘ ధా
రా శతకంబుచే "ననిధరాసుత వల్కెఁగ రామచంద్రుఁడో
పేశలగాత్రి! వచ్చి సుఖపెట్టును లెమ్మని చెప్పెఁ జేటియున్. 86

కం. చేటికపలుకులకు గగు
ర్పాటునువహియించు నిలిచి రాముఁడు ప్రియమా
పాటకు నాగేంద్రుని పరి
పాటిగఁదాండవము సేసెఁ బరహర్షమునన్. 87

వ. ఇట్లుండ మున్నుపోయిన మాయాపింగళుండగు కరాళుండు వచ్చుచున్న పరమార్థకాశ్యపుని మాయాకాశ్యపుండగు మారీచునిగా భావించి దగ్గఱింపఁగాశ్యపుఁడు సఖా! మృగయాప్రవృత్తుండగు రాముఁడగపడెనా? యనఁగరాళుండు “అగపడ కేమి? నీవు చెప్పినట్లు చేసితిని. నీవింతవఱకును గానఁబడకుండుటవలన నీవు లక్ష్మణునిచే వంహారింపఁబడితివని దుర్భ్రమపడి దుఃఖించితిని. ఇప్పుడా రామహతకుఁడు జానకినిఁ జూచుచున్నాఁడు” అనఁగాశ్యపుండును గొండొకవడిఁజింతించి “అపె పరమార్థజానకి యేనా?” యనఁగరాళుండు “ఓయీ! మారీచా! సర్వమును మాయచేఁ గల్పించి మరలఁబరమార్థ జానకియే నా? యని నన్నడిగెద వేమి? యనుడు

ఉ. పింగళకుండుగాఁడితఁడు వేషముదాల్చిన రాక్షసుండు; స న్నుంగనిస్వీయుఁగాననకొనక్ మరి రామునివద్దనాదు సహా ప్రుంగొని తాటకాత్మజుఁడు మోసముసేయుచునుండఁబోలు; బి ట్టంగదసంభవించెనకటా! తెలియంబడె వీరిమోసముల్. 89

ఉ. కాలముదాపరించినది కట్టా! కటా! యిఁకనాకు; నన్ను వీఁడేలవధింప కేవిడుచు; నెవ్వరుదిక్కని కాశ్యపుండు శా ర్దూలముఁజాసినట్టిపసితో ప్రవ నిలంబడియుండెనెల్ల ప్రాణాలనుమూటగట్టుకొని నాకముదిక్కులు సూచుచుండగన్. 90

వ. నిలువఁగనిట్లతండు జననీమృతిజ్ఞప్తికివచ్చి బిట్టుకొం దలపడుచున్నటుల్ తలఁచి దాసిమెయింజెయివేసి దువ్వి చిం తిలవల; దూఱడిల్లు; కసితీఱునులెమ్మిఁక సంతమొందు దు ర్గలితుఁడురాముఁడంచును గరాళుఁడువల్కనుబుజ్జగించుచున్. 91

గీ. పలుకఁగాశ్యపుఁడంత నంజలిఘటించి
నేను నీమమారీచుండఁగాను; నన్నుఁ
జంపవలదని ప్రార్థించెఁ గంపమెత్తి;
ఆకరాళుండు వెఱగుతో నతనిఁగాంచి. 92

వ. ఇతఁడు పరమార్థకాశ్యపుఁడు. మాయాకాశ్యపుఁడని భ్రమించితిని. విశ్వామిత్త్రుఁడు కాశ్యపవేషముఁగొన్న మారీచుని లక్ష్మణునిచేత నిజముగాఁ జంపించియేయుండును. రాముని వలెనే లక్ష్మణుండును దుష్టయుండు. కనుక వీనినిఁజంపి మారీచమరణశల్యోద్ధరణము గావింతునని 93

గీ. గ్రుడ్లుఱిమి పటపటపండ్లుకొఱుకుకొనుచుఁ
గాశ్యపునిగొంతుఁనులుమఁగాఁ గరముసాఁప
రామభద్ర! రక్షింపు మీరాక్షసుండు
ననుదునుమవచ్చెననుచు రామునిగమించె. 94

చ. పరువున నాకరాళుఁడునువచ్చి కడుంగడు రోఁజుకొంచుఁదాఁ
గరమునఁజూపి నిల్చుకొను కాశ్యపు రాఘవ! వీఁడురాక్షసుం
డటిముఱిఁ జంపరాఁగననునార్చుచునేడ్చుచు నిన్నువేడఁగా
శరణమువచ్చుచుండఁబెలుచన్ నినుడాసెనునాకుముందుగన్ .95

వ. అనినుడువరాముండును నిద్దఱుకాశ్యపులను, ఇద్దఱు పింగళకులఁ జూచి దిగ్భ్రాంతుండయ్యె. పింగళకాశ్యపులను మాయాపింగళకాశ్యపులను జూచి వెఱగుపడుచుండిరి. అప్పుడు మాయాపింగళకాశ్యపులు తమ్ముగుఱుతుపట్టకొని తాము జీవించియున్నందులకు నాత్మలసంతసించి పింగళకాశ్యపులఁజూచి రామభద్రునితో 96

గీ. రామభద్ర! వీరురాక్షసుల్ మాదగు
వేషములనుదాల్చి వెట్టిదంబు
సలుపవచ్చినారు; సత్వరంబుగవీరి
సంహరింపకున్న జరుగు(గీడు. 97

వ. అనిన రాముండును వింటినెక్కిడి 98

చ. ప్రియసఖులంచుడెందమున వేరిఁ దలంతునొ? వారిమీఁదనే
ప్రియతకుమాఱసూయప్రభవించెను; రాక్షసులంచు వేరి న
త్యయమొనరింపఁబూనితినొ తద్దయుఁజాపమునెక్కువెట్టిపెఁ
దయజనియించువారిపయి నాకిపుడేమి యొనర్పఁగాఁదగుఁ? 99

వ. అని సందేహించుచుండె మారీచుండును మాయావిద్యను
ధ్యానింప 100

గీ. గుర్విడ్లఁగన్నిటినిం గుర్విక్కుకొనుచుఁ(న్న
పుచ్చుకొన్నమొగాలతోవచ్చితారు
నిలువఁగాఁబడి జానకీలలనప్రోలఁ
గొందరాంద్రురు చెప్పడగ్గుత్తికవడి 101

వ. ఎట్టకేలకుగొంతు సవరించుకొని జానకీ! 102

మ. నినుముఁగోరఁగ రావణాసురుఁడు పెండ్లింజేసికోనెంచి యా
జనకక్ష్మాపతి యీయఁజాలనని నిశ్శంకంబు వాకుర్విచ్చ నా
తనిపైఁగ్రోధమునఁ దురాత్మకుఁడనర్థంబాచరించెఁ; మరిఁ
నినుఁగైకోనతఁడేగుదెంచునిటకుఁ నేడింకనెట్లో? గదే! 103

ను. అనుమాటలివిని జానకీరమణి యయ్యయ్యో! మృతింబొందెనే
జనకుండంచునునెత్తినోర్మొగముచక్షుంబుంగడుఁ మోఁదుకొం
చునునేలంబడిదొర్లుచుఁ గనుల నశ్రుల్ కాల్వలైపాఱ మూ
ర్ఛనుబొందంబొనరించిరావెలఁదుకల్ శైత్యోపచారంబులఁ. 104

వ. పింగళకాశ్యపులిదిగని యక్కజపడుచుఁ జూచుచుండిరి. జానకి యుఁగొంతేనఁ త్రైలోక్యసంచారంబులఁదెలివిడిఁగొని విలపించుచుండె రాముండు 105

గీ. ఈనిశాటులఁజంపంగ నెత్తినట్టి
వింటఁజాపునుసంధించి వెలఁదమిన్న!
[illegible]సనకుఁ బ్రవంబును జలిపినట్టి
రావణుని సంహరింతు విక్రమము మెఱయ. 106

వ. అని పలుగెత్తుచుండఁగట జానకియు 107

చ. పితృమరణంబుచేతఁ బ్రభవించిన శోకభరంబునాదు జీ
వితపతిరామచంద్రుకయి బిట్టుగఁగొన్నయనంగతాపమున్
హృతమగు నిప్డెయనిదరిఁరగులంబడు కాఱుచిచ్చుసం
దతిపలులాగుచుండినసుహస్తములన్ దుమికెన్ విదుల్చుచున్. 108

వ. అని నారదుండు చెప్పిన వాల్మీకిముని విని 109

మ. స్వకులాచారపరంపరాచరణరక్షాదక్షిణా! ఆంధ్రవా
ణికటాక్షాంచిత రమ్యమూర్తి! సుమహానిష్ఠాప్రతిష్ఠాశ్రయా!
సుకవిగ్రంథమణీకవిత్వరచనాస్ఫూర్జత్ప్రియంభావుకా!
అకలంకాత్మచరిత్రమండితసమస్తాశావనీమండలా! 110

కం. శ్రీరెడ్డివంశవరము
క్తారత్న! సుధాసుమధురకమ్రవచస్కా!
ధీరా! లక్ష్మాంబా శృం
గార సమాలోకలుబ్ధగాఢస్వాంతా! 111

శ్రీపరదేవతాయై.

జానకీపరిణయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

కం. శ్రీలక్ష్మాంబాకంఠ
ప్రాలంబాయితమనోజ్ఞబాహాలతికా!
శ్రీలలనాధవభక్తా!
సాలంకృతి లలితదేహా! శంకరరెడ్డీ! 1

వ. అవధరింపుము. 2

గీ. అట్లు కృత్రిమ జానకి యగ్నిదుముక
రాముఁడును వెంటనంటెనే? ప్రాణసఖుని
తోడఁబింగళకాశ్యపుల్ కూడఁబడిరె?
యాకరాళమారీచులేమైరి దేవ! 3

గీ. అనుచుఁబృచ్ఛించు వాల్మీకిమునివతంసు
బహుతపఃపరిభావప్రగల్భంబులయిన
కనుల తేజోంబువులను సించనము సేయు
చాదరంబున నారదుఁడాలపించె. 4

గీ. ఓలిమారీచమాయాప్రయోగసృష్ట
కపటజానకియాగతిఁగాలుచిచ్చు
నందుఁబడనాపె చెలికత్తియలునునొక్క
మొగినిగగ్గోలుపుట్టనేడ్పులకు దిగిరి. 5

మ. త్రిజగన్మంగళ దీపికా! జనకపుత్రీ! ప్రేయసీ! నీవు లే
నిజగంబెల్లయువల్లకాఁడుగను గాన్పించున్; సఖీవత్సలా!
నిజవాత్సల్యముఁ ద్రోసిమమ్మువిడిపోనీకెట్లు? తోఁచెన్ మదిన్
గిజిగాఁడట్టులు; నీవులేకలలితాంగీ! మేముజీవింతుమే? 6

ఉ. ఊఁడరపెట్టఁబడ్డగతి; నూపిరితిత్తులుపట్టినట్లు; లీ
నోపసితల్లక్రిందయిన త్రోవ; నొకానొక నిప్పుకొండ మా
మీఁదను బ్రద్దలైనక్రియ; మేదినికంపము గల్గినట్లుగా
నీదుమృతింగనంబెడఁదనేము వహింతుము జానకీ! సఖీ! 7

గీ. ఓదవానల! నీలోనికుఱుకఁబోవు
మాదుజానకి వలదనిమలపవేల?
అనుదినమునిన్నుహవియించునట్టి జనకు
కూఁతుదిగమ్రింగితివి కృతఘ్నుఁడవుకావె? 8

ఉ. నీకసితీఱఁగా! యిప్పుడునీచ! దురాత్మక! రావణాధమా!
మాకులమండనున్ జనకుమంగళమూర్తి నిఁజంపిదాన సీ
తాకమలాక్షిఁగూల్చితివి; దానను మేమును వీడుచుంటి మీ
లోకముఁ, బ్రాఁకియీయఘములోఁతుగ నీదుకులంబుఁ
గూల్చెదున్. 9

గీ. అనుచుఁగడుపు తఱుగుకొని పోవనేడ్చుచు
నెత్తి మోఁదుకొనుచు నేలఁబడుచు
బ్రదుకులేల? యింకవదలిజానకినని
యందరొక్కమొగినినగ్నిఁబడిరి. 10

గీ. అల్లపింగళకాశ్యపులావిషాద
నాటకముగాంచి శోకంబునకునుబదులు

విస్మయముఁబొందుచుండిరుద్వేలముగను
కడిఁదివెతగొని రాముఁడుగాంచుచుండె. 11

గీ. ప్రియుఁడ! యీచరితంబు మారీచమాయ
సత్యదూరంబుగానమ్మ; సంభ్రమింప
వలప; దిదికౌశికాశ్రమప్రాంతభూమి
గాదు; సరిగవిమర్శింపుమాదుమాట. 12

కం. అనుపింగళకాశ్యపుల వ
చనములువినియును విమర్శనలుపకయమొగఁ
బునుజెండుకొనుచుఁజీకొ
ట్టును బొమ్మనురామభద్రుఁడుగడుంగినియున్. 13

కం. వెలవెలపోవుచునాపిం
గళకాశ్యపులట నిలిచిరి; క్రవ్యాదులులో
పలఁగులుకుచుఁజంపఁగవా
రలనుంద్వరపెట్టుచుండ్రు రామునిఁగడిమిన్. 14

వ. ఇట్లుండ రామభద్రుండును 15

గీ. అగ్నిదుముకుచుననుఁగూర్చియతివయన్న
పలుకుములికిపోలిక నెఱుంకులకునాఁటి
తలఁచుకొనినప్పుడెల్లఁజిత్తమునఁబోటు
పొడిచినట్లుండఁబెనుబాధపడుచునుండు. 16

గీ. నామనోరథ తరువుభగ్నమయిపోయె
భూమిభూషణమదినాశమునుగమించెఁ

ప్రాణికోటికి నేత్రోత్సవంబుదీర్చె
సకట ! నిప్పులదుమికి జానకి మృతింప. 17

చ. ఎడఁదనుబుంజపుట్టినరహిన్; దగునాసుకృతంపుఁగోఁటపా
డ్పడిన తెఱంగునం, దగులఁబడ్డటుశాంతిగృహం, బదృష్టపున్
గొడుగఱచినట్లు, పుచ్చిపురుగులపడి క్రుళ్లినయట్లు తేవగా
ల్పడుఁగడునాఁడుజవితము లేదిఁకలోకము నాకు జానకీ! 18

గీ. పూఁతపట్టంగనున్నట్టిపూవుఁజెట్టు
నిట్టనిలువున నెండిమోడియయిపోయెఁ
బట్ట పగలింటమిక్కిలిదట్టములయి
కటికచీఁకట్లుపర్వెసల్గడలయందు. 19

గీ. క్షుభితహృత్సింధు వీచికాస్తోమమట్లు
తెరలు తెరలుగ బయటికిఁబొరలివచ్చెఁ
బెనునిరాశయు భీతియు నెతయుఁగడిఁది
నూపిరాడనీయక ముంచుచుండెనన్ను. 20

గీ. దేహబంధంబు సడలెను దీప్తితఱిగె
బరువుగాఁదోఁచుచుండెను బ్రాణములును
బండవాఱెను బుద్ధియు మండుచుండె
దేహమాద్యంతమింకేమి దిక్కునాకు ? 21

ఉ. చిక్కినమేనొగింజిగురుసెజ్జను జేరిచి కొల్చుచుండఁగాఁ
బ్రక్కలఁజేరి నెచ్చెలులుపాడ్యమి చందురమామ రేకనా
మిక్కిలినేత్రపర్వముగమింపఁగఁజేసినయాలతాంగియే
యక్కట! యిట్లుదైవగతినయ్యెనసన్ సహియించుటెట్లొకో! 22

చ. అనివిలపించు రాముఁగని హర్షమునొందుచు లోఁసఁ దాటకా
తనయ కరాళులాతని వెతల్ ద్విగుణీకృతముం బొనర్ప ని
ష్ఠనుద్ధృతినూఁదునట్లనలముల్ వడిఁ జొచ్చునటంచు నెంచి హా!
జనకసుతా! ప్రసన్నమతి! సాధుగుణా! కడతేఱితే? యిటుల్ 23

గీ. అనుచు నేడ్పులుఁ బెడబొబ్బలును జెలంగ
నడుమనడుమ నొండొరుల నూఱడిలఁజేసి
కొనుచుఁ గన్నీటి నిండు ముప్పుకొనుచు రామ
భద్రు కంటెను బరితాపపడుచునుండ్రి. 24

వ. అప్పుడు రామభద్రుండును 25

మ. గిరిపై నెక్కి తటాలునం బడుదునా? క్రిందన్, సముద్రంబునం
జొరఁగాఁ బోవుదునా? శరీరముఁ గఠారాగ్రిన్ వడిం ద్రుంతునా!
గరళంబున్ భుజియింతునా! యెదుటియీ కార్చిచ్చునందూఁకి నా
తరుణిం గూడుదునా? మఱెవ్విధిగఁ జిత్తంబూఱటం బొందెడున్. 26

వ. అని దవానలంబు వైపునకుఁ బఱచుచుండ.

గీ. పింగళక కాశ్యపులు చూచి వేఁడికొన్నఁ
దమదు పలుకుల విలువ సుంతయును లేమిఁ
బొగులుచుండిరి; రక్కసుల్ పొంగుచుండ్రి
తమ మనోరథమీడేఱుఁ దప్పకనుచు. 27

గీ. కాఱుచిచ్చున దుముక నక్కడఁ గలట్టి
గండశిల నెక్కి నొక పాదకంజముంప
ఘనకచంబును బీనవక్షోరుహములు
వల్కమును దాల్చు ఋషిపత్ని వలెఁ జెలంగి. 28

చ. జయ! జయ! రామభద్ర! గుణసాంద్ర! దయాకర! పురుషోత్తమా!
జయ!జయ! జానకీప్రియ! యశోవృతసర్వదిగంతరాళ! యం
చుయువతియోర్తులేవఁగను జూచుచుఁజిత్తరుబొమ్మలట్లుగా
నయిరటనున్నయారఘుకులాగ్రణిదొట్టిగ నెల్లవారలున్. 29

గీ. వెలవెలంబోయియొండొరువులను జూచు
కొనుచు మొగములఁ జిటిలించుకొనుచు ముఱిక
టించుకొనుచు నేదొ? గొణుగుకొంచులోనఁ
జూచుచుండిరి యారాక్షసులును నిలిచి 30

వ. అట్లులేచి యాసుదతీమణి 31

చ. పరుషితభర్తృశాపమునఁ బ్రస్తరమైపడియుంటిఁ బెక్కువ
త్సరములనుండి నాదునభిధానమహల్యయనంబడున్ భవ
చ్చరణసరోజరేణువులస్పర్శముచేతఁ బవిత్రినైతి శ్రీ
కర! యిటుశాపమోచనముఁగాంచితి ధన్యతఁగంటినేటికిన్. 32

చ. అనవిని మున్నె కౌశిక మహర్షి వచింపఁగఁదచ్చరిత్రమున్
వినుకలినొందిచే యునికిఁ బెంపువహించినభక్తితోఢ వం
దనమొనరించి దీవనలుదాల్చెను బింగళకాశ్యపుల్ తగన్
వినయముమ్రొక్క రాఘవుఁడు వ్రేలనుజూపుచు వారినాపెకున్ 33

గీ. జనని! వీరెవ్వరనుడు నాసారసాక్షి
పింగళకకాశ్యపులె"యనె; వీరలెవ్వ
రనెను మిగిలిన యిద్దఱ; రాక్షసులనె;
భయపడుచు వారు మృగములై పఱచిరంత. 34

ఉ. నాయన! రామభద్ర! రఘునందన! వీరల మాయఁజిక్కియ
త్యాయతమైన క్లేశములనందితి చూడుము వీర్మృగంబులై

తీయుచునున్న వార్వురుగుఁ డేఁగువ వీరి వధింపుమా! యనం
బోయెను వాయువేగమున ముందుగఁ బక్షుఁడు వారివెంబడిన్. 35

ఉ. రాముఁడు వింటనెక్కిడి శరంబు బలంబున నేయఁ బొఱుచున్
మోమునఁద్రిప్పి వెన్కనయిఘుంగనుచున్న కిరాతుఁగాఁడఁగా
భూమిని రాక్షసాకృతినిఁబూనుచుఁద్రెళ్లెను దాశసన్నిభుం
డై మృగరూపమున్ విడిచియాతఁడు వేల్పులు సంతసింపఁగన్. 36

గీ. మాయికాగ్రణియగు తాటకేయుఁడప్పుడు
తనదుమృగరూపమునువీడి తాల్పుచుండి
పెక్కురూపులు రాముఁడబ్బిబ్బుపఱచు
చున్నఁగూడను నవ్వానిమన్ను సేసె. 37

గీ. జనని! తొలిరూపుఁగొనితదృష్టముసనీవు
నీదుపలుకున రక్కసుల్ నేలఁబడిరి
తప్పెమారామభద్రునిముప్పు; మేము
బ్రదికితిమి; దైవమనుకూలపడెనులెస్స. 38

వ. అనియంజలిఘటించి పింగళకాశ్యపులును "అమ్మా! నీవలనమే
మనుగ్రహింపఁబడితి"మని రామచంద్రుండునువచింప నాయహ
ల్యయు. 39

గీ. రామ! త్వత్పాదపద్మపరాగధూత
పాపనై తిని! నిఁకఁదొంటివలెను దరిగి
నాప్రియునిడాసిశుశ్రూషణంబొనర్తు
నభ్యనుజ్ఞనుదయసేయవయ్య! నాకు 40

గీ. అనుడు రామభద్రుండు వందనమొనర్చి
సెలవు సూచింప "భాస్కరకులవతంస!

జానకినిఁ బెండ్లియాడి రాక్షసులనెల్లఁ
జంపి ముల్లోకములను బాలింపవయ్య!" 41

కం. అని ముఖ్యముగాఁగావల
సిన దీవనలిచ్చిచనియెఁ జెలువయు వేవే
గను దసపతియగు గౌతమ
మునిచంద్రుని సన్నిధానమునకుం బేర్మిన్. 42

వ. అంతట 43

మ. సఖులండగ్గఱి రామచంద్రుఁడెదఁ బశ్చాత్తాపముంబొందుచున్
ముఖమున్ వంచుకలజ్జవేఁగునఁబలెన్ మూకుండుగానిల్వఁ బ్రీ
మఖినుల్ పింగళకాశ్యపుల్ కరములంబైవైచి యుర్వింకలన్
సుఖసంశ్లేషముఁజేసివానివెఱపుంబోఁదోలి శాంతింగొనెన్. 44

గీ. కాననిట్లుండవారు పింగళకునాజ్ఞ
మున్ను వెడలిన సేనాసమూహమచట
నచట రాముని నన్వేషించి యిచటికేగు
దెంచుచుండిరి యార్భటుల్ మించుచుండ. 45

వ. అప్పుడు 46

సీ. భటులకేళ్వోళలకు సంకటపడిపయికెత్తి
కరములుగీపెట్టు కరులగుంపు
గజముల పెద్దగీఁకలకుభయంపడి
యొత్తైనచెట్లెక్కు నెలుఁగుబంట్లు
ఎలుఁగుమొత్తములు చెట్లెక్కుచుండంగ గ
గ్గోల్పుట్టియుఱుకాడు కోఁతులగమి

కోఁతులబలఁగంబుకొమ్మలయూఁకకు
బిలబిలమెగిరెడు పులుఁగుగుంపు

గీ. మరియుఁదమబిడ్డలనునోటఁగఱచిపఱచు
నడవిపిల్లులు, ఁ గ్రేళ్లువాఱెడుమృగములు
బొఱియలనుదూఱుచుండు జంబుకచయంబు
గలిగిపెనుసందడినిఁబొందెఁగాననంబు. 47

వ. అప్పుడు మధ్యాహ్నంబగుడు 48

సీ. శరణంబుగోరిన తెఱఁగునఁబాంధుల
చరణముల్ సేవించెఁదరులచాయ
కకుబంతరాళంబుఁగాంచుటకుంబోలె
వడినాకసంబెక్కె భాస్కరుండు
తృషితయై స్వప్రియార్పితమైన చిగురుటా
కునుజూడకయయుండెఁగోకిలయును
అలసటగొన్న ప్రియంగాంచితనపక్ష
మారుతంబునవీచెమధుకరంబు

గీ. వేఁడిమినినోర్వఁజాలక వెడలుచుండె
నడవిదున్నలు మడుఁగులయందునుండి
కాళులునుగాలుచుండెను నేలగాలి
మండుమంటలునా నెండమావులడరె. 49

వ. దానినెల్లయుఁబరికించి 50

గీ. నిండుజవ్వనమిపుడొందియుండెదినము
కానలోమనకోసమై సైనికతతి

నెడకుచునువచ్చుచున్నది వెడలివారఁ
గలసికొంచము రండనిపిలుచుకొనుచు. 51

వ. రామభద్రపింగళకాశ్యపులు బయలుదేరి తమస్కంధావారంబు గలిసికొని యెల్లరులుదమయునికి పట్టునకుబోయిరి. అచ్చటఁ బింగళకాశ్యపులు జరిగిన కథనంతయును విశ్వామిత్రమహర్షికిఁ దెలుపనాతఁడును నెఱుగుపడెను. పిమ్మట నెల్లరును మిథిలకుం బ్రయాణమైరనిరి. ఇట్లుండ శుకసారణదశగ్రీవులును రామ లక్ష్మణవిశ్వామిత్రుల రూపములుదాల్చి పరమార్థ రామ లక్ష్మణ విశ్వామిత్రులకన్న ముందుగనే 52

గీ. దివ్వెసిగవలె; మంగళదేవతవలె;
ముత్తియమువలె, బంగారుబొమ్మయువలె
జానకీకన్యకామణి సవురుగూర్చు
టిజనకునిపర్ణగృహంబుసేర. 53

ఉ. వచ్చినఁగాంచివారలను ద్వారమునందుఁగలట్టి సేవకుల్
చెచ్చెరనావిదేహపతిచెంతకునుంజని యోమహాప్రభూ!
"వచ్చిరిరామలక్ష్మణులు భవ్యమునీంద్రుఁడు గౌశికుండు" నాఁ
గ్రచ్చఱఁదోడితెండనుచు రాజునునానతియిచ్చెవారికిన్. 54

వ. అట్లానతిచ్చి దగ్గఱనున్న శతానందునింగాంచి. 55

గీ. దాశరథియుగ్మమునుగూడి కౌశికముని
యరుగుదేరంగనాదు గృహంబునకును
శఫరఘట్టితనాళకంజంబురీతి
సంచలించెడు నామానసంబదేల? 56

గీ. అనుచు జనకరాజర్ష్యర్ఘ్య పాద్యములఁ దేరఁ
బనిచి తాను శతానందమునినిఁగూడి
వినయమును భక్తియును శ్రద్ధయును బెనంగ
నెదురు నడతెంచుచుండెను నింపునింప. 57

సీ. కార్యసిద్ధిని నమ్మకము పూర్తిగాలేమి
గుండెలు తటతటకొట్టుకొనఁగఁ
బలుకులఁ దబ్బిబ్బుగలుగనో? యనిచెప్ప
వలయు మాటలుగూడఁ బలుకుకొనుచు
నడుపఁబోయెడు తంతుకడముట్టిచక్కఁగా
మించ మెల్లఁగ హెచ్చరించుకొనుచుఁ
దమతాల్చు రూపముల్ తగినట్టులుండెనో?
యనుచు నొండొరువుల నడుగుకొనుచు

గీ. హృదయమునలేని సౌజన్య మదుకుకొనుచు
మొగముపయి, నేమిటంగూడఁ బొల్లురాని
యట్లు మెలఁకువపడి రాజు నంతికమున
కరుగుదెంచిరి దశకంధరాదులపుడు. 58

శా. మాయా కౌశికుఁగాంచి మ్రొక్కి జనకక్ష్మాజాని తా "స్వస్తి తే
భూయాత్తంచు వచించి కన్నుఁగిలిపెన్ మ్రొక్కన్ దశగ్రీవునిన్
భూయోఽహంకృతి దోషదూషితమతింబోవండతండుందగం
జేయందండము విప్రతీపమనుచున్ జింతింపఁ డొక్కింతయున్. 59

చ. ఎవని నమస్కరింపఁగ దిగీశ్వరులుంబడఁగాఁపు లౌదురో?
ఎవఁడభిమానియౌటను నిజేందుముఖిం బ్రణయాపరాధనో

దవిధికినిఁ సహింపఁడో యథార్థముగా నెఱఁగంగ; నెట్లు మా
నవునకతండుదండమిడు; నాననుమూలఁకుఁ ద్రోసిపుచ్చుచున్. 60

వ. అని మెల్లఁగ మాయారాముండగు రావణుండు మాయాం
లక్ష్మణునితోఁ దన నతండును "దేవా! మనము ప్రస్తుత విప్రతీపం
బాచరించుట తగ" దన నాతండును నెట్టకేలకు సమ్మతించి
నమస్కరించిన వెంటనే మాయాలక్ష్మణుండును నమస్కరించెను.
జనకుండు వారినిద్దఱను నాశీర్వదించె నంత శతానందుండు
మాయాకౌశికుంగాంచి. 61

మ. "నియతిన్ షష్టిసహస్రవర్షములనుండిన్ సత్తపశ్చర్యనుం
డ యమిశ్రేష్ఠుఁడు ఋష్యశృంగుని దయంబ్రా దుర్భవంబొందిర
వ్యయ తేజస్కులు నల్వురాత్మజులు దివ్యద్దివ్య మూర్తుల్ మహా
నయులాపంక్తిరథక్షితీశుకని విన్నామాత్మ హర్షింపఁగన్. 62

గీ. ప్రాయమునఁ జేష్టితముల రూపమునయందు
నొకరి నొక్కరుపోలుచు నున్నవారు
పోలుచు వీరలయందు రాముండెవండు
లక్ష్మణుండెవ్వఁడగును? దెల్పంగవలయు. 63

గీ. అనినఁ గృత్రిమకౌశికుండను నితండు
రాముఁడు నవాబ్దనీల విగ్రహుఁడ; తండు
లక్ష్మణుండు ద్రుతస్వర్ణలలితమూర్తి
యొండొరులు ప్రేముడినిగల్గియుందు రెపుడు 64

వ. అనిన జనకుండును. 65

చ. "తనయులుగల్గిరాదశరథక్షితివర్యునకన్న మాట మున్
వినితినిఁ గర్ణపేయముగ నేఁడిటఁగాంచితి నేత్రపర్వముం

గొనితినినింక వీరలకుఁగూఁతుల జానకి నూర్మిళాసతిం
దనరఁగఁ బెండ్లి సేసినఁగదా! పరిపూర్ణతనొందు భాగ్యముల్. 66

గీ. కాన మీరలు యజ్ఞదీక్షాప్రవేశ
మును బొనర్పంగవలయు మేము నీకఁద్వరగఁ
బెండ్లికూఁతుల సేతుము బిడ్డల" నని
పలికివరవుళ్లకటు సేయఁ బలికెనప్పుడె. 67

వ. ఇచ్చట నిట్లుండ నొకనాఁడింద్రుండు నిండుకొలువునఁ గూర్చుండి
యుండ. 68

గీ. తాటకాసుబాహుకరాళతాటకేయ
రాక్షసుల పీఁచమడఁచి యా రాఘవుండు
తనదు పత్తనమునకును బనిపినట్లు
యముఁడు శుభవార్త నింద్రునకంపనప్పుడు. 69

గీ. దానివిని "సర్వరాక్షస తతివినాశ
మునకు నంకురార్పణ జరిగెనె?" యటంచు
నొడలు గఱుపార హర్షంబు గడలుకొనఁగ
నుత్సవముసేసె నుత్సాహముప్పతిల్ల. 70

వ. పిమ్మట. 71

గీ. స్వజన నాశంబు వినిన నిశాచరేంద్రుఁ
డేమి యాలోచనంబు నూహించినాఁడో?
తెనిసికొని రమ్మటంచొక దిట్టయైన
యక్షునింబంపె లంకకు నానతిచ్చి. 72

ఉ. ఆయతఁ డొక్క రాక్షసుని యట్టులు వేషముఁదాల్చి లంకకుం
బోయి సమస్త పత్తనము మూలలు సందులు రాజవీధులున్

రోయుచు రాష్ట్రివార్తలను గ్రుమ్మఱుచున్న నెఱుంగ రామినిం
జేయున దేమిలేక నిలిచెం మగుడం వెడలం నిరాశుఁడై. 73

వ. ఇట్లొక చోట నిలిచియుండ 74

గీ. తుప్పతల, గొంటె మొగము, దుందుభినిఁబోని
బొజ్జ, చిన్నపెద్ద చనుఁగవ, పొడుగుపొట్టి
చేతు, లేనుగుకాళ్ళు, దాల్చినయొక ర్తు
వానిదగ్గఱ కేతెంచె వడిగఁ జనుచు. 75

ఆపెయునాయక్షునింగాంచి "ఓయీ! నీవుకరాళుండవా? లేక యన్యుండవా?" యననాతండును గరాళుండు రామశరనిహతుం డయ్యెఁగదా! ఈపెకరాళునికి సంబంధించినదేమో? సంభాషణమువలన నేమైనఁ దేలఁగలదని తలంచి "ఔను! నేనుగరాళుండనే" యనియె. ఆపెయునీవు రామునిబాణమువలన మరణించితివని నీభార్యగుండెలు మోఁదుకొనుచు నేడ్చుచున్నది. నీవు రాయివలెనుంటివి. నేనువెంటనేపోయి నీభార్యకీవృత్తాంతమును దెలిపి పారితోషికముఁ గొందును." అనిబయలుదేరుచుండగా "సరియే! అట్లులనేపొమ్ము! కాని నీవిపుడెక్కడనుండి వచ్చుచుంటి" వన నన్నుమందోదరి సారణుని యింటికిఁబోయి "మహారాజు రావణుఁడెందుఁబోయె"ఁ గనుఁగొనిరమ్మనిపంపనేఁబోయి సారణుఁడింటలేమినాతనిభార్యనడుగ నాపెయు మాయారామలక్ష్మణ విశ్వామిత్రుల వేషములఁదాల్చి శుకసారణ దశగ్రీవులు గౌశికాశ్రమమునకుఁబోయిరని తెలిపెను. ఈసంగతిని మందోదరికి విన్నవింపఁబోవుచుంటి" నననాయక్షుండును "సరియే! వెంటనే పొమ్ము" అనియాపెను బంపి తనవచ్చినకార్యము సఫలమయ్యె

నని యావృత్తాంతమును ముందుగా జనకునికి నివేదించి పిమ్మటనే యింద్రునకుఁ దెలుపుదునని వెడలివచ్చి మాయారామలక్ష్మణ విశ్వామిత్రులు జనకునికొలువునందున్న యీసమయంబున వచ్చి

సీ. "రావణుండును శుకుఁడు సారణుఁడుఁగపట
రామలక్ష్మణగాధిపుత్త్రకుల వేష
ములనుదాలిచి జానకిలలనఁబెండ్లి
యాడవచ్చిరి జాగ్రత్త! యవనిపాల! 77

గీ. అనుచు నాకాశముననదృశ్యమగుమాప
మునవచింపశతానందజనకులపుడు
వెఱగుఁబొందిరి రాక్షసుల్ వెలవెలపడి
యొండొరువులను జూచుకొంచుండిరంత. 78

వ. ప్రతీహారివచ్చి దేవా! మరియొకవిశ్వామిత్త్రుఁడు మరియొక రామలక్ష్మణులనుదోడ్కొనివచ్చుచున్నవాఁడు. సెలవయ్యేనేని లోనికిరానిత్తుమన జనకుండును శతానందునితో. 79

గీ. "నామనోరథమీడేర్చినాకుముదము
గాధిపుత్త్రుండు కల్గింపఁగలఁడటంచు
గంపెడాసవహించితిఁగానియిట్టి
సంకటస్థితినూహింపఁజాలనైతి. 80

వ. కానిమ్ము విధిబలీయము. వీరుమొగములు వెలవెలఁబొఱఁ జూచుచున్నారు. వీరేరాక్షసులయి యుందురేమో!" యన నాతండును "అట్లే నాకును దోఁచుచున్నది" యనెను. అంత జనకుఁడు ప్రతీహారితో "సరియే! వారినిలోనికి రానిమ్ము" అనెను. అప్పుడు మాయారామలక్ష్మణవిశ్వామిత్త్రులు. 81

గీ. క్షత్రియార్భకుం డెటుల చంపెనే? మనతాట
కాది రాక్షసుల ననంతబలుల.
నట్టిలేని మనుల నందఱం బరిమార్ప
శక్తి గలండటంచుం జాటవచ్చు 82

వ. మనము రక్షకభటునిచే దొంగలువలెం గౌశికునిచే నిట నిగ్ర
హింపంబడుదుము. కనుక మనమూవలకుం బోవుటయే మంచి
దని యెల్లరును దలంచి జనక శతానందులతో, మేమావలికిం
బోదుము, అస్మద్వేష ధారులగు రాక్షసులరానిండు. యథో
చితముగా వారినిం బూజింపుడు. కాని జానకినిత్తుమని చెప్పకుండు.
స్వరూపనిర్ధారణము సేయుండ' ని తెలిసి యావలకువచ్చినట్లు
వచ్చి తిరస్కరణీ విద్యాతిరోహితులయి యనతిదూరమున నిలిచి
చూచు చుండిరని నారదుండు చెప్పిన విని. 83

శా. శ్రీమద్వీర్యరమాకుమారక! ధరాసీమంతముక్తామణీ!
భూమీపాలకవంశమండన! మహాపుణ్యాత్మ! లక్ష్మాంబికా
భామారత్నకటాక్షమీనహరణప్రౌఢాత్మజాలా! ప్రజా
క్షేమంకార విచారణా! మధురవాక్పీయూషధారాగిరీ! 84

కం. శ్రీమదిడాఖ్యపురీ
గ్రామణి! గుణపాలితాష్టకకుబంతమహీ!
భూమహిళాహస్తాబ్జ
శ్రీముకురాయితయశోరుచీ! నిత్యశుచీ! 85

శ్రీపరదేవతాయై.

జానకీపరిణయము.

పంచమాశ్వాసము.

కం. శ్రీలా! దిక్తరుణీవే
ణీలక్షితకీర్తికుంద! నీతిప్రౌఢా!
పాలిత బాంధవమిత్రా!
చాలిత శాత్రవకదంబ! శంకరరెడ్డీ! 1

వ. అవధరింపుము. 2

గీ. గాధిసూనుండు రామలక్ష్మణులతోడ
జనక భూవరుచంద్రు కొల్వునకువచ్చు
టాది జరిగినకథను సమగ్రముగను
నాకుఁదెలియంగఁ జెప్పుము నాకుజన్మ! 3

గీ. అనుచు నడిగిన వాల్మీకిమునినిఁగాంచి
ప్రీతిదళుకొత్త నారద ఋషివరుండు
వినిచెనోమునిచంద్రమా! వినుతువినుము
పూసగ్రుచ్చినరీతి నాపుణ్యకథను. 4

గీ. ధర్మముపురస్కరించు ప్రతాపవిక్ర
మములపోలిక రామలక్ష్మణులతోడఁ
గాశికుండు విదేహ భూకాంతుఁడున్న
పర్ణకుటికేగుదెంచుచుఁ బలుకులోన. 5

ఉ. జానకియందు రాఘవుని స్వాంతముఁ గట్టిగ నాఁటఁ జేసితిం
బూనికి నొండొకళ్లు వలపుంగొనినప్పుడె వారియోగ్య మెం
తేనియు శ్లాఘ్యమౌఁ గలలనీ రఘునందనుఁ గాంచి సీతయుఁ
మేనినిఁ గల్ల వాస్తవము మీఁదటఁ జేరిచి ప్రొద్దు పుచ్చెడుఁన్. 6

గీ. మంచిదే యిచ్చె రామలక్ష్మణులకిపుడె
జృంభకముఖాస్త్రమంత్రవిశేషముపదేశమిచ్చుట; నిజజననాశమువిని
మండిపడివచ్చు రావణుమాన్పు నెట్లు? 7

మ. కడుమాయావులు క్రూరరాక్షసులు మఱుగానఁ బ్రేమంబెట్టి రి
క్కడికిన్ మేనరుదెంచు లోఁ బగదఁగంగల్పించి యేమాయనో
గొడవల్ వెట్టుదురంచు నా దశరథక్ష్మోణీంద్రునిం దాఁటి యొ
క్కఁడు వేగంబుగ వచ్చినారమిటనే క్రొత్తల్ తటస్థించునో? 8

చ. అనుకొనుచుండ రాముఁడు మహాత్మ! విదేహధరాధినాథుఁడౌ
జనకుఁడసంగ నెట్టిఁడు? నిజంబొకొ? యామహనీయు మందిరం
బున సకలామరాసుర సమూహపుశక్తికి మించినట్టి శం
భుని దగువిల్లు నాఁగటను బుట్టిన కన్నెయునుండె నంటగా! 9

గీ. వాని చరితంబు దెలుపంగ వచ్చునేని
వినఁగఁ గోరెద మనిబిట్టు వినయమడరఁ
బలుకఁ జిఱునవ్వు గ్రాలంగ వదనమందుఁ
గనికరపుఁ దీవవిరులనఁ గౌశికుండు. 10

వ. రామచంద్ర! సర్వంబును దేట తెల్లంబుగా వివరింతు వినుము.
ఆ జనకమహారాజు. 11

గీ. ఫలిత శక్తిత్రయుండు; సంకలితసకల
ధర్మశాస్త్ర రహస్యుండు; కర్మఠుండు
కాంతి తేజంబులను హిమకరవిభాక
రులకు మూఁడవవాఁడు ధీరుండుఘనుఁడు. 12

సీ. ధర్మార్థముల పేరిత్రాళ్లనుయ్యేలలూఁగు
రమణీయముగ వానిరాజ్యలక్ష్మి
సరసకటాక్షవీక్షణములరసికుల
రప్పించునాతనిరాజధాని
పటుశాత్రవప్రాణవాతముల్ మేయుఁగా
కోదరంబన వానికోటచుట్టు
కవిరత్నదీపప్రకాండంబులంగాంచిలుఁ
దత్సభామండపాధారభూమి

గీ. మంత్రిముఖ్యులు సఖులుసామంతనృపులు
గొలువఁజుక్కలఁజంద్రుండు వెలయుగతిని
సత్కళాపరిపూర్ణుఁడై జనకచక్ర
వర్తి పాలించుచుండునుభవ్యరీతి. 13

సీ. ప్రాఁకించుచున్నాఁడు బాహుయుగ్మముమీఁదు
గాఁ గీర్తిలతలు దిగ్వలయమంతు
అర్పించుచున్నాఁడుహారంబుగాభక్తి
వల్లిపూచినపూలుభారతికిని
సవరించుచున్నాఁడు జలకేళిరాజుల
ఖ్యాతినిఁగూడిజ్ఞానవాహినులయందు
ప్రాపించుచున్నాఁడు శ్రీపరాత్పరకృపాం
జనలబ్ధకల్యాణఖనిచయంబు

గీ. యాజ్ఞవల్క్యమహాముని యంతికమున
బ్రహ్మపారాయణము సేసి ప్రతిభఁ గాంచి
కర్మయోగంబనుష్ఠించి క్ష్మాతలంబుఁ
బాలనము సేయు జనకభూపాలవరుఁడు. 14

శా. కంపింపం డలపర్వతంబువలె నిర్ఘాతంబు పైఁబడ్డ; వీ
క్షింపం డెద్దియు సాభిలాషమతియై; శ్రీరాజ్యభోగాలఁ గాం
క్షింపం; డేతగులంబునం బడఁడు; ముక్తిం గోరి నిర్లిప్తుఁడై
త్రెంపెన్ సంసృతిబంధ మివ్విధముగా దివ్యప్రబోధంబునన్. 15

శా. యాగంబుల్ పొనరించి దేవతల ప్రీత్యర్థంబనంతంబుగాఁ
ద్యాగంబుల్ జరిగించి మానవులఁ దృప్తస్వాంతులం జేసి పెన్
రాగంబు ప్పితలంబిత్యాణమునుదీఱంగా, నివాపాంజలిన్
యోగిశ్రేష్ఠులు మెచ్చ నా జనకరాజోప్పారు యోగీంద్రుఁడై. 16

వ. ఆతనికి సీరధ్వజుండనియు నామాంతరము గలదు. అతని తమ్ముఁడు
కుశధ్వజుఁడనం బరగు. 17

మ. తనపూర్వుల్ హరునిం జయించి యనిలోఁ దచ్చాపరాజంబుఁ గై
కొని యుంగ్రమ్మఱనీక దాఁచ జనకక్షోణీంద్రుఁడద్దానిఁ బే
ర్చిన భక్తిం దనవారి విక్రమకళా చిహ్నంబుగా నెంచి యో!
తనపూజాగృహమందు నెక్కొలిపి నిత్యంబుం బ్రపూజించెడున్. 18

గీ. ఎత్తఁగా నెక్కువెట్టఁగా నీశ్వరుండుఁ
దనదువంశస్థులే సమర్థతగలారు
దక్కఁగలయట్టివీరబృందారకులకు
దానినామంబు హృదయవిదారకంబు. 19

వ. ఆరాజేంద్రుండు మహనీయంబుగా రాజ్యంబేలుచు నొక్కప్పు
డొక మహాయాగంబు సంకల్పించి యజ్ఞభూమిని. 20

ఉ. నాఁగటఁదున్నుచుండునదనన్ రమణీయమణీసముజ్జ్వల
శ్రీగమియించుమందసకృషీవలుకర్తికిఁదాఁకి లాంగల
ప్రాఁగుడుఁజూచి యబ్రపడి యాకృషికుండు త్వరాన్వితాత్ముఁడై
వేగనుదానిఁదీసికొని వెళ్లిసమర్పణసేసె భక్తితోన్. 21

గీ. రాజునానతిమంత్రులారత్నపేటి
మూఁతఁదెఱవంగఁగన్నులుమూఁతవడఁగఁ
జేసిమిఱుమిట్లుగొలుపుమై చెలువుగలుగు
బిడ్డరత్నంబువలెనందు వెలుఁగుచుండె. 22

వ. అదిచూచియక్కజంపడి 23

సీ. లభియించె నీకల్లలలిత తేజోరాశి
మందిరాంగణమున మణిశిలాసి
ప్రభవించె నీగృహారామసీమను మనో
హరరూపమైనకల్పాంకురంబు
ఉదయించె నీగృహవ్యోమంబునను నేత్ర
సంతర్పకము బాలచంద్ర రేఖ
అవతరించెను సమభ్యర్చితశివకృపా
పాంగంబు నీగృహాభ్యంతరము

గీ. మొగ్గదొడిగెను నీపూర్వపుణ్యవల్లి
పరగవిచ్చెను నీదివ్యభాగ్యపుష్ప
మబ్బెఁగల్యాణనిధికిసిద్ధాంజనంబు
నీకు నిమివంశ్య! జనకమనీషివర్య! 24

కం. అనిమంత్రివర్యులాజన
కునిభాగ్యముఁ బ్రస్తుతింపఁగొనియాబిడ్డన్
జనకుండు బ్రహ్మవిద్యను
గొనినట్టులు సంతసించికూఁతుగఁ బెంచెన్. 25

వ. నాఁగేటి చాలునందుబుట్టుటం జేసి యాపెకు సీతయను నామమిడి పిమ్మట క్రమంబుగా జాతకర్మాది క్రియాకలాపంబులన్నియు నిర్వర్తించి పెంచుచుండె. 26

గీ. అరఁటిపిల్లలప్రక్క పిల్లరఁటి; పూల
చెట్లకడ నొక్క లేఁబూవుఁజెట్టు; లతల
కడ నొకండగు లతయనఁగానిపించు
సీత యచ్చోట్లనిలిచి వీక్షించుచుండ. 27

గీ. కనక కాంచికయై రత్నకంకణమయి
పుష్పమాలికయై శిరోభూషణమయి
దీపికా కోరకంబయి తేజరిల్లు
లలిత లలితాస్య తద్గృహలక్ష్మి కెపుడు. 28

కం. జనకక్షితిపతియాక
న్యను దన పూజాగృహంబునందునఁబరిచ
ర్యను జేయనియోగింపఁగ
ననుగ్రహముగాఁదలంచి యాపెయు మెలఁగెన్. 29

ఉ. ఒక్కదినాన సీత కసవూడ్చుచు నూడ్చుచు దేవమందిరం
బక్కడఁబూఁజుపట్టి తనయందముడాఁగిన శర్వచాపముం
జక్కఁగఁ బైకినెత్తి పెలుచంబరిశుభ్రము సేయుచుండ నా
చక్కికివచ్చెఁదండ్రి తనస్నానముఁదీఱిచి పూజసేయఁగాన్. 30

కం. ఒకచేత వింటనెత్తి మ
రొకచేతంబూఁజు దులుపుచుండిన తన క
న్యకనుం జనకుఁడు కనుఁగొని
నికామ మాశ్చర్యపడుచు నిలఁబడెనటనే! 31

వ. అంతఁ దన్నుద్దేశించుకొని. 32

శా. శూరాగ్రేసరు లెత్తఁజాలని ధనుస్సుక్ వామహస్తంబుఁ చే
నౌరా! చిత్రముపైకినెత్తి నదనాయాసంబుగ నీదుక
న్యారత్నంబిది దేవతాంశమున జన్మంబందె నిక్కంబుగా
నీరాజన్యులయందు ధన్యుఁడవు నీవేసుమ్ము! సీరధ్వజా! 33

వ. అనియనుకొని 34

గీ. నిగురు కప్పిన నిప్పుగా మొగిలుకప్పి
యున్న భాస్కరమూర్తిగానొరనుదాఁచిఁ
బడినఖడ్గంబుగా నల్లపడగవిప్పు
కొననిసర్పంబుగా నీపెగొప్పదోఁచు 35

గీ. కానవేవీరుఁడీమహాకార్ముకంబు
నెత్తి మోపెట్టఁజాలునో! యీమదీయ
తనయ నాక్షాత్ర తేజఃప్రధానమూర్తి
కిచ్చెద నుమానుషౌచిత్యమచ్చుపడగఁ 36

వ. అనియప్రియత్నంబుగాఁ ప్రతిజ్ఞఁగావించి పూజను సమాప్తిం బొందించెను. నాఁడు మొదలుకొని యాసీతాకుమారీమణిని దేవతా దృష్టితో భావించుచుండెను. 37

ఆ. జనకుసోదరుఁడైన కుశధ్వజునకుఁ
గూఁతురూర్మిళయను పేరఁ గొమరుమిఁగులు
నహహా! సీతయో యూర్మిళయనఁగవచ్చు
నూర్మిళయె సీతయనవచ్చుఁ బేర్మి కలిమి. 38

చ. అనుచు నగాధిరాట్తనయుఁడా చరితంబునొగిన్ శ్రీవారసా
యనముగఁ బల్కుచుండఁ బులకాంకరముల్ మెయిఁదోఁప సంతసం
బునఁ జెలరేఁగుఁ; జిత్తమునఁ బొంగును; నుబ్బటలూఁగు; నెప్పుడా
జనకకుమారిఁ గాంతునని సంబరముంబడు రాముఁ డయ్యెడన్. 39

చ. తలఁపునఁ బాలరామునకుఁ దత్సమయంబున నల్లసీతదా
తొ లుతటి యగ్నిపాతమది తుందుడుకుం గలిగించె మాయగాఁ
దొలుత నెనిశ్చయించినను; దుఃఖకథల్ స్మృతిఁ గొన్నమాత్ర బి
ట్టలమటఁ గూర్చు మానవున కప్రియసత్యములం చెఱింగినన్. 40

చ. అపుడె మనంబునన్ మెఱసినట్లుగఁ గౌశికమౌని యాగపున్
నెపమునఁ దల్లిదండ్రులను నేస్తులఁ దన్నును దోడి తెచ్చి ని
క్కపుగతిఁ బెండ్లి సేయఁగఁ దగం దలఁచెన్ గద యన్నమాట తోఁ
చి పరమహర్షమొందె విడి; చెన్ వెతవానినిఁ దానయత్తఱిన్. 41

వ. ఇట్లు సల్లాపించుకొనుచు వారు జనకుని పర్ణకుటీరముకడ కేగి ద్వార
పాలకుండు పంపవచ్చుచుండ దూరంబునఁ జూచి శతానందుండు 42

కం. "వీరో! వారో! రక్కసు
లేఱుపడుట జరుగుదాఁక నిద్దఱకును స
త్కారంబు సేయవలయును
భూరమణా! మెరఁగరమ్ము! పోవుద"మనుచున్. 43

కం. జనకశతానందులు స్వా
సనములయందుండిలేచి సరభసత నెదు
ర్కొనవచ్చి భక్తి నభివా
దనములుసలిపిరి పిదప శతానందుఁడనున్. 44

గీ. మాయదృష్టంపుఁ గలిమిచే మౌనివరుఁడు
గాధిపుత్త్రుండు రామలక్ష్మణులతోడఁ
గూడుకొని విజయంచేసినాఁడటంచు;
జనకుఁడును శతానందుననుసరించి. 45

చ. "దశరథుపూర్వపుణ్యమున దాపరమయ్యెను ఋశ్యశృంగుఁడా
వశియును బుద్ధికాముఁడయి భవ్యముగాయజయించె;భాగ్యపుం
వశమునఁబుట్టిరాత్మజులు నల్వురు తన్నరపాలమౌక్తికిన్
భృశముగ విద్యలంగఱపి తీవిటకుంగొని తెచ్చి తి త్తఱిన్." 46

గీ. అనుచుఁ బొగడుచునుండ నల్లంతదవ్వు
నందుఁగల రావణుఁడు "పరమార్థబుద్ధి
తోనపలుకునే? యితఁ" డనఁ దోడిశుకుఁడు
"గాదు మనయందె తద్బుద్ధిగలద" యనెను. 47

వ. అంతటఁ గౌశికుండు జనకశతానందులగాంచి. 48

ఉ. "యాగపుసాకునన్ దశరథావనిపున్ సకళత్రపుత్రునిన్
వేగమ తెచ్చుచుండ నడవింబ్రతిరోధము సేసె చుమ్మునల్
శేఁగఁగఁజేయుచుంబఱపి వృష్టినిఁదాటక; యంత రాముఁడు
ద్వేగముగల్గుబాణమునఁబీఁచమడంచెను నొక్కవ్రేల్మిడిన్." 49

సీ. అనుభాషణంబునువినిశుకసారణ
రావణుల్ కటకటా! రామహతకుఁ

డల్ల తాటకను స్త్రీయనివధింపకవీడ
లేదుగా! యనుచు విషాదముగనిఁ
తక్కిన వారికథానకంబేమయ్యె
ననుకొనుచుండంగ జనకుతోడ
గాధిసూనుఁడునల్కుఁ "గనలితాటకచావు
నకుఁదాటకేయాదులోకరోకరుగ

గీ. మిగులఁజీకాకుపఱపంగ రగులుకొన్న
కోపమునరామచంద్రుండు గూర్చివై చె
నాసుబాహునిఁదాటకేయహతకునిఁ గ
రాళ్ళుఁబొఱంగదోలె దూరంబునకు. 50

చ. అనుడువిదేహరాజు "పరమార్థమొకో! యితఁడాడుచున్న భా
షణ" మనిశంకగల్గిమునిచంద్రమ! నాగసహస్రవీర్య శా
లినియనివిందుఁదాటక; బళీ! యనబాలుఁడు రాముఁడెట్టులం
దునిమె "ననంగనావిధికిదుష్కరమే?" యనెగాధిపట్టియుఁ.51

చ. అనవుడుఁగాంచిమెల్ల జనకావని భర్తకు గౌతమాత్మజుం
డను; "నిటులుండె వీరికథ: యీయయివీరియధార్థతానిరూ
పణమెటుసేయవచ్చు" ననిపల్క విదేహుఁడు "శైవచాపకుం
చనపణబంధశుల్కమునుజాటెదఁ గన్యక" కంచుఁదెల్పగన్. 52

వ. విని శతానందుండు చిఱునవ్వు నవ్వి 53

కం. కైలాసభూధరంబును
కేలంబువుబంతిలీలఁ గీలించిన యు
ద్వేలపరాక్రమనిధిగద
చాలండె! దశాననుండు చాపమువంపన్. 54

గీ. నావుడటుగాదు దేవదానవులయందు
సిద్ధచారణగంధర్వశ్రేణియందు
నొక్కరుండును జాపంబునెక్కువెట్టఁ
జాలఁడనిమున్ను వచియించె శంకరుండు 55

వ. అనిజనకుండుసెప్ప శతానందుండు "మేలుమేలు. ఇదియే ప్రతిజ్ఞ సేయు" మనియె. దశాననుండును దమవారెల్లరును నరణించుట విని మండిపడి. 56

చ. కరువలివీవఁగాజడియుగట్టిగ; భాస్కరుఁడెండగాయఁగా
వెఱచును; గాల్పఁబావకుఁడు భీతిలునెవ్వనివారికైని నా
బిరుదుమగండు రావణుఁడు విశ్వమునేలుచునుండె నింక నీ
చిఱుతవధించినాదయిన సేవకులంబ్రదుకందలంచెనే? 57

సీ. కైలాసమువ్వెత్తుగాఁబెకలించిన
యిరువదిహస్తంబులింకఁగలవు
కాలునిపల్బలదోర్గర్వంబునడఁచిన
మయదత్తమైనశక్తియునుగలదు
అఖిల దిక్పతులప్రాణానిలంబులమేయు
పాములగమిబాణపంక్తిగలదు
మృత్యుదేవతకునపత్యంబునానొప్పు
శాంతమాచంద్రహాసంబుగలదు

గీ. ఎదిరినాకెవ్వఁడిప్పుడేయెగిక్షత్త్రి
యార్భకునికెంతలుంతనంబాచరింతుఁ
గౌశికుఁడో? వానియబ్బయో? కానివచ్చి
యడ్డుపడునేమొ? చూతునటంచులేచి. 58

గీ. అడుగుబెట్టంగ సేవకులాఁపిపట్టి
స్వామి ! నేటికిఁబోలె విఱువఁజాలినట్టి
రాచనిసువుపై నింతసంరంభ మేల ?
పిచ్చుకపయిబ్రహ్మాస్త్రంబు వేయవలెనె ? 59

వ. అనిపలుక దశాస్యుండును శాంతించియు మొగంబుముడుచుకొని కూర్చుండెను. కౌశికుండును జనకశతానందులరహస్యభాషణంబులువిని "వీరు మమ్మన్యథా భావించుచున్నట్లుండిరి. మారాకకుముందే మాయావులగురాక్షసులు వచ్చి వంచించియుందు రేమో? కానియిట్లడిగిచూతు"నని తలఁచి "రాజా! జనకా! వత్సా! శతానందా! నాతోనేదియో చెప్పఁదలఁచినట్లున్నారు. అది తెలుపుఁ"డన జనకుఁడు శతానందునికి సన్న సేసిన నతండును.

గీ. త్రిభువనంబులయందుక్షత్రియకుమారుఁ
డెవఁడు మోపెట్టఁజాలునో? యిందుమౌళి
చాపమును వానికిచ్చును జనకరాజు
కన్యకారత్నమును గుణాకల్పవతిని. 61

చ. అననగిగాధిపుత్త్రికుఁడనాశ్వాసనీయులుగాఁదలంతె ? మ
మ్మును, నగులెమ్ము;మాయికులుపుణ్యజనుల్‌గొని పెక్కురూపులం
గొనకొనిమోసపుచ్చుటకుఁగ్రుమ్మరుచుండఁగ విశ్వసించు నె
వ్వని నెవఁ;డట్లయేనివిలువంచును రాముఁడు దెమ్ముదానినిన్.62

కం. అనుడుశతానందునిఁగని
జనకుఁడుమౌనీంద్ర! నీవెశాంకరచాపం

బునుబూజ నేసి వెసఁదో
డ్కొనిరమ్మని" పలుకనాతఁడుంగదలిచనేఁ. 63

గ. అంతట రావణుండును. 64

కం. కైలాసమెత్తఁజాలిన
కేలను హరచాపమెత్తి కీలింపంగాఁ
జాలనునేనే; యీపసి
బాలుఁడు మోపెట్టునంట! బళి! మునిపలుకుల్. 65

కం. అనభిజ్ఞత్వముననఁబ్రతి
జ్ఞనుదాఁగావించినాఁడు జనకుండిఁకనీ
ననబోఁడి పెండ్లిలేకయె
మనవలసినగీఁతయుండ మాన్పగవశమే? 66

చ. అనుకొనుచుండగౌతమునియాత్మజుతోడ శతంబుముందుకో
మ్మనవెనుకొమ్మనందుశతముల్ నడుమన్ శతముల్ మహాబలుల్
ఘనదృఢకాయులౌభటులు కష్టముతోడ బుజాలుమార్చుకొం
చునుగడునోంకృతుల్ సలుపుచున్ శివచాపము మోసి తెచ్చినన్

మ. మునియాజ్ఞన్ రఘురాముఁడాధనువునున్ మోపెట్టఁగాఁబోవుచుం
"డనరే! జంకునుగొంకులేకితఁడు విల్ డాయుంగదే!" యంచురా
వణుఁడున్ "గుఱ్ఱఁడువీఁడుచాపమును దివ్వంజాలునే!" యంచుసా
రణుఁడుం"బొందునె? సీతనీతఁ"డనుచప్రబంబున్ శుకుండుంగొనెన్

వ. ఇట్లుండజనకునియాజ్ఞను గౌశికమునికినమస్కరించుటకు సీతయు
నూర్మిళయు, మాండవియుశ్రుతకీర్తియు నరుదెంచుచుండిరి 69

సీ. "వింటివే? గాధేయు వెంటనిద్దఱు రాజ
సుతులువచ్చిరియంట! సుదతిసీత!"
అనుచుఁజిర్నగవుతోననుడుమాండవి సీత
"యౌనఁట" యనె లేఁతనానఁబూని
"వారిలో నొకఁడొక బాలికహృదయ చో
రుం"డఁట యనేఁదిర్గిమాండవియును
సాసూయముగసీత "చాలుఁజాలును లెమ్ము
మిన్నకరమ్మ" నెమిగులఁగినిసి

గీ. నగుచునూర్మిళడాసి జానకి! యిదేల?
మాండవివచించినట్టి యీమాటనీవు
పైనివేసుకవత్తువు; వాదులాడ
ననుచుజానకిగొట్టె లీలాంబుజమున. 70

గీ. అంతశ్రుతకీర్తి వెంటనేయందుకొనుచు
నున్నమాటన్న జానకీ! యుడుకుఁబోతుఁ
దనముఁబూనెద వేటికే? తప్పుమాట
యేమిగలదిందు నిజముగా నీవె తెలుపు. 71

మ. మనలోనెప్పతె? శేల స్వప్నములలో మారోజ్జ్వలాకారునిం
గనుచుఁ క్షత్త్రియపుత్త్రినొక్కని నిదాఘకాంతిశుష్యత్ప్రవా
హినినాఁబ్రత్యహముంగ్రమక్రమముగానేవంవిధింజిక్కుచుం
డిననెమ్మేను వహించుచుండినదొ? కాన్పింపంగ రాకున్నదే? 72

గీ. పాలతోస్నానమాడింపఁ బడుచునున్న
బంగరువు బొమ్మయందంబు పరిఢవిల్లు

నెవతెయంగంబులందు నీయిచటనున్న
కన్నెలందీవెకని చెప్పఁగదవె? సీత! 73

మ. మరియుం దెల్పుమెవర్తు పుష్పవనికా మధ్యంబునన్ దాఁపం
దిరిక్రిందందలిరాకు సెజ్జపయి మైనింజేర్చి శైత్యోపచా
రరతింజుట్టును జేడియల్ గొలువ నశ్రాంతంబు నిట్టూర్పులం
బఱవంజేయుచుఁ బ్రొద్దుపుచ్చెదు నో! దాపం దాఁగునే? కోమలీ! 74

వ. మరియు 75

చ. కనులకు నిద్ర రాదది యొకానొకతూరి లభించెనేని వెం
టనెయొయువయొందు రాముఁడట నామము నవ్వుచు దగ్గఱించి మె
ల్లనఁ జెయిమీఁద వేసి ననులాగుచు సందిటికూఁదిపంట మో
వినిఁ దెమలించుఁ బైటబయి పెచ్చుగ దోసిలియొగ్గునల్గిసన్. 76

గీ. అనుచు నెవ్వత నిదుర మేల్కని స్వకీయ
సఖులతోఁ బల్కు విజన దేశములయందు
చిలుకపయిఁ బెట్టి పలుమారు బలుకు నెవతె
"రాముఁడా! వచ్చి నాచేత వ్రాలు" మనుచు. 77

గీ. అనుడు నూర్మిళామాండవుల్ జనకకన్య
మొగముపయిఁ జూడ్కి నిగుడించి నగుచునుండఁ
దనరహస్యంబు బయలయ్యెననుచు సీత
సిగ్గుదొడరియు ధైర్యంబు చిక్కఁబట్టి. 78

ఉ. ఏమని దూఱుదానఖిము నీసుతకీరితి నవ్వుటాలకే
మేమొ! కృశించుచుంటినని యెంతయు దేహము పాలిపోయెనం
చామెయిఁ గల్లగాథలను నల్లి కడుంగడుఁ జిన్నపిల్ల నే
నేమియుఁ జెప్పఁజాలని యెంచి వచించెదు నమ్మఁబోకుఁడీ! 79

గీ. అనియె; నిట్టులువారాడుకొనుచు జనకు
కొలువుఁగూటంబునకుఁబోయి యెలమినచట
శైవచాపంబు, సద్దాని సన్నిధాన
మందు నిలఁబడియున్నట్టి వ్యక్తిఁగనిరి. 80

వ. అప్పుడు సీత తెప్పవాల్పక వానినిఁగాంచి మనంబున 81

మ. కొమరుంబ్రాయము, పాలచెక్కిళులునుం, గ్రొంగొత్తనూ
నూఁగుమీ
సము, లొడ్డుంబొడుగైన మేను, మిగులన్ క్షాత్రంపుఁదేజంబుఁ జి
మ్ము మొగంబుం,గళలన్వెలార్చుకనులున్,ముద్దాడఁగాఁగోరురూ
పమునుం, బొంగెడుసౌకుమార్యఖనియీబాలుండెవండైతగున్?

మ. కలలంగాంచిన నామనోహరునియాకారంబెకన్పట్టు నీ
కులుకుంబ్రాయపుఁజిన్నవానికడ; నాకోర్కెన్ ఫలింపించెనే
యిలువేల్పైనశశాంకశేఖరుఁడునేఁడీ? మూర్తినీక్షింప దు
ర్లలితుండై మరుఁడేయఁగాశరములారంభించె నామీఁదటన్. 83

గీ. అనుకొనుచుఁ "తెలియండ్రార! యద్భుత ప్ర
భావుఁడునుమూర్తిఁగొన్నతపశ్చయంబు
నైనకౌశికమునిముఖ్యుఁడరుగుదెంచె
వందనము సేయరండ" ని పలికె మెల్ల. 84

చ. అమృతముమీఁదఁజల్లెడుక్రియన్, ఘనసారము సేర్చినట్టి గం
ధమునునలందునట్లు; హిమధారలుపైఁబడుచున్నయట్టులా
ప్రమదవచించు భాషణముగామునకున్ వినరాఁగనాఁటికృ
త్రిమజనకాత్మజావచనరీతిగనుంటకునబ్బ మొందుచున్. 45

గీ. మొగముపయికెత్తుకొని పార్శ్వమునకుఁద్రిప్పి
కనఁగనట దివ్యమంగళతనువుగలుగు
లేఁతప్రాయంపు సుందరుల్ నిలిచిరందొ
కర్తమునుగన్న జానకి గతినిఁబోలిచె. 86

కం. మక్కువనపుడొండురువుల
దృక్కులుమెలివెట్టి ప్రేమదీప్తార్థముగా
మిక్కిలిముప్పిరివత్తులు
నక్కఱమెయిఁజేసికొనిరియానందముగన్. 87

గీ. తీర్చిదిద్దినరీతివర్తిల్లుచున్న
యొకరిచక్కందనంబునింకొకరుచూచి
కొనిరియొడలెల్లఁగనులుగాఁగూర్మిమెఱయ
జానకీరామచంద్రులాసమయమందు.

వ. అప్పుడు రామచంద్రుండుతనిపోక. 88

సీ. బాలరంభాస్తంభజాలసౌభాగ్యంబు
మొత్తంబుగాఁబోఁతపోసినట్లు
కమనీయమల్లికాసుమపరీమళశేఖ
గట్టిగాఁజెనుగడ్డకట్టినట్లు
మానితహైయంగవీనమార్దవభూతి
చెన్నొందఁగాఁబోగ్రుసేసినట్లు
సలలితమాకందఫలరససంపత్తి
పెల్చనాకృతిఁదాల్చినట్లు

గీ. ముగ్ధమధురంబునన్ జగన్మోహనంబు
శాంతిసంబద్ధమైనయాకాంతరూపు

కనిన లక్ష్మియె యవతరించినదటంచు
నిశ్చయంబుగఁ దోఁచు వేనికిని గాని! 89

గీ. ఆకుఁబచ్చని మృదుళ చీనాంబరంబు
దాల్చియుండియు నెడనెడఁ దరుణిమేను
ఆకులం గప్పఁబడికూడ నంతరాంత
రములరమణించు తరుశాఖరహిని బొలుచు. 90

గీ. త్రివళికోణంబు గబ్బి చన్గవయలాబు
వల్లనూగారు దండంబు హారలతిక
తంత్రికాఁగ సంగీతవిద్యను బఠించు
మరునిచేవీణఁ బోలె నాతరుణి మెఱయు. 91

వ. అని యభివర్ణించి 92

చ. "ఎపుడు మదీయ బాహువుల నీపెదృఢంబుగఁ గౌగిలింతునో?
రేపరేపదీఱఁగా" నని మరిః విమృశించి యొకింత సేపు "ఖం
డపరశు చాపముందిగిచినంగద! నాకులభించునీపె లాఁ
తిపగిదిఁ బొందఁగా" దనుచుఁ దివ్వఁగ జాపము సంభ్రమించుచుః. 93

చ. బిడుగుల మొత్తముం గరఁచి పెద్దగఁ గర్వునఁ బోసినట్టులుః
వడిచినరీతిగాఁ ద్రిదశపంక్తుల తేజములః; గుదింపఁగాఁ
బడిన తెఱంగునం గనకపర్వతసారము, గడ్డకట్టి నా
మృడుని ప్రతాపరేఖవలె మించెడు సింగిణిఁ జేరి వంగుచుః. 94

ఉ. నివ్వెఱపాటుతోడ గమనించుచునుండఁగ సభ్యులెల్లరుం
దవ్వఁగ వింటిఁ జేతఁగొని తేలికఁ జీలుగు బెండు రీతిఁ ని
ర్నవ్వు సెలంగఁ జేయుచు గుణధ్వనిఁ గోలను బూన్చి లాగఁగాఁ
జెవ్విని దాఁక ఫెళ్లనిరసించుచుఁ దుండెములై భువింబడెః. 95

వ. అప్పుడు 96

సీ. ముల్లోకములనున్న భూధ్రసంతతియొక్క-
పెట్టునఁబద్ధలై పెడిసినట్లు
సప్తవారధులొక్కసారిగా జృంభించి
యుద్ధతిఘూర్ణిల్లుచున్నయట్లు
భూమియునాకాశమును గ్రోధఘాటి న
న్యోన్యంబు డీకొనుచున్నయట్లు
కల్పాంతకాలోత్థకాదంబినీకాండ
భవమైనస్ఫూర్జథుధ్వానమట్లు

గీ. రామచంద్ర సమాకృష్ణ భీమశైవ
చాపభంగటాత్కారంబు సంశయించి
ముజ్జగంబులవారలు మూర్ఛగొనిరి
ముగురువేల్పులుఁ జెవ్వులు మూసికొనిరి. 97

ఉ. ముక్కలవ్రేలివేసికొని మోములు వెల్వెలఁబాఱియుండఁజే
రక్కనరాలుపడ్డగతిఁ బ్రాణములాశినిఁబట్టఁ జేష్టలం
దక్కియుఁగొంత తెప్పిఱిలి తమ్మెదిరింప నతండు ప్రాణముల్
దక్కుట దుర్లభంబని తలంచిరి యాశుకసారణుల్ మదిన్. 98

వ. అప్పుడు రావణుండు శుకసారణులంగాంచి 99

గీ. చంద్రశేఖర చాపభంజనమనంగఁ
బంక్తిముఖుని మనోరథభంజనంబు
జానకరాములకుఁ బెండ్లి జరుగుటయన
రావణునకదిహృదయమర్మవ్రణంబు. 100

ఉ. వ్రాతలుపెట్టుచున్నగతి స్వాంతముపై; మొదలంట అంపపుం
గోఁతనుగోయుచున్నక్రియఁ; గోట్లకొలందిగఁ దేళ్లఁబాములుఙ్
లోఁతుగనానఁగుట్టునటులుం, గడుఁగ్రాఁగుచుఁబొంగునీరు ధా.
రాతతిఁబోయురీతి ననురాముని విక్రమరేఖ నొంచెదుఙ్. 101

చ. విఱిచెనువింటినీనిసువు; పేరిమిఁబట్టు విదేహకన్యకా
కరమును; దాతమైథిలుఁడు; గాధిసుతుండనుమంత; తాల్చితా
నరపశువేషమీయసురనాయకుఁడేస్వయమేగుదెంచెఁద
ద్వరణముకై; మనోరథము తప్పెనటన్నను నవ్వరే! జనుల్ 102

గీ. కనుక మొదటనెనావారిఁదునిమినాకుఁ
గీఁడుసలిపినరామునిఁగీటడంచి
పిదపసఖునేని జనకునిఁజిదుమవలయు
జనకజహరింపవలెవానిశాస్తిగాఁగ. 103

మ. అనిపల్కంగ మహాప్రభూ! యిపుడెనీవాజ్ఞప్తిఁగావింప హా
మ్మనియామానవడింభుపై దుమికి వ్రయ్యల్ నేసివక్షంబు నా
తనిమాంసంబును సంజుకొంచునసిచేతంజీల్పఁగాఁబడ్డ త
జ్జనకక్ష్మాపతికంఠరక్తముల నిచ్చంగ్రోలుదుందృప్తిగాఙ్. 104

కం. అనితనకొలందిమెఱఁగియుఁ
దనప్రభువుప్రియంబుకొఱకుఁదగనాడియు సా
రణుఁడతఁడుదద్వ్యార్థం
బనుపునో? యనిపీఁచుపీఁచుమను నెదనుండెఙ్. 105

వ. ఇట్లు రాక్షసులు సంభాషించుకొనుచుండనచ్చట 106

ఉ. కాంచివిదేహభూపతిమొగంబును గౌతముపుత్త్రికుండు "వీ
క్షించితె? రాజ! కౌశికఋషిప్రవరాదులు వీరె! పూర్వమే

తెంచినవారె రక్కసులు దెల్లముగాఁదెలిపెంగదే సమ
ర్థించి భవత్కృతంబగు ప్రతిజ్ఞనురాముఁడు విక్రమంబునన్!" 107

కం. అనమాయదాఁటి పరమా
త్మని సందర్శనముఁగొన్న పోలికయయ్యెన్
మనకథయని సంతసమున
జనకుఁడు "రావోయి! రామచంద్ర!" యటంచున్. 108

చ. తొడపయివానిజేర్చుకొని తొంగలిఱెప్పలఁగూర్మిచిప్పిలం
బుడుకుచు మోమునందలయుముద్దులుగొంచును ఫాలభాగముం
గడుగడఁగౌఁగిలించుచు నెగాదిగఁజూచుచుఁదీఁపుపోవమిం
దడవలుపెక్కులట్టులె యొనర్చుచు వేడుకఁబొందియత్తఱిన్! 109

గీ. "నామనోరథరథమువిన్నాణముగను
గ్రుంగిపోకుండఁజేసినకోవిదుఁడవు
గాధివంశాబ్ధిచంద్రమా! సాధుమూర్తి!"
యనుచుసాష్టాంగమెరఁగిదీవనలువడసె 110

గీ. గౌతమునిపట్టియప్పుడుకౌశికుఁగని
రామునకు సీత; నూర్మిళారమణి లక్ష్మ
ణునకు నల్లమాండవి భరతునకునుశ్రుత
కీర్తి శత్రుఘ్ననకు నిచ్చుక్షితివరుండు. 111

వ. అని పలుక ముని సంతసించె. 112

గీ. దూసివేసిన కొమ్మగాఁ దోఁచుచున్న
జనకసుత రాముఁగనుగొన్న క్షణమునందె
చిగురుపట్టెఁ; దద్వ్రీకాంతి పగిదిఁగాంచ
నాకుగుబురులఁ దొల్లింటిదయ్యెమరల. 113

గీ. "చెలికు గడగున్న యేనుంగు కరణినీతఁ
డప్రయత్నంబుగా వింటినంటి విఱిచె
సీత! నీపంటపండెఁబో! చెప్ప నేల!
యనుచుఁ జెలియండ్రు వలుక సిగ్గును గమించె. 114

వ. ఆసమయమున జానకీరాములకు 115

మ. అనురాగాపగజన్మముంబడసి యన్యోన్యంపుఁగ్రీఁగన్నులం
దునఁదీవ్రమ్ముగఁ బాఱుచున్ గురుజనస్తోమంబునావారధిం
దనవేగమ్మదిదగ్గి యుడ్డులొరయన్నావెన్కకుం దట్టి పా
ల్చెను సంద్రంబో యనంగఁ గానియది దక్షింపంగ రా దెంతయున్.

వ. అప్పుడే 117

ఉ. బంగరువంటిమేని జిగివాఁడగు లక్ష్మణుఁగాంచఁ బ్రేమపుం
బొంగులు వచ్చె నూర్మిళకుఁ బొల్పుగ లక్ష్మణుఁడాపె వాలుఁగ
న్నుంగవ పెన్వలంబడి తనున్ విడిపించుకొనంగ లేక బి
ట్టుంగదఁ బొందుచుండెను మృగార్భకమట్టులు సంభ్రమించుచున్.

గీ. జనకుఁడత్తఱిఁ గని కూఁతులను "మహర్షి
కౌశికునకుఁ జేయుఁడు నమస్కార" మనుడు
నొక్కరొకరుగ నేతెంచి మ్రొక్కి పెక్కు
దీవనలుపొంది లేచి యంతిపురమునకు. 119

గీ. తిరిగిచూచుచు వెనుకకు మరలమరల
వెనుకఁబడినట్టి వారినిఁ బిలుచుమిషను
నడుగుసాఁగక ముందుకుఁ దడబడునడిఁ
బిలుచుకొనుచు జానకియు నూర్మిళయుఁజనిరి. 120

వ. వారలతో మాండవీశ్రుతకీర్తులును జనిరి. అప్పుడు రామ
లక్ష్మణులు దమతమప్రియతములఁ జిత్తంబులందలంచుకొని 121

మ. "చనుచుందిప్పుచుమాటిమాటికిమెడన్ సాగించి యావృత్తవృం
తనవాంభోజముఁబోని నెమ్మొగము నాతన్వీశిరోరత్నమం
తనుబీయూషవిషానులిప్తమగుసాంద్రంబౌ కటాక్షంబు పం
క్తిని నాచిత్తములోనలోఁతుగను బాఁతెన్ లాగరాకుండఁగన్"

కం. అనుకొనుచువాండ్రు చను ది
క్కునకుందమదృష్టిపఱపికొని కాంచుచొగిం
గనుచూపుదాఁటి చనుదాఁ
కనుమైమఱచియును జిత్రగతినుండిరటన్. 123

వ. అంతఁగౌశికుండుమహారాజా! ఇఁకను మనము వివాహసంరంభ
మాచరింపవలయుననుడు మౌహూర్తికుల రావించి శుభ
లగ్నంబుఁబెట్టించి సేవకులఁబిలిపించి కల్యాణమంటపంబలంక
రించి వివాహమునకు సర్వంబాయత్తంబు సేయుండని తెల్పు
టయువారు. 124

సీ. పచ్చనికొబ్బరిపందిళ్లుమామిడా
కులతోరణాల్గట్టి కొమరుమిగుల
నడవిపువ్వులఁదెచ్చియందగింపవితాన
తతిఁదాపినిల్వుటద్దాలమర్చి
వివిధవర్ణప్రదీపికలనంతట నిల్పి
కడుఁబుష్పవిటపిసంఘములుచేర్చి
పండ్లయరంట్లకంబాలను నిల్పి ముం
గిట రంగవల్లులఁగీలుగొలిపి

గీ. గోడలకు వెల్ల వేయించి గుమ్మములకుఁ
పసుపుఁగుంకుమములు పెట్టి భవ్యముగను
జిత్రపటముల వ్రేలాడఁజేసి తద్గృ
హమున వేడుకలం జేసిరతిశయముగ. 125

ఉ. అసమయంబునన్ దశరథావనిపాలవరుండుదాను వి
చ్చేసెను భార్యలన్ సుతులఁజేకొనియంచును దెల్ప సేవకుల్
డాసివిదేహభూపతి హడావడిగానెదురేగిమన్ననల్
చేసియుఁదోడి తెచ్చినివసింపఁగఁజేసెను నొక్కసాలలోన్. 126

వ. అప్పుడు. 127

మ. సుముహూర్తంబుసమీపమయ్యెననుచున్ సూరుల్ నివేదింపగాఁ
దమిరామాదులనల్వురన్ వరుస సీతాముఖ్యలన్ నల్వురం
గోమరుంబంగరుపెండ్లిపీఁటలపయింగూర్చుండఁగాఁబెట్టి కూ
రిమి జేయించిరిమానిపత్నులడిహార్తిన్ మంగళస్నానముల్. 128

వ. తదనంతరంబు 129

గీ. దశరథుండునుగాధిపుత్రకుడు పెండ్లి
పెద్దలైయిరువంకల వెలయుచుండ
జనకపతికాళ్లుకడిగిదాశరథులకును
కన్యకాదానములొనర్చెగౌరవమున. 130

గీ. తాళిబొట్టుకట్టుట; తలంబ్రాలుపోసి
కొనుట;లాజహోమము సేసికొనుట; రుంధ
తినిగనుట; నాకబలియునీతీరునట
జరిగెనుద్వాహకార్యముల్ శాస్త్రవిధిని. 131

వ. పిమ్మట 132

కం. జనకునకును దశరథునకును
మునులకునుఁ వందనములు పొనరించియు దీ
వనలను దంపతులందఱు
గొని రానందంబు వెలిగొనఁగా మదులన్. 133

వ. అంత విందులారగించి జనకుండిచ్చిన సమ్మానంబులందికొని కౌశికునియొద్ద సెలవుగైకొని దశరథుండు దారపుత్త్రస్నుషాయుతుఁడై సాకేతంబునకుంజనియెను. జనకుండును హర్షంబున మిథిల కేగెను. విశ్వామిత్త్రుండును స్వకార్యంబవిఘ్నంబుగా సమకూరినందులకు సంతసించి సుఖంబుండె. 134

గీ. రాక్షసులు గాంచుచుండి సర్వంబుదీని
నూయలిఁకనచ్చిరావని మానికొనుచు
వ్యసనమొందుచు లంకకునరిగి; రనుచుఁ
దొడరి వాల్మీకితో నారదుండువలికె. 135

శా. ప్రాచీనార్యకళాలతా తరువనీపాలావతంసోత్తమా!
శౌచౌదార్యముఖప్రసిద్ధగుణవృక్షశ్రీవసంతోదయా!
రోచిష్ణుస్వపురాంబరాంతరతటీప్రోల్లాసిజైవాతృకా!
నీచీభూతసమస్తశాత్రవతతీ! నిత్యప్రసిద్ధోన్నతీ! 136

గీ. విమలమాద్గల్యగోత్రపవిత్రమూర్తి!
సరస సంగీత సాహిత్య శాస్త్రరసిక!
వదన నృత్యన్మహారాజ భాగ్యకళిక!
ప్రియకరాభిఖ్య! శంకరరెడ్డిముఖ్య! 137